

BIBLIOGRAFIE VAN DE GESCHIEDENIS VAN GENT, 2008-2009¹

Leen Charles² & Marie Christine Laleman³ & Valérie Meillander⁴

Inventarissen, archiefbeschrijvingen, repertoria, bibliografieën (4015-4030), Archeologische kronieken (4031-4046), Algemeen (4047-4058), Prehistorie, Romeinse en Merovingische tijden (4059-4073), Middeleeuwen (4074-4099), Moderne Tijden (4100-4113), Hedendaagse tijd (4114-4157), Industriële archeologie (4158-4182), Kerkgeschiedenis, kloosters (4183-4198), Gebouwen, monumenten, stadsbeeld (4199-4341), Kunst, cultuur (4342-4401), Materiële cultuur (4402-4413), Heemkunde, volkskunde, genealogie (4414-4502), Biografieën (4503-4527).

Inventarissen, archiefbeschrijvingen, repertoria, bibliografieën

4015. BERENDSE M. & P. BROOD (red.), *In 21 stappen vrij onverveerd. Constitutionele topstukken van het Nationaal Archief*, Den Haag, 2009, 63 blz. Bij de gelegenheid van de herdenking van het Twaalfjarige Bestand werd een denkbeeldige wandeling gemaakt door de collectie van het Nationaal Archief om vast te stellen in hoeveel stappen de inwoners van de Lage Landen bij de zee de weg naar volwassenheid hebben afgelegd. Het oudste stuk dateert van 1477, het Groot Privilege, het jongste van 1983. Met onder andere aandacht voor de Pacificatie van Gent. Geïllustreerd.

---

¹ In tegenstelling tot de vroegere jaargangen die afsloten op 31/08 werd deze bibliografie beëindigd per 31/12/2009. Ten einde een zo groot mogelijke volledigheid van de bijdragen te kunnen verwezenlijken, roepen we graag de auteurs op hun werk (of overdruk, of kopie) te bezorgen aan het Stadsarchief, De Zwarte Doos, Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge. Deze bijdragen worden dan in de bibliotheek van het Stadsarchief opgenomen.

² Stadsarchivaris, Stadsarchief, De Zwarte Doos, Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge, tel. 09/266 57 60, fax. 09/223.11.58, e-mail stadsarchief@gent.be.

³ Adviseur & Stadsarcheoloog, De Zwarte Doos, Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge, 09/266.57.60, fax. 09/266.57.87 e-mail stadsarcheologie@gent.be. Met bijzondere dank ook aan Peggy Zenner, administratief medewerker van de Dienst Stadsarcheologie, voor haar bijdrage bij de eindredactie, het nummeren en de samenstelling van het register.

⁴ Historica, Stadsarchief, De Zwarte Doos, Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge, tel. 09/266 57 60, fax. 09/223.11.58, e-mail stadsarchief@gent.be. Met dank ook aan Leen Demey, historica en stagiair bij het Stadsarchief, voor de medewerking bij het opstellen en het invoeren van een aantal rubrieken.

4016. COENE A., *Het Fonds J. Monsaert; een politiek archief met sociale inslag*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 284-289. Het archief van voormalig burgemeester Jacques Monsaert werd in 2002 overgedragen aan het Documentatiecentrum voor Streekgeschiedenis Dr. Maurits Gysseling in het Begijnhof van Sint-Amandsberg. De 20 lopende meter archief was niet geïnventariseerd of geordend. De eerste overzichtslijst leert dat het fonds stukken bevat met betrekking tot de scouts, zijn carrière als CVP-politicus, als schepen van openbare werken en rechtszaken in Gent (1977-1983), als burgemeester van Sint-Amandsberg (1970-1976) en van Gent (1983-1989). Stukken met betrekking tot de vermelde Gentse functies zijn kenmerkend voor het 'kantelend' omgaan met stedenbouw en ruimtelijke ontwikkeling in de jaren 1976-1977 en 1988-1989.

4017. De CONINCK R., *Het archief van Gaston Crommen*, in *Brood & Rozen*, (2009), nr. 2, p. 69-72. Korte biografie van Gaston Crommen en inhoud van het archief dat hij achter liet.

4020. ERVYNCK G., *Gentse huwelijken*, in *@rchieflink*, 9, (2009), nr. 3, p. 1-2. De bijdrage schetst hoe een groep vrijwilligers de database voorbeidde met de inventarisgegevens over de huwelijken in negen parochies voor de periode van omstreeks 1600 tot eind 1796. Geïllustreerd.

4021. *Grootse plannen*, in *@rchieflink*, 9, (2009), nr. 1, p. 4-5. Over de plannen rond digitaal archiefbeheer in het Gentse Stadsarchief.

4022. KETELAAR E., *Levend Archief*, in WAALWIJK, H. & J. WETERINGS (red.), *Spreken is goud. Oraties en colleges van hoogleraren en de archivistiek*, in *Jaarboek 2008, Stichting Archiefpublicaties*, 's Gravenhage, 2009, p. 15-27. Met talrijke verwijzingen naar laatmiddeleeuwse archiefbronnen in Gent.

4023. LALEMAN M.C. & V. MEILLANDER, *Bibliografie van de geschiedenis van Gent 2007-2009*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent* (2008), nr. LXII/2, p. 349-409. Met register op auteursnamen.

4024. LUYTEN J., *Ad Majorem Dei Gloriam. Het archief van de Vlaamse jezuiten in Heverlee*, in *Nieuwsbrief KADOC*, Leuven, 2008, nr. 9, p. 4-7. Na de afschaffing van de jezuitenorde in de 17de eeuw, werd de 'sociëteit' in 1814 opnieuw erkend door paus Pius VII (1800-1823). Na 1830 kregen jezuiten opnieuw de toestemming om zich in België te vestigen, onder meer in Gent. De oprichting van een nieuwe Belgische jezuitenprovincie in 1832, door Jan Rootham (1785-1835), ging gepaard met de vorming van een specifiek archief. Over dit archief brengt de bijdrage een beknopte voorstelling. Geïllustreerd.

4025. MARTENS M., L. MEGANCK, M. HEYN & A. DE HAAN, *Onderzoeksbalans. Onroerend Erfgoed Vlaanderen*, in *Vitruvius. Onafhanke-*

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

lijk vakblad voor erfgoedprofessionals, (Educom), Rotterdam, 2009, nr. 8, p. 12-14. Op initiatief van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (V.I.O.E.) werd er in 2007-2008 werk gemaakt van een onderzoeksbalans over het onroerende patrimonium in Vlaanderen. Essentieel gaat het om de vragen: wat weten we en wat zijn de lacunes in de kennis van de oudste menselijke bewoningssporen tot vandaag. Conform de structuur van de diensten omvat de balans drie grote delen: archeologie, bouwkundig erfgoed en landschap. Verder werd de onderzoeksbalans onderverdeeld in chronologische en thematische hoofdstukken, gekoppeld aan een vrij uitgebreide bibliografie. De *Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen* is een dynamisch werk-instrument dat on line kan worden geconsulteerd: www.onderzoeksbalans.be. Met verwijzingen naar Gent. Geïllustreerd.

4026. SUENENS K., *Ad fontes. Klooster- en abdijarchieven in Vlaanderen en Brussel, (FOKAV-CRKC)*, Heverlee, 2009, 98 blz. De publicatie biedt een historisch overzicht van het klooster- en abdijwezen in België, een beknopte stand van het onderzoek over kloostergeschiedenis, de noden en bedreigingen voor kloosterarchieven.

4027. VAN DIJCK M.F., *Tot eigen roem en glorie? Stadsgeschiedenis in Belgische en Nederlandse historische tijdschriften (2007)*, in *Stadsgeschiedenis*, 4, (2009), nr. 1, p. 74-91. Overzicht van de in 2007 verschenen artikels die handelen over de geschiedenis van de steden van de Lage Landen. Met betrekking tot Gent worden volgende bijdragen vermeld: *Economische verandering en inkomensongelijkheid. De inkomensverdeling in Oost-Vlaamse steden in de negentiende eeuw* van J. HANNES en E. VANHAUTE, verschenen in *Tijdschrift voor sociale en economische geschiedenis*. In hetzelfde tijdschrift van de hand van W. RYCKBOSCH is verschenen: *Stedelijk initiatief of hertogelijke repressie? Financiële hervormingen en kredietbeleid te Gent (1453-1495)* over de Gentse stedelijke financiën. Binnen het onderdeel 'stedelijk bestuur en machtsrelaties' wordt in verband met Gent het artikel 'Het nooden van de Heeren'. *Een verkenning van verticale relatienetwerken en patronage in de Antwerpse, Brusselse en Gentse corporatieve wereld* van F. VERLEYSEN, verschenen in *De achttiende eeuw*, vermeld.

4028. VANDENBROUCKE M., *Inventaris van het archief van de Belgische Socialistische Partij (1944-1978)*, (AMSAB), Gent, 2009.

4029. VAN HERREWEGHE J., *DIA FIN: de eerste digitale overdracht uit de Gentse stadsadministratie*, in *@rchieflink*, 9, (2009), nr. 4, p. 7.

4030. VAN PETEGHEM S., *Vliegende Bladen...*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 283-288. Bespreking van het Fonds Vliegende Bladen in de Gentse Boekentoren, dat in de 19de eeuw werd samengesteld door Ferdinand Vander Haeghen.

Archeologische kronieken

4031. ANTHEUNIS G., *Ledeberg, Frans De Coninckstraat & Loskaai*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3)*, Gent, 2009, p. 116-117. Vaststellingen van 20ste-eeuws oorlogspatrimonium. Geïllustreerd.

4032. ANTHEUNIS G. & E. RAEYMAEKERS, *Vaderlandstraat 5*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3)*, Gent, 2009, p. 90-92. Vaststellingen van 20ste-eeuws oorlogspatrimonium. Geïllustreerd.

4033. BERKERS M., *Zandberg 11-12*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3)*, Gent, 2009, p. 93-96. Bevindingen van archeologische vaststellingen. Geïllustreerd.

4034. BERKERS M., M.A. BRU, M.C. LALEMAN, P. STEURBAUT, G. STOOPS & G. VERMEIREN, *Archeologisch onderzoek in Gent in 2008 (O.Vl.)*, in *Archaeologia Mediaevalis*, Gent, 2009, nr. 32, p. 84-87.

4035. BERKERS M. & G. STOOPS, *Meulesteedseseenweg*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3)*, Gent, 2009, p. 28-33. Met enkele gegevens over de ontwikkeling van deze plek op de grens van Meulestede en Oostakker. Geïllustreerd.

4036. BRU M.A. & G. VERMEIREN, *Archeologisch onderzoek op de Korenmarkt (deel 2), Gent (O.Vl.)*, in *Archaeologia Mediaevalis*, Gent, 2009, nr. 32, p. 101-108.

4037. HOORNE J., e.a., *Resten van een middeleeuwse nederzetting (late 9de tot 12de eeuw) te Sint-Denijs-Westrem-Flanders Expo Zone 3/IKEA (Stad Gent) (O.Vl.)*, in *Archaeologia Mediaevalis*, Gent, 2009, nr. 32, p. 40-44. Geïllustreerd.

4038. HOORNE J., e.a., *Vroegmiddeleeuwse erven in de wegekoffer te Sint-Denijs-Westrem-Flanders Expo/Zone 2 (Stad Gent) (O.Vl.)*, in *Archaeologia Mediaevalis*, Gent, 2009, nr. 32, p. 35-39. Geïllustreerd.

4039. LALEMAN M.C., *Gent. Opgravingen, (Erfgoedmemo, nr. 41)*, Gent, 2009, 4 blz. Algemene toelichting over opgravingen in Gent. Geïllustreerd.

4040. LALEMAN M.C. & E. RAEYMAEKERS, *Wasstraat*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 161. Met gegevens over een 19de-eeuws kerkhof. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4041. LALEMAN M.C. & P. STEURBAUT, *Walsites in Gent (O.VI.)*, in *Archeologia Mediaevalis*, Gent, 2009, nr. 32, p. 141-142.

4042. STEURBAUT P. & G. VERMEIREN, *Emile Braunplein*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 24. Verslag van archeologische waarnemingen bij boringen. Geïllustreerd.

4043. STOOPS G., *Drongen, Luchterenkerkweg*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 167. Met de resultaten van een bescheiden archeologische veldprospectie. Geïllustreerd.

4044. STOOPS G., *Oostakker, Eikstraat 75, Wolfput*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3)*, Gent, 2009, p. 118-122. Met gegevens over landindeling. Geïllustreerd.

4045. STOOPS G., *Wondelgem, Botestraat 98-100*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 182-185. Verslag van archeologisch proefsleuvenonderzoek. Geïllustreerd.

4046. VERMEIREN G., *Kantienberg*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 40-42. Verslag van waarnemingen op de Kantienberg. Geïllustreerd.

Algemeen

4047. ALLEGAERT P., A. CAILLIAU, A. COUCKHUYT, B. MARIUS & N. VERTRIEST, *Het spel van de waanzin. Over gekte in film en theater, (Museum Dr. Guislain/ Filmfestival Gent)*, Brugge, 2008, 172 blz. Boek samengesteld naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling in het Museum Dr. Guislain en in samenwerking met het Filmfestival Gent. In vijf essays wordt de fascinatie van kunstenaars voor de wereld van de psychiatrie toegelicht. Centraal thema is de relatie tussen waanzin, psychiatrie en de wereld van de verbeelding, de cinema en de schouwburg. Geïllustreerd.

4048. BALDUCK J., *Historisch overzicht van de aanpassingen aan de Leie en de erop aansluitende kanalen*, in *De Leiegouw*, 50, (2008), nr. 2, p. 381-394. Een natuurlijke rivier heeft een zomer en een winterbedding. Door de overstroming van het winterbed wordt scheepvaart onmogelijk evenals iedere vorm van landbouw of begrazing. De mens heeft dus steeds gepoogd de over-

stroming van het winterbed te beperken. De auteur geeft een overzicht van deze ingrepen vanaf de 13de eeuw.

4049. BEYAERT M. (red.), *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Tielt, 2006, 250 blz. Aan de hand van cartografisch materiaal en fotografie wordt nagegaan hoe het landschap in België evolueerde sinds het einde van de 18de eeuw. De stedelijke, rurale, toeristische en industriële evolutie van het landschap wordt bestudeerd. Bij het onderdeel van de stedelijke evolutie komt Gent sporadisch aan bod. Geïllustreerd.

4050. BOGAERT D., L. MEURIS, F. HENDRICKS & L. GEVAERT (red.), *De Damvallei. Een bloeiend verhaal*, Gent, 2008, 175 blz. In dit boek over het natuurgebied ten oosten van Gent wordt in eerste instantie de evolutie van het landschap geïllustreerd vanaf de ijstijd tot het begin van de vorige eeuw. In een tweede hoofdstuk komt de band tussen mens en natuur tot uiting: de Schelde als decor voor het werk van boeren, turfstekers, steenbakkers, wijmentelers, jagers, vissers en stropers. Ook het facet recreatiegebied wordt toegelicht om ten slotte flora en fauna evenals de geschiedenis van het natuurbehoud onder de loep te nemen. Geïllustreerd.

4051. CALDERON A., *Bieren en brouwerijen van België*, 2009, 599 blz. Nagslagwerk over de brouwerijen die vandaag nog actief zijn en met verwijzingen naar verdwenen bedrijven. Met referenties naar Gent. Geïllustreerd.

4052. DE PORRE A., *Calamiteitenplan in het Stadsarchief van Gent*, in *@rchieflink*, 9, (2009), nr. 1, p. 6-7. Geïllustreerd.

4053. DEVOLDERE L., *Voor de Schelde het water. Voor de Leie den room*, in *De Franse Nederlanden*, 33, Jaarboek 2008, p. 113-181. Verslag van de tocht die de auteur volgde langsheen de Leie. De route begint in Lisbourg, aan de bron van de rivier, en eindigt in Gent waar de Leie uitmondt in de Schelde. De auteur staat afwisselend stil bij het hedendaagse uitzicht van de oevers van deze rivier en de historische gebeurtenissen die rondom de Leie plaatsvonden.

4054. DE WEERDT C. & H. DEFOORT (dir.), *Het STAM zet de deur op een kier*, (STAM, Stadsmuseum Gent, nr. 1), Gent, 2009, 17 blz. Stand van zaken van het nieuwe Gentse stadsmuseum in opbouw, met gegevens over bouw en restauratie, archeologisch en bouwhistorisch onderzoek, collectie, museuminrichting en museumprojecten. Geïllustreerd.

4055. GELAUDE F. & L. DEVRIESE, *De Vlaamse Vallei en haar rivieren*, in *Jaarboek De Oost-Oudburg*, (2008), nr. XLV p. 249-260. In deze bijdrage wordt aandacht besteed aan het hydrografische net waarbij vooral de wordingsgeschiedenis van Leie en Schelde wordt beschreven met als voornaamste doel het verhaal van hun loop in het Gentse in een breed geologisch kader te plaatsen.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4056. NOTTEBOOM H. (red.), *De Lieve, tscoenste juweel dat de stede heeft*, Wondelgem, 2008, 216 blz. Sinds de 13de eeuw had ook Gent een verbindingsvaart met de zee, de Lieve. Dit boek behandelt verschillende aspecten van het kanaal de Lieve, onder andere de ontstaansgeschiedenis, het strategische en het economische belang van deze vaart komen aan bod. Ook wordt er aandacht besteed aan de relatie van de Lieve met de steden Gent, Damme en Eeklo. Geïllustreerd.

4057. VANMAELE N., *Ankerplaats Moervaartdepressie te Lokeren, Gent, Moerbeke, Stekene, Sint-Niklaas, Wachtebeke en Lochristi*, in *Monumenten, landschappen & archeologie*, 28, (2009), nr. 2, binnenkrant p. 10-11. De beslissing van Minister Dirk Van Mechelen, eind 2008, om de Moervaartdepressie definitief tot ankerplaats, gekoppeld aan de Vlaamse landschapsatlas, te duiden, vormt de aanleiding om kort de betekenis van dit fenomeen te schetsen. De Moervaartdepressie, gevat tussen de dekzandrug Maldegem-Stekene ten noorden en de Zuidlede ten zuiden, doorkruist ook de Gentse deelgemeenten Mendonk en Sint-Kruis-Winkel. De Moervaartdepressie is vanuit paleoecologisch, paleoklimatologisch, geomorfologisch en bodemkundig oogpunt uniek in Zandig-Vlaanderen.

4058. WOUTERS P., *Stadsmusea in de steigers. STAM in Gent*, in *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 1, p. 14-19. De bijdrage is opgebouwd aan de hand van een interview met C. DE WEERDT en H. DEFOORT, de bezielende verantwoordelijken belast met de voorbereiding en de realisatie van het nieuwe Gentse stadsmuseum of STAM, waarvan de opening eind 2010 wordt voorzien. De bijdrage maakt deel uit van een reeks waarin ook de in de steigers staande nieuwe musea van andere steden worden voorgesteld. Geïllustreerd.

Prehistorie, Romeinse en Merovingische tijden

4059. DEFORCE K., *Botermarkt: antracologisch onderzoek van een Romeins brandrestengraf*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3)*, Gent, 2009, p. 10-12. Geïllustreerd.

4060. DE VOS S., *Wondelgem, Helmkruidstraat, Lange Velden*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 186-189. Archeologisch proefsleuvenonderzoek leidde tot de ontdekking van structuren die aan de metaaltijden konden worden toegeschreven. Geïllustreerd.

4061. HANECA K., *Sint-Denijs-Westrem, Adolphe Pégoudlaan: houtonderzoek*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bo-*

dem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 166-173. Onderzoek op het hout van Romeinse en middeleeuwse waterputten. Geïllustreerd.

4062. HOORNE J., *Flanders Expo-The Loop. Gent. Archeologische begeleiding van een grootschalig buitenstedelijk herontwikkelingsproject*, in *Monumenten, landschappen & archeologie*, 28, (2009), nr. 2, p. 6-20. De bijdrage brengt een eerste samenvatting van het grootschalige archeologische vooronderzoek dat in 2007 werd opgestart in het plangebied The Loop rond de Flanders Expohallen in Sint-Denijs-Westrem. De resultaten handelen over graven uit het Finaal-Neolithicum (ca. 2600-2100 vóór onze tijdrekening), nederzettingssporen en een grafheuvel uit de vroege en de midden bronstijd (ca. 2100-1100 vóór onze tijdrekening), enkele nederzettingssporen uit de late bronstijd (ca. 1100-750 vóór onze tijdrekening), de ijzertijdoccupatie met woonerven binnen een ruimtelijke organisatie rondom een mogelijk sacrale of rituele ruimte (ca. 750-50 vóór onze tijdrekening), woonerven, landindeling en brandrestengraven uit de Romeinse tijd (late 1ste-vroege 3de eeuw), een landelijke nederzetting uit de vroege middeleeuwen, een landelijke nederzetting met molen uit de volle middeleeuwen (10de-13de eeuw). Er wordt ook kort verwezen naar de sporen uit beide 20ste-eeuwse wereldoorlogen. In een kadertekst gaat S. DE DECKER in op de betekenis van archeologische voorschriften in de milieueffectenrapportage (MER). Geïllustreerd.

4063. HOORNE J., *Sint-Denijs-Westrem, Adolphe Pégoudlaan: archeologisch onderzoek The Loop*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 126-165. Samenvatting van de archeologische bevindingen voor de periodes van het Neolithicum tot de middeleeuwen. Geïllustreerd.

4064. HOORNE J., J. SERGANT, B. BARTHOLOMIEUX, M. BOUDIN, G. DE MULDER & M. VAN STRYDONCK, *Een klokbekergraf te Sint-Denijs-Westrem-Flanders Expo (Gent, provincie Oost-Vlaanderen)*, in *Notae Prehistoricae*, 30, (2008), p. 101-108. Drie kuilen uit de opgravingen 2007 zijn hier aan de orde. De objecten in één van de kuilen - fragmenten van een klokbeker, een schrabber en een gepolijst stenen bijltje - wijzen mogelijk in de richting van een klokbekergraf uit het Finaal Neolithicum en kunnen gedateerd worden ca. 2200-2020 voor onze tijdrekening. Een tweede kuil was misschien ook een dergelijk graf. De derde kuil bleek ouder. De auteurs situeren deze bevindingen in de ruimere context van andere klokbekervondsten in Oost- en West-Vlaanderen, de datering van andere contexten uit het Finaal Neolithicum, de algemene chronologie en parallellen uit andere gebieden. Geïllustreerd.

4065. MESSIAEN L. & B. BARTHOLOMIEUX, *Sint-Denijs-Westrem, Flanders Expo Zone 5*, Gent, 2008, 20 blz. Syntheserapport van het archeologische wegkofferonderzoek, de rioleringsbegeleiding en de opgraving voorafgaand aan de aanleg van een bufferbekken in het plangebied The Loop in Sint-

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

Denijs-Westrem. Dit onderzoek vond plaats in de maanden augustus en september 2008. De bevindingen omvatten vooral nederzettingssporen uit de ijzertijd. Geïllustreerd.

4066. MESSIAEN L., B. BARTHOLOMIEUX, T. BONCQUET & K. KEP-PENS, *Sint-Denijs-Westrem, Kortrijksesteenweg Zone 4-Fase 1*, Gent, 2008, 34 blz. Dit rapport schetst het onderzoek en de resultaten van een opgraving die in september en oktober 2008 plaats vond, voorafgaand aan de oprichting van een grootschalige nieuwbouw. De bevindingen hebben vooral betrekking op sporen van een nederzetting uit de ijzertijd. Uit het geheel van greppels en van hoofd- en bijgebouwen blijkt een strakke ruimtelijke organisatie. De Romeinse tijd was er vertegenwoordigd door enkele brandrestengraven. Geïllustreerd.

4067. MESSIAEN L. & T. BONCQUET, *Sint-Denijs-Westrem-Flanders Expo Zone 3/Impact & Natha*, (Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting v.z.w.), Ename, 2009, 13 blz. Verslag van een archeologisch vooronderzoek dat van 16 tot 18 februari 2009 plaats vond op een bouwterrein aan de Bovenhove in Sint-Denijs-Westrem, op de plaats waar een grootschalig bouwproject was gepland. Het archeologische bodemarchief was op die plaats grotendeels verstoord. Geïllustreerd.

4068. MESSIAEN L. & G. DE DONCKER, *Sint-Denijs-Westrem. Kortrijksesteenweg Zone 4-Fase 1*, Gent, 2008, 16 blz. Archeologisch proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd in juli 2008, leverde een eerste inzicht in het archeologische onderzoekspotentieel van dit terrein. De meeste sporen verwezen naar de ijzertijd en de Romeinse tijd. Geïllustreerd.

4069. MESSIAEN L. & K. KEP-PENS, *Sint-Denijs-Westrem, Kortrijksesteenweg Zone 4 - Fase 2: Archeologisch vooronderzoek van 17 november tot 5 december 2008*, (Stad Gent, provincie Oost-Vlaanderen), Gent, 2009, 16 blz. Verslag van een proefsleuvenonderzoek op een terrein binnen het plangebied The Loop in Sint-Denijs-Westrem. De aangetroffen sporen lijken voornamelijk te behoren bij woonerven uit de ijzertijd. De resultaten sluiten derhalve aan bij de archeologische bevindingen die op de nevenliggende terreinen werden gedaan. Geïllustreerd.

4070. MESSIAEN L., K. KEP-PENS & T. BONCQUET, *Sint-Denijs-Westrem, Kortrijksesteenweg Zone 4-Fase 2* (Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting v.z.w.), Ename, 2009, 31 blz. Verslag van een archeologisch vooronderzoek dat plaats vond van 5 tot 30 januari 2009 in opdracht van Group De Paepe, voorafgaand aan de bouw van een kantoortoren. De bevindingen hebben voornamelijk betrekking op een nederzetting uit de IJzertijd. Geïllustreerd.

4071. MEYLEMANS E., D. DE WILDE & K. VAN DAELE, *Lithica: een databank voor de registratie van lithisch materiaal*, in *Notae Prehistoricae*, 30, (2008), p. 143-145. Lithica is een databank, uitgewerkt in Microsoft Access, voor de verwerking en het gebruik van lithische artefacten. Deze databank is voor alle gebruikers toegankelijk.

4072. NOENS G., *Gent. Jagers-verzamelaars in Oost-Vlaanderen, (Erfgoedmemo*, nr. 35), Gent, 2008, 4 blz. Kort overzicht van de actuele kennis over voornamelijk het laat-Paleolithicum en het Mesolithicum in Oost-Vlaanderen: Het onderzoek naar de menselijke levenswijze in deze perioden kende sinds de jaren 1990 een opmerkelijke ontwikkeling, essentieel onder impuls van de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent. Geïllustreerd.

4073. THEUNISSEN E.M. & A. MÜLLER, *Cirkels in het land van Kloosterzande*, in *Vitruvius. Onafhankelijk vakblad voor erfgoedprofessionals*, (EDUCOM), Rotterdam, 2009, nr. 8, p. 24-28. Luchtfotografische prospectie en terreinverkenningen brachten nabij Kloosterzande verscheidene sporen van het verleden aan het licht, onder meer grafcirkels zoals die in Vlaanderen voor de vroege en de midden Bronstijd bekend zijn. Met verwijzingen naar het onderzoek rond grafcirkels en luchtfotografische archeologische prospecties van de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent. Geïllustreerd.

Middeleeuwen

4074. *De Annales Gandenses. Een eigentijdse kroniek van de Vlaamse vrijheidsstrijd 1297-1310, (Uitgave De Leiegouw)*, Kortrijk, 2008, 176 blz. De Gentse minderbroeder die deze kroniek schreef, vatte zijn werk aan kort na 25 maart 1308. De voltooiing wordt gesitueerd tussen 17 augustus en 11 oktober 1311. Op basis van ooggetuigenverslagen en teksten wordt een verslag gegeven van de voornaamste gebeurtenissen in Vlaanderen tussen 1297 en 1311. De oorspronkelijk in het Latijn gestelde tekst wordt vergezeld van een Nederlandse vertaling. Geïllustreerd.

4075. BOONE M., *Langue, pouvoirs et dialogue. Aspects linguistiques de la communication entre les ducs de Bourgogne et leurs sujets flamands (1385-1505)*, in *Revue du Nord*, 379, (2009), nr. 1, p. 9-33. Over de communicatie tussen de Bourgondische hertogen en hun Vlaamse onderdanen. Deze communicatie verliep niet altijd vlekkeloos: problemen deden zich voor op taalkundig gebied, evenals op het protocollaire en het ideologische vlak.

4076. BORREMANS P., *Gent belegert Oudenaarde in 1452. Gentse banieren in de basiliek van Halle (1453)*, in *Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde, van zijn Kastelnij en van den Lande tusschen Maercke en Ronne*, (2009), nr. XLVI p. 117-130. In 1542 belegerde Gent de

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

stad Oudenaarde die partij had gekozen voor Filips de Goede, waartegen Gent oorlog voerde. In het artikel worden de belegering van 1452 en de veldslag bij Gavere in 1453 besproken, waarbij Gentse milities verslagen werden door Filips de Goede.

4077. BUYLAERT F., J. DUMOLYN, P. DONCHE, E. BALTHAU & H. DOUXCHAMPS, *De adel ingelijst. "Adelslijsten" voor het graafschap Vlaanderen in de veertiende en vijftiende eeuw*, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, (2007), nr. 173 p. 47-187. Terwijl de edelen in het graafschap Vlaanderen in de hoge middeleeuwen reeds het onderwerp werden van diepgaand onderzoek is er voor de 14de- en 15de-eeuwse opvolgers nog geen vergelijkbare synthese voorhanden. Voor het onderzoek naar de Vlaamse adel is de ontdekking van enkele bewaarde adelslijsten, documenten die overzichten aanreiken van de edellieden van een bepaald gewest, van groot belang, maar ze zijn wel vrij zeldzaam. De in het artikel gepubliceerde lijsten vermelden gezamenlijk iets meer dan 1900 namen en openen grote onderzoeksmogelijkheden, maar de auteurs wijzen weliswaar op een aantal restricties.

4078. COIGNEAU D. & S. MAREEL (red.), *Met eigen ogen. De rederijker als dichtend individu (1450-1600)*, (*Jaarboek De Fonteine*, reeks 2 nr. 50), Gent, 2008. Een hele keure van Neerlandici, romanisten, theater- en cultuurspecialisten onderzochten de positie van het individu in het collectieve genootschap van een rederijkerskamer in de 15de en de 16de eeuw.

4079. DE KEYZER L., *Een mislukte greep naar de macht. Jelle Haemers over Vlaamse opstand tegen Maximiliaan*, in *Bibliotheek - & Archiefgids*, 85, (2009), nr. 5, p. 5-9.

4080. DE MAESSCHALCK E., *Karel de Stoute en zijn tijd*, in *Kunsttijdschrift Vlaanderen*, 58, (2009), nr. 2, p. 74-79 Schets van het leven van Karel de Stoute met nadruk op de jaren waarin hij graaf van Vlaanderen en hertog van Bourgondië was.

4081. DE MEY L., *Nederpolder 4, Gent. Een huizenonderzoek, toegespitst op 'het leven achter de gevel' (1360-1577)*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), nr. LXII/2, p. 223-258. Via de Gentse methode van huizenonderzoek en het daar voorgestelde bronneninstrumentarium werden de eigenaars en bewoners van het middeleeuwse stadshuis Nederpolder 4 achterhaald. Dit vormde het uitgangspunt voor een zoektocht om uit te maken wie zij waren en wat hun sociale betekenis was in de Gentse samenleving van de late middeleeuwen.

4082. DEPOORTER M., *De vermetelevorst. Tentoonstelling over Karel de Stoute*, in *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 2, p. 20-23. Beknopte samenvatting van de tentoonstelling over de Bourgondische hertog

Karel de Stoute (1433-1477), die van april tot juli 2009 in het Groeningemuseum te Brugge werd opgebouwd. Geïllustreerd.

4083. DESSAUX N., *Jeanne de Constantinople. Comtesse de Flandre et de Hainaut*, Paris-Lille, 2009, 288 blz. Een hele reeks auteurs hebben zich gebogen over het leven en de betekenis van gravin Johanna van Constantinopel (c. 1194-1244) aan wie het Hospice Comtesse van Lille ook een tentoonstelling wijdde. De hoofdstukken zijn biografisch, politiek, religieus, intellectueel en artistiek georiënteerd. De catalogus omvat alle tentoongestelde werken. De publicatie sluit af met een index op persoon- en plaatsnamen. Geïllustreerd.

4084. DE ZUTTER J. (red.), *Cahier Feest van de Gouden Ridder. Middeleeuws Festival. De 14de eeuw. Lezingen en concerten*, Gent, 2008, 84 blz. In oktober 2008 vond de eerste editie plaats van het middeleeuwse festival in het Gravensteen, het *Feest van de Gouden Ridder*. Tijdens dit feest probeert men de middeleeuwen in een historisch verantwoord perspectief te plaatsen. In het boek wordt tekst en uitleg gegeven bij het programma van het *Feest van de Gouden Ridder*. Deze editie legde de klemtoon op de tijd van graaf Lodewijk van Male, de tweede helft van de 14de eeuw. Geïllustreerd.

4085. DONCHE P., *Edelen en leenmannen van Vlaanderen in 1437*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 217-234. In dit artikel wordt dieper ingegaan op de historische waarde van een lijst van edelen en leenmannen die Filips de Goede vergezelden tijdens de militaire expeditie van 1421. Deze was gericht tegen de Franse *dauphin* en was bedoeld om de moord op zijn vader, Jan zonder Vrees, te wreken. Verder worden vier verschillende versies van de lijst en de makers ervan besproken. Als de bijlage is Cornelius Gailliards lijst opgenomen, waarin men de edelen en leenmannen van Gent terug vindt.

4086. HAEMERS J., *Opstand adelt? De rechtvaardiging van het politieke verzet van de adel in de Vlaamse Opstand (1482-1492)*, in *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden. Themanummer over Adel*, 123, (2008), nr. 4. p. 586-608. Na de dood van Maria van Bourgondië weigerden de Drie Leden, Gent, Brugge en Ieper, Maximiliaan van Oostenrijk als regent van zijn minderjarige zoon Filips de Schone te erkennen. In dit artikel wordt de rol van de Drie Leden, waaronder Gent, en de edelen in de Vlaamse Opstand bestudeerd, in het bijzonder Adolf van Kleef en zijn zoon Filips, evenals Lodewijk van Gruuthuuse. Deze drie edelen werden door het Gulden Vlies, de ridderorde waarvan zij lid waren, aangeklaagd voor hun deelname aan de Vlaamse Opstand. De edelen dienden allen op hun beurt een verweerschrift in tegen deze aanklacht.

4087. HAEMERS J. & L. DE JAEGHER, 'In den tijd dat de stede van Audenarde beleit was'. *De politieke en militaire geschiedenis van Oudenaarde op de kentering van middeleeuwen en nieuwe tijden*, in *Handelingen van de*

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde, van zijn Kastelnij en van den Lande tusschen Maercke en Ronne, (2009), nr. XLVI, p. 97-116. In dit artikel gaat men op zoek naar historische precedentes van de veldslag van 1708. De middeleeuwse veldslagen van 1382, 1452 en 1485 worden bestudeerd. Deze drie veldslagen hangen samen met de Gentse geschiedenis in deze periode, aangezien Oudenaarde vaak in het brandpunt stond van de militaire strijd tussen Gent en de Bourgondisch-Habsburgse vorsten.

4088. HAEMERS J. & B. VERBIST, *Het Gentse gemeenteleger in het laatste kwart van de vijftiende eeuw*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), nr. LXII/2, p. 291-325. De bijdrage brengt een politieke, financiële en militaire analyse van het Gentse gemeenteleger en koppelt daaraan een aantal nieuwe inzichten op de militaire geschiedenis van Vlaanderen. Eerst worden het kader en de bronnen toegelicht. Daarna ontleden de auteurs de samenstelling van het Gentse gemeenteleger. En ten slotte wordt er in een derde hoofdstuk dieper ingegaan op de bevelstructuur over de periode 1477-1492. De Gentse stadsmilities werden ingezet in de oorlog tegen Frankrijk, door Maria van Bourgondië in 1477 aangevat, en in de strijd tegen de Habsburgse vorst Maximiliaan tijdens de Vlaamse Opstand.

4089. KETELAAR E., *Ter Prevylege*, in *@rchieflink*, 9, (2009), nr. 4, p. 1-3.

4090. KLUYSKENS P., *De grote Bourgondische huwelijken: Filips de Schone en Joanna van Castilië*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 39-42. In deze heruitgegeven bijdrage wordt de achtergrond van het huwelijk tussen Filips de Schone en Joanna van Castilië geschetst.

4091. KLUYSKENS P., *Filips II*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 298-302. Postume heruitgave van een kroniekje over deze 16de-eeuwse landvorst.

4092. KLUYSKENS P., *Zes eeuwen geleden: De Zwarte Dood. De Geselaars en de Jodenslchting te Gent in 1349*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 3, p. 161-166. De pestepidemie wekte schrik op en een vrees die tot verlies van zelfcontrole en uitzinnigheid leidde. Een veruiterlijking hiervan waren de Geselaars, een sekte afkomstig uit Hongarije. Zij arriveerden in 1349 in Gent. Deze geselaars waren ook de verspreiders van het verhaal dat de pestepidemie en de hongersnood de schuld van de Joden was. Het gevolg van het aanwijzen van een zondebok waren de Jodenslchtingen die ook in Gent plaatsvonden.

4093. LAMBERT V., *Vrouwen van Vlaanderen. Een ongewone kijk op de geschiedenis van het graafschap Vlaanderen*, (Stichting Kunstboek), Oostkamp, 2009, 48 blz. De publicatie begeleidde een gelijknamige tentoonstelling die zich van 15 mei tot 13 september 2009 spreidde over het Museum Kortrijk 1302, het kasteel van Rumbeke en de Sint-Trudo-abdij van Male. Het thema

belicht de vrouwen van Vlaanderen, gravinnen en gravendochters, die een belangrijke rol vervulden in het graafschap Vlaanderen tussen de 9de en de vroege 16de eeuw. De publicatie is thematisch opgebouwd en behandelt achtereenvolgens onderwerpen als politiek en dynastie, huwelijk en moederschap, godsdienst en cultuur. Ter afsluiting volgt een gedetailleerd genealogisch overzicht. Rijk geïllustreerd.

4094. LIEVOIS D., *Kaas en boter in Gent (1314-1542)*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 62, (2008), nr. 1, p. 43-79. Kaas en boter waren in de late middeleeuwen de voornaamste bron van dierlijke eiwitten. In dit artikel worden verschillende aspecten van de zuivelhandel, de nering van de Gentse zuivelverkopers en enkele neringhuizen besproken. Er wordt tevens aandacht geschonken aan de verschillende soorten kaas die op de markt te verkrijgen waren.

4095. MARI S., T.H. BORCHERT & G. KECK, *Karel de Stoute (1433-1477). Pracht en praal in Bourgondië, (Mercatorfonds)*, Brussel, 2009, 382 blz. De uitgave kwam er naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling die van 27 maart tot 21 juli 2009 in Brugge werd gehouden. De Bourgondische hertog Karel de Stoute profileerde zich als een ambitieuze man die de versnipperde bezittingen van Brugge tot Dijon tot een groot rijk aan elkaar wilde rijgen. Het sneuvelen op het slagveld bij Nancy maakte een einde aan deze politieke en strategische ambities. Tentoonstelling en boek vragen ook aandacht voor de figuur van Karel de Stoute als mecenas, als vorst die met verfijnde cultuur de pracht en praal van het Bourgondische hof in belangrijke mate gestalte gaf. Geïllustreerd.

4096. TANGHE J., *Karel de Stoute: militair, maar geen strateeg*, in *Kunsttijdschrift Vlaanderen*, 58, (2009), nr. 2, p. 81-85. Artikel waarin kort de militaire campagnes van Karel de Stoute worden geschetst en de vernieuwingen die hij doorvoerde en die de manier van oorlogsvoeren sterk zou beïnvloed hebben.

4097. VANDER LINDEN F., *Vorzienicheit van goede. Uitkering tot levensonderhoud aan gehuwde vrouwen in noodsituaties in het laatmiddeleeuwse Gent*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent* (2008), nr. LXII/1, p. 81-120. Het gebrek aan regelgeving hield de Gentse schepenen van de keure tijdens de late middeleeuwen niet tegen om toch maatregelen te ondernemen voor gehuwde vrouwen in materiële nood. In een eerste gedeelte gaat de auteur na hoe provisie geregeld werd om haar lopende proceskosten voor een scheiding van tafel en bed te betalen. Als tweede mogelijkheid wordt de provisie onder de loep genomen als oplossing voor noden van het dagelijkse bestaan. Het derde aspect handelt over provisie voor vrouwen in onzekerheid wanneer hun man afwezig was. Ten vierde bespreekt de auteur de onvolmaakte scheiding van tafel en bed.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4098. VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK M., *Eendrachtelic commen ende vriendelic vereffent: boedelverdelingen voor de schepenen van de keure van Gent tussen echtparen gescheiden van tafel en bed 1439-1450*, in *Handelingen Koninklijke Commissie voor de uitgave der oude wetten en verordeningen van België*, (2006), nr. XLVII, p. 9-134. Al van in de 14de eeuw tekenden de jaarregisters van de schepenen van de keure in Gent boedelverdelingen op ten bate van echtparen die in een kerkelijke rechtbank van tafel en bed waren gescheiden. Ook de schepenen van gedele lieten regelingen registreren ten behoeve van de kinderen van echtparen in die situatie. Het archiefonderzoek spitste zich toe op de boedelverdelingen van echtparen tussen wie ook een scheiding van tafel en bed was uitgesproken door de officialiteit van Tournai (Doornik), voor het gebied ten westen van de Schelde, en door de officialiteit van Cambrai (Kamerijk) voor het gebied ten oosten van de Schelde. Na een toelichting over de algemene bevindingen van het onderzoek volgt de tekstuitgave van de betreffende akten. De uitgave sluit af met een index op persoons- en plaatsnamen.

4099. VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK M., *Ghesceet van tafelen ende bedden ten spirituele hove. De scheidingsbrief als voorwaarde tot boedelverdeling voor de schepenen van de keure van Gent 1428-1439*, in *Handelingen Koninklijke Commissie voor de uitgave der oude wetten en verordeningen van België*, (2007), nr. XLVIII, p. 87-248. Dit werk vormt een aansluiting bij de in 2006 uitgegeven bronnen (zie VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK, 2006), die handelde over de tijdsspanne 1439-1450. In dit bundel komen de schepenenjaren 1428-1439 aan bod. De uitgave is op dezelfde manier opgebouwd als de vorige: de bevindingen van het onderzoek, de eigenlijke tekstuitgave van de bronnen, een index op persoons- en plaatsnamen.

Moderne Tijden

4100. CASSIMAN P. & R. CASSIMAN, *Een Beyaert en het Werk der Vlamingen te Parijs* in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009), p. 151-154. De familie Beyaert woonde sinds de 18de eeuw in Baarle. Eén van hen, Livinus Beyaert, was de stichter van het *Werk der Vlamingen* in Parijs. Arbeiders die hun eigen streek geen werk vonden, werden door het *Werk der Vlamingen* naar Frankrijk en Parijs gestuurd om daar seizoensarbeid te verrichten.

4101. DAMBRUYNE J., *Het Gentse huizenonderzoek in macro-economisch en macro-sociaal perspectief (zestiende-achttiende eeuw): een terugblik*, in D'HONDT J. (red.), *Huizenonderzoek & Stadsgeschiedenis. Colloquium Brugge 28 november 2008*, Brugge, 2009, p. 57-74. De bijdrage handelt over socio-economische, demografische, topografische patronen en stedelijke transformaties in het Gentse huizenbezit op basis van geschreven bronnenmateriaal. Geïllustreerd.

4102. DE BIE A. & R. VERMOESEN, *Boeren en hun relaties op het Vlaamse platteland (1750-1800)*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 121, (2008), nr. 4, p. 430-445. Deze bijdrage wil ingaan op de relaties die kleine boeren en vermogende rurale huishoudens met elkaar aangingen en dit in het kader van de tweede helft van de 18de eeuw. Hoe functioneerde de lokale landelijke economie in Binnen-Vlaanderen? In welke mate groeiden beide groepen, in tijden van expanderende markteconomie, uit elkaar of werden ze juist economisch afhankelijk van elkaar. Het zijn de vragen die de auteurs proberen te beantwoorden aan de hand van een micro-onderzoek van de casus Erembodegem.

4103. GROENVELD S., *Het Twaalfjarig Bestand, 1609-1621. De jongelingsjaren van de Republiek der Verenigde Nederlanden*, (*Haags Historisch Museum*), Hilversum, 2009, 152 blz. De auteur beschrijft de achtergronden van het bestand van 1609 en geeft aan waarom men in 1621 terug de wapens opnam. De aandacht gaat vooral uit naar de conflicten tijdens dit twaalfjarige bestand. Geïllustreerd.

4104. GROENVELD S., H.L.P. LEEUWENBERG & H.B. VAN DER WEEL, *Unie-Bestand-Vrede. Drie fundamentele wetten van de Republiek der Verenigde Nederlanden*, Hilversum, 2009, 200 blz. De staat van de zeven verenigde provincies ontstond in een tijd waarin bestuurlijke structuren en regelgeving in heel Europa in ontwikkeling waren. Centraal staat de toelichting van de Unie van Utrecht (1579), het Twaalfjarige Bestand (1609) en de Vrede van Munster (1648). Geïllustreerd.

4105. JANSSENS S., *Elk zegge 't voords. Opsporingsberichten in de Gazette van Gend 1775-1799*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), nr. LXII/1, p. 121-159. Het aanwenden van advertenties als historische bron komt niet zo veel voor. Na duiding van de bronnen en de opbouw van het onderzoek wordt de inhoud zelf ontleed. Bij de reden tot vermissing worden de volgende themata onderscheiden: criminaliteit, krankzinnigheid, huwelijksproblemen. Verder gaat de auteur na wie de adverteerders waren in de *Gazette van Gend*. Met talrijke grafieken en tabellen.

4106. LEYDER D. & F. JOHAN, *Isabella's canten cleedt (1760). Meer dan een banaal huwelijksgeschenk uit Vlaanderen*, in *@rchieflink*, 9 (2009) nr. 2, p. 4-5. De auteurs onderzochten de aanleiding, de financiering en de uitvoering van het naaldkanten kleed dat de Staten van Vlaanderen in 1760 schonken ter gelegenheid van het huwelijk van aartshertog Jozef van Oostenrijk met Isabella van Parma. Daaruit blijkt ook de rol van de Gentse burggraaf Jean Philippe Vilain XIII (1712-1777). Brusselaar Mathias Bedtingher had de leiding van de uitvoering. Brusselse kantwerksters en Gentse begijnen leverden de kanten onderdelen aan die in Parijs, het modecentrum van die tijd, werden geassembleerd. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4107. MADDENS N., *Het Gentse monopolie van het lastbreken*, in *De Leiegouw*, 50, (2008), nr. 2, p. 375-380. Tijdens het Ancien Régime werd het economische leven gehinderd door allerhande voorrechten en monopolies van de stedelijke ambachtsgilden of neringen. Zo maakte het Gentse schippersambacht aanspraak op het lastbreken of verbodemen, wat inhield dat alle koopwaren die per schip door Gent vervoerd werden in Gent overgeladen moesten worden op een schip van een Gentse schipper tegen betaling. Deze maatregel stuitte uiteraard op heel wat verzet waardoor over deze materie talrijke processen gevoerd werden, zowel voor de stedelijke als voor de hogere rechtbanken.

4108. MAES D., *Het resolutieboek van de Bourgoyen 1713-1796*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009), p. 155-205. Transcriptie en omzetting naar hedendaags Nederlands van het resolutieboek van de Bourgoyen. Het boek bevat verslagen of resoluties van zesentwintig vergaderingen van de 'grote gelande' in de Bourgoyen tussen 26 augustus 1713 en 25 mei 1796.

4109. MATTENS D., *Het leen "Roosbroeck"*, in *Heemkundig Nieuws*, (2009), p. 16-18. De eerste vermelding van dit leen is terug te vinden in het archief van het leenhof van de Sint-Baafsabdij en dateert van 1638, de laatste van 1766. De auteur heeft zich beperkt tot de denombrementen van deze periode.

4110. OSSIEUR E., *De leners en de Gentse graanlening van 1586*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 248-268. Overzicht van de leners en de bedragen die zij ter beschikking stelden van de stad naar aanleiding van de graanlening van 1586.

4111. VERGRACHT P., *Over de talrijke opeisingen in de kasselrij Oudenaarde in de jaren 1701-1713*, in *Handelingen van de Geschied- en Ouhedkundige Kring van Oudenaarde, van zijn Kastelnij en van den Lande tuschen Maercke en Ronne*, (2009), nr. XLVI, p. 36-93. Vlaanderen was vaak het strijdtoneel waar naburige landen hun oorlogen uitvochten. Deze oorlogen brachten talrijke lasten mee voor de plaatselijke bevolking. In het artikel gaat de aandacht naar de opeisingen, gedaan naar aanleiding van de vorming van een Zuid-Nederlands leger, met nadruk op de opeisingen in de kasselrij Oudenaarde voor en na de slag bij Oudenaarde.

4112. VERVAET L. *De sociaal-economische organisatie in een Wase plattelandsgemeenschap en de relatie met het landschap: Sinaai in de 17de eeuw*, in *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, (2009), nr. 112, p. 19-105. De studie beoogde om vooral aan de hand van landboeken en boedelbeschrijvingen te achterhalen hoe het sociale agrosysteem in Sinaai voor de 17de eeuw kon worden gereconstrueerd. Essentieel in de benadering van de sociaal-economische aspecten zijn de eigendomsverhoudingen en de bedrijfsstructuur binnen het dorp, de bedrijfsvoering en de inkomensstrategieën van de landbouwbedrijven. Voorts onderzocht de auteur hoe de

sociale organisatie terug te vinden was in de occupatie van het cultuurareaal. De Baudeloo-abdij was een belangrijke eigenaar in Sinaai. Ondersteund met talrijke grafieken. Met verwijzingen naar Gent.

4113. VOS B., *Huizen van ontucht: het bordeel in Gent in de Nieuwe Tijd*, in *Van Mensen en Dingen*, VI, (2008), nr. 1/2, p. 3-20. Een kijk op bordelen en bordeelhouders in het Gent aan het einde van de 18de eeuw, gebaseerd op de processtukken van de Gentse schepenbank uit de periode 1775-1795.

Hedendaagse tijd

4114. ANNEMANS F., *Beestig Gent. Culturele en wetenschappelijke aspecten van de Gentse dierentuin*, in *@rchieflink*, 8, (2008), nr. 4, p. 1-3. Gebaseerd op een eindverhandeling waarin nagegaan wordt wat de wetenschappelijke doelstellingen waren van de zoo.

4115. ANTHEUNIS G., *Sint-Denijs-Westrem, Kortrijksesteenweg 1086: een Kompensierscheibe*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3)*, Gent, 2009, p. 174-177. Bouwwerken brachten de sporen aan het licht van een *Kompensierscheibe* uit de Tweede Wereldoorlog, waarmee vliegtuigen werden afgesteld. Geïllustreerd.

4116. ANTHEUNIS G., C. DE DECKER & P. DHANENS, *Een eeuw luchtvaart boven Gent. Deel 2. 1940-1945*, Erembodegem, 2009, 224 blz. Deze publicatie vormt het resultaat van archiefmateriaal dat in de loop van de jaren werd verzameld, vooral met betrekking tot de geallieerde aanvallen op het spoorwegknooppunt van Merelbeke. Ook de rol van het vliegveld van Sint-Denijs-Westrem wordt op een nieuwe manier behandeld. In dit tweede deel wordt het lucht oorloggebeuren in en boven Groot-Gent in kaart gebracht. Geïllustreerd.

4117. BEYEN M., L. ROMBOUTS & S. VOS (eds), *De beiaard. Een politieke geschiedenis*, (University Press), Leuven, 2009, 254 p. Verscheidene auteurs belichten de betekenis van beiaardmuziek in de steden van de Lage Landen. In het bundel wordt verduidelijkt dat het om meer dan muziek gaat, maar ook over politieke stellingen, maatschappelijke tegenstellingen, burgerlijk-liberale waarden en katholicisme. Geïllustreerd.

4118. BOONE M. & P. UYTENHOVE, *Mijn Gent. Interview met Frank Beke, burgemeester van Gent (1995-2006)*, in *Stadsgeschiedenis*, 3, (2008), nr. 2, p. 226-240. De publicatie van het boek *Frank Beke. Mijn Gent* (I. RENSON, 2006) vormde het uitgangspunt van een interview met Frank Beke (°1946), burgemeester van Gent van 1996 tot 2006, dat op 19 september 2007 plaats

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

vond en waarvan de neerslag in deze bijdrage wordt weergegeven. In het gesprek kwam de politieke loopbaan aan bod, maar worden ook het wezen van een stad, de lectuur van de stad, stadsprojecten, ruimtelijke ontwikkeling, wonen, mensen, toerisme en cultuur toegelicht. Geïllustreerd.

4119. BOSSAERT S., *Landbouwstokerijen en alcoholisme in Zuid-Oost-Vlaanderen*, in *Handelingen van het Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, (2009), nr. XIV, p. 35-72. Diverse publicaties tonen aan dat Oost-Vlaanderen het centrum was van de Belgische jeneverproductie. Het onderzoek situeert zich daarom in de regio Zuid-Oost-Vlaanderen en voor de periode 1840-1920. De auteur baseerde zijn studie op bronnen zoals patentbelastingen, kadastrale bronnen, hinderwetgeving en adresboeken. De invloed van alcohol op het dagelijkse leven werd onderzocht aan de hand van krantenartikels.

4120. BRUYNEEL E., *De Hoge Gezondheidsraad (1849-2009). Schakel tussen wetenschap en volksgezondheid*, Leuven, 2009, 230 blz. Dit boek handelt niet alleen over het ontstaan, de geschiedenis en de werking van de Hoge Gezondheidsraad, maar ook over de invloed van de adviezen van de raad op het gezondheidsbeleid en de sociale wetgeving in België.

4121. CARLIER J., *Emilie Claeys (1855- 1943), een adepte van August Bebel's 'vrije huwelijk'?. Een 'grote' oefening in historische kritiek: het persoonlijke en het politieke in een socialistisch-feministische strijd aan het einde van de 19de eeuw*, in *Brood en Rozen*, (2008), nr. 3, p. 5-25. Systematische analyse van Claeys' gedachtegoed en van de actiepunten van de organisaties waarin zij actief was. Verder wordt nagegaan wat het verband was tussen het privéleven van deze alleenstaande moeder uit de arbeidersklasse en haar feministisch-socialistische ideologie, met inbegrip van haar ideeën omtrent het huwelijk. De auteur focust ook op het vermeende gebrek aan feministisch engagement van de BWP, waarin toch een aantal aanhangers te vinden waren van Bebel's theorieën over de vrouw en het huwelijk. Tenslotte wordt het schandaal geïdentificeerd rond haar vermeende medeplichtigheid aan overspel.

4122. CHRISTIAENS K., *Een verdedigingslinie van de revolutie. Nicaraguacomités in België en politieke solidariteit in een transnationaal netwerk (1977-1990)*, in *Brood en Rozen*, (2009), nr. 4, p. 29-49. Nicaragua kwam op het einde van de jaren 1970 na de val van de Somozadictatuur en de daaropvolgende machtsovername door het Sandinistische Front in de belangstelling. Ook in België manifesteerde er zich een sterke solidariteit. Aan de hand van uitgebreid archiefonderzoek en talrijke interviews verkaart de auteur het opmerkelijke ontstaan van de solidariteitscomité's. Voorts belicht hij hun werking en evolutie tot 1990. Hij gaat na wat het belang was van deze comités en hoe zij zich positioneerden in de toenmalige derdewereldbeweging. Ook aandacht voor Gent.

4123. COMPAGNE K.P., K.F.E. HENDRIKS, K.F.E. VERAGHTERT & B.E.M. WIDDERSHOVEN, *Two centuries of solidarity. German, Belgian and Dutch social health Insurance 1770-2008*, Amsterdam, 2009, 393 blz. In deze studie wordt de ontwikkeling van de Duitse en Belgische ziekenfondsen en ziektekostenverzekering getoetst aan de ontwikkeling in Nederland. De ontwikkelingsdynamiek van het ziekenfondswezen wordt bestudeerd met aandacht voor de veranderingen en de duurzaamheid van de institutionele kenmerken van het ziekenfondswezen. Andere vragen hebben betrekking op de relaties tussen de ziekenfondsen en andere belangengroepen: op de complexe en niet altijd soepele wisselwerking tussen de ziekenfondsen en andere groepen zoals artsen, werkgevers, vakbonden en politieke partijen. Met aandacht voor de koplopersrol van Gent.

4124. DEBAENST B., "*Par défaut de précaution ou de prévoyance...*". *De waarde van strafrecht dossiers inzake arbeidsongevallen voor het historisch onderzoek*, in *Brood en Rozen*, (2009), nr. 1, p. 29-42. Aan de hand van een casus wordt de historische waarde van straf dossiers inzake arbeidsongevallen toegelicht. Deze bronnen kunnen worden gebruikt om talrijke aspecten van het maatschappelijke leven in het verleden te ontdekken, onder andere de situatie in de nijverheid van de late 19de eeuw. In tegenstelling tot de situatie in Wallonië is de auteur eerder teleurgesteld over de omvang van het archief met betrekking tot deze straf dossiers in Vlaanderen.

4125. DE CRAENE T., *Terechtgesteld. Duitse executies in Oost- en West-Vlaanderen 1941-1944*, Erembodegem, 2009, 205 blz. Bij nader inzicht bleek dat heel wat vragen over de Gentse executie oorden uit de Tweede Wereldoorlog onopgelost waren gebleven. Via deze publicatie beschikt men voor het eerst over een quasi volledig beeld van de in totaal 96 executies die door de *Oberfeldkommandant* werden bevolen. De Craene vestigt daarmee de aandacht op een groep die wat weggedeedsterd is in de Vlaamse collectieve herinnering. In een eerste deel worden de terechtstellingen gesitueerd in tijd en ruimte. Vervolgens worden de biografische gegevens van de slachtoffers opgegeven en tenslotte verschuift de focus naar de naoorlogse geschiedenis. Geïllustreerd.

4126. DEDOBBELEER W., *De laatste weken van de Grote Oorlog en de rol van Edward Anseele*, in *Gandavum*, 14, (2008), nr. 1, p. 30-38. Fragment uit zijn scriptie *De Grote Oorlog bekeken door een pince-nez. Edward Anseele, het socialisme en de bezetting van Gent*, waarin de rol van Edward Anseele wordt bestudeerd bij het behouden van de rust en orde in Gent, terwijl net buiten de stad werd gevochten tegen de Duitsers.

4127. DE GOIGNIES G., *200 jaar aannemers van schrijn- en timmerwerken van Gent. Jubileumboek*, Gent, 2009, 66 blz. Vertrekend vanuit de huidige vereniging, de *Confederatie Bouw*, klimt de auteur op in de tijd en biedt hij een terugblik op tweehonderd jaar activiteit: wat doet de vereniging, welke rol vervult ze en bij welke initiatieven was ze betrokken. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4128. DE SMAELE H., *Rechts Vlaanderen. Religie en Stemgedrag in negentiende-eeuws België*, Leuven, 2009, 479 blz. Over de vervlechting tussen de katholieke religie en de rechtse politiek, die complexer is dan doorgaans wordt aangenomen en bovendien een Vlaams fenomeen is. Het huidige rechtse Vlaanderen is echter niet meer dat van de 19de eeuw. De auteur hoopt dat de historische studie naar het stemgedrag in het verleden ook betekenis kan hebben voor de interpretatie van het actuele kiesgedrag. Geïllustreerd.

4129. DE WILDE S. & F. VERLEDEN, *Ambtenaren in dienst van de vijand. De bestraffing van het activisme in de Belgische rijksadministratie (1918-1921)*, in *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*, 124, (2009), nr. 1, p. 30-56. De repressie van het activisme na afloop van de Eerste Wereldoorlog was niet enkel van strafrechtelijke aard, maar er volgde ook een politieke zuivering binnen het Belgische ambtenarenkorps. De auteurs onderzoeken in dit artikel het verloop van deze administratieve zuivering.

4130. DHAENE S. & G. VANDERHAEGEN (dir.), *Notities bij het kijken, (Huis van Alijn)*, Gent, 2009, 64 blz. Drie filmmakers, zes schrijvers en een grafisch ontwerper hebben zich in vervoering laten brengen door honderden minuten familiale filmbeelden die tussen 1930 en 1980 werden gemaakt. Via een project rond levend beeld lanceerde het Huis van Alijn een oproep, verzamelde, verwerkte, zorgde voor conservering en publiekstoepassingen. De filmmakers koppelden beelden aan elkaar en creëerden een nieuw verhaal. *Schimmen uit de jaren '50* van J. VANDEVELDE kreeg notities van G. DAEM en B. DEWULF. Bij *C'est la vie* van L. DE BRAUWER zorgden G. DENDOOVEN en E. MORTIER voor tekst. Bij *Zoete Zeventig* van K. BALCI schreven C. VEKEMAN en A. VERBEKE een tekst. Rijk geïllustreerd en met CD-rom.

4131. FINDLING J.E., & K. D. PELLE, *Encyclopedia of World's Fairs and Expositions*, Jefferson, North Carolina-London, 2008, 474 blz. Een overzicht van de wereldtentoonstellingen, met de bedoeling de grootteorde van deze evenementen te vergelijken. Het overzicht wil de historische wortels van een wereldtentoonstelling doorgronden. Daarnaast is er aandacht voor de tijdsgeest, de innovaties en de specifieke visies. Een rubriek is gewijd aan de Wereldtentoonstelling van Gent in 1913. Geïllustreerd.

4132. FRAEYMAN N., *UZ 50, 50 jaar UZ Gent*, Gent, 2009, 175 blz. Jubileumboek uitgegeven bij de gelegenheid van het vijftigjarige bestaan van het Gentse universitaire ziekenhuis dat een officiële start kende in 1959. In een eerste deel wordt de rijke geschiedenis van de ziekenverpleging gedocumenteerd, van de 13de eeuw tot vandaag. In een tweede deel wordt de evolutie van het onderwijs aan de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen belicht. En tenslotte geven een aantal sleutelfiguren uit het heden en het verleden hun visie op de turbulente geschiedenis van het ziekenhuis. Geïllustreerd.

4133. GOOSSENS P. & L. MEIRESONNE, *Vlaanderen Niemandland 1914. Van gendarmen, vrijwilligers en burgerwachten tijdens de eerste oorlogsmaanden*, Leuven, 2009, 403 blz. De auteurs proberen de leemte te vullen in de geschiedschrijving rond de Eerste Wereldoorlog in onze contreien. Er was immers tot op heden weinig bekend over de guerillaoorlog tussen de Duitse Ulanen (verkenners) en de gewapende burgerwacht. Wanneer de Duitse troepen vanuit Brussel richting Parijs trokken door het land van Dendermonde, werd in deze regio hevig gevochten om steden als Aalst en Dendermonde. Het is een 'vergeten' oorlog die zeer veel leed berokkende onder de burgerbevolking. Geïllustreerd.

4134. KEYMEULEN S., *Henri Pirenne en Mahonet et Charlemagne, genese en wedervaren van een historische hypothese. Een kleine tentoonstelling*, (Universiteit Gent), Gent, 2009, 38 blz. De tentoonstelling en de website kwamen tot stand in het kader van het Pirenne-jaar dat de Universiteit Gent en de Université Libre de Bruxelles in het academiejaar 2008-2009 hebben uitgewerkt. De brochure traceert bondig het leven en de betekenis van historicus Henri Pirenne (1862-1935) en belicht de themata die werden voorgesteld: het eerste oeuvre als historicus, de schok van de Eerste Wereldoorlog, historicus 'des vaderlands', de studie en de uitgave van *Mahomet Charlemagne*, het spirituele testament van Pirenne, evolutie van de Pirenne-these vanaf 1939. De brochure sluit af met een overzichtslijst van de tentoongestelde werken. Geïllustreerd.

4135. LABBEKE L., V. POELS & R. WOLF (red.), *Bezielde zorg. Verpleging door katholieke religieuzen in Nederland en Vlaanderen (19de-20ste eeuw)*, (Uitgeverij Verloren), Hilversum, 2008, 192 blz. Onder de titel tussen traditie en moderniteit behandelt J. DE MAEYER de vrouwelijke religieuzen in de gezondheidszorg voor België in de 19de en de 20ste eeuw. De bijdrage maakt deel uit van een meer omvattend werk met opstellen rond dit thema, voornamelijk met een Nederlandse invalshoek. Geïllustreerd.

4136. MERTENS M., *Een liberale zuil in Gent? Aspecten van het Gentse (georganiseerde) liberalisme tijdens het interbellum*, (Verhandelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde, nr. XXXII), Gent, 2008, 146 blz. Het verenigingsleven verdient aandacht omwille van zijn historische belang voor de Belgische samenleving. Die maatschappelijke rol kwam zeker tot uiting in de sociale bewegingen. Het interbellum was een scharnierperiode, aangegeven door de invoering van het algemeen enkelvoudig stemrecht. Tal van organisaties boden ook een antwoord op het fenomeen vrije tijd. Terwijl de voorbeelden uit katholieke en socialistische hoek al heel wat bekendheid kregen, was het liberale verenigingsleven nog minder bestudeerd. Dit werk vormt de neerslag van een licentiaatsverhandeling die het georganiseerde liberale verenigingsleven in de periode tussen de twee wereldoorlogen tot onderwerp had. Met diverse bijlagen, onder meer overzichten van verenigingen, evenals met een index op de namen van personen en verenigingen. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4137. MORTIER S & C. DE DECKER, *Luchtvaartarcheologie versus archeologische erfgoedzorg in Vlaanderen*, in *Monumenten, landschappen & archeologie*, 28 (2009), nr. 6, p. 4-25. De bijdrage schetst de gedrevenheid en activiteiten van een groep amateur-archeologen, historici en luchtvaartfanaten die onder meer onderzoek verrichten naar de materiële getuigen van de luchtvaart uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Tot deze activiteiten behoren het lokaliseren en inventariseren van *crash sites* of plaatsen waar vooral in de Tweede Wereldoorlog vliegtuigen zijn neergestort. De schatgraverij die soms gepaard ging bij het zoeken naar materiële resten leidt naar een conflictzone met de professionele en wettelijk ondersteunde archeologische patrimoniumzorg. Het overzicht dat in de bijdrage wordt gegeven en ondersteund wordt met concrete voorbeelden, eindigt met een voorstel van een protocol voor luchtvaartarcheologie in Vlaanderen en een aangepaste beheersvisie. Geïllustreerd.

4138. *Museumjournaal*, 4, (2009), nr. 6, 20 blz. Dit berichtenblad, een uitgave van het Huis van Alijn vzw en de Vrienden van het Huis van Alijn vzw, geeft een overzicht rond de activiteiten over het leven van elke dag in de periode 1880-1990, zoals het Huis van Alijn dit al een decennium lang vernieuwend opvat. Geïllustreerd.

4139. MUSSCHOOT D., *Sint-Pietersinstituut Gent 1908-2008*, Gent, 2008, 109 blz. Geschiedenis van het Sint-Pietersinstituut bij de gelegenheid van het honderdjarige bestaan van de instelling: de beginjaren, de twee wereldoorlogen, schoolreizen, het internaat, tucht, mannelijke leerkrachten, alle grote en kleine momenten van het schoolbestaan worden in kaart gebracht. Geïllustreerd.

4141. PEETERS J., *Het openbaar vervoer in België 1945-1960. Beleid en realiteit*, Mons, 2009, 287 blz. De auteur probeert na te gaan wat het naoorlogse beleid is geweest op het vlak van openbaar vervoer, wat de tijdgeest was zowel bij het publiek als bij de politici, hoe het aanbod evolueerde, het comfort, de tarieven, de lijnen, de stations en het materieel. Geïllustreerd.

4142. PEIREN L., '*Coupe Syndicale*': een syndicale geschiedenis van de Belgische haarkappers, in *Brood en Rozen*, (2008), nr. 4, p. 37-47. Artikel verschenen bij de honderdjarige verjaardag van de Algemene Centrale van het ABVV. Een eeuw geleden werd de *Centrale Vereeniging der Bouwwerkers van België* opgericht. Zoals de naam laat vermoeden groepeerde de Algemene Centrale meer dan enkel arbeiders. De auteur koos ervoor een beeld te schetsen van de groep van de haarkappers en te kijken wat de sociaal-economische positie was op het einde van de 19de eeuw, zoals de positie op de werkvloer, de arbeidsomstandigheden en het loon.

4143. RONSSE S., *De consumptierevolutie in het achttiende en vroeg-negen-tiende-eeuwse Gentse advertentiewezen*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), nr. LXII/1, p. 161-179. Naar het voorbeeld van een onderzoek voor het 18de-eeuwse Engeland ging de auteur twee aspecten na. Allereerst analyseerde hij de ontwikkeling van advertenties in de *Gazette van Gent* en vervolgens probeerde hij vast te stellen wat ze vertellen over ontwikkelingen op het vlak van consumptie. Met tabellen en grafieken onderbouwd.

4144. THYSSENS J., *Deftig vermaak, ijdel vertier. Stedelijkheid en burgerlijke ontspanning in het 19de- eeuwse Gent*, Gent, 2009, 128 blz. Publicatie bij de gelijknamige tentoonstelling in het kader van de 'Bijdragen van het Museum van de Sociale Strijd', een reeks onderzoeksprojecten rond de sociale emancipatiebewegingen in Vlaanderen vanaf 1830. Geïllustreerd.

4145. TOLLEBEEK J., *Pirenne en Fredericq. Over historiografische ambities omstreeks 1900*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), LXII/2, p. 327-347. Meer dan vier decennia hebben Henri Pirenne en Paul Fredericq elkaar goed gekend. Toch kwamen zij niet openlijk tot intellectuele en politieke discussies, waardoor hun relatie in biografische overzichten weinig aandacht kreeg. Beiden verpersoonlijken echter nieuwe historiografische ambities die omstreeks 1900 opgeld maakten en die in deze bijdrage verder worden uitgediept. Uitgangspunt is het niet-gepubliceerde dagboek van Fredericq, *Aantekeningen over mijn leven*, uit de Gentse Universiteitsbibliotheek.

4146. TOLLET A., *Samen aan tafel. 100 jaar ABVV Horval*, Gent, 2008, 207 blz. De voedingscentrale van het ABVV, kortweg HORVAL, is honderd jaar oud. Opgericht als een krachtenbundeling van de federaties van bakkersgasten, chocoladebewaterkers en suikerbakkers, werd deze landelijke federatie even later ook verwoogd door de 'garçons' en het hotelpersoneel. Het is een vakbond die zijn wortels heeft in de mutualistische en coöperatieve beweging. In aparte hoofdstukken worden oude verhalen verteld over chocolade, over brood en over de coöperatieve bakkerijen, over het hotelpersoneel en over de hotelcentrale. Ook de periode van de tweede Wereldoorlog, van de Koningskwesie en de recente geschiedenis van de Voedingscentrale passeren de revue. Geïllustreerd.

4147. VAN DAMME E. & Y. T'SJOEN, *'Zijde bij de Hitlerjugend nie meer dan?' 'Vooruit' en 'Pierken de Spiegelleire' op het breukvlak van twee discourses: van socialisme naar nationaalsocialisme (1931-1944)*, in *Brood & Rozen*, (2009), nr. 2, p. 41-53. In de krant Vooruit werd wekelijks een *Brief van Pierken* gepubliceerd. In deze bijdrage worden de *Brieven van Pierken* voor de periode 1931-1939 en 1940-1944 bestudeerd. Na de situering van deze brieven in hun historische en internationale context, wordt een discoursanalytische studie van de brieven gemaakt.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4148. VANDEN BAVIERE P., *Aan de wieg van de (Koninklijke) Oudheidkundige Kring van het Land van Waas: Henry Raepsaet (1816-1871): een biografie*, in *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, (2008), nr. 111, p. 19-108. Henry Raepsaet uit Oudenaarde, maar vooral bekend als vrederechter en cultureel mecenas in Lokeren, onderhield banden met tal van intellectuele gelijkstemden in Gent. Via de biografische analyse gaat de auteur in op een aantal aspecten van de burgerlijke mentaliteit in Gent in het tweede kwart van de 19de eeuw. Met een overzicht van de geconsulteerde bronnen als bijlage.

4149. VAN DEN EECKHOUT P., *Gestrand in Gent. Of hoe zich te ontdoen van een dure Engelse meesterknecht*, in *Brood en Rozen*, (2009), nr. 1, p. 15-27. Aan de hand van een casus waarin een meesterknecht zijn werkgever dagvaardt voor de werkrechtensraad wegens vroegtijdig ontslag door de werkgever, worden de mogelijkheden van het archief van deze werkrechtensraden toegelicht. De studie van dit archief levert gegevens op over zowel de functie en organisatie van de werkrechtensraden, als over de rol van de meesterknecht en de organisatie van het werk in een bedrijf aan het einde van de 19de eeuw.

4150. VAN DEN EECKHOUT P., *De lokale armenzorgarchieven en wat zij de historicus te bieden hebben (1796-1925)*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 5, p. 453-461. In essentie worden hier de Burelen van Weldadigheid en de Burgerlijke Godshuizen in aanmerking genomen waarbij de auteur nagaat welke documenten men over deze instellingen kan terugvinden in de archieven van de OCMW's en in de gemeentearchieven. De meeste bronnen zijn documenten die door de instellingen werden gegenereerd. Veel minder prominent aanwezig zijn die documenten door de armen zelf werden geproduceerd.

4151. VAN DE PUTTE F., *Leven in Merelbeke 1930-1944. De jaren dertig - oorlog en bezetting - de bombardementen - de nasleep*, Merelbeke, 2009, 208 blz. Om beter de evenementen tijdens de Tweede Wereldoorlog te begrijpen gaat de auteur op zoek naar het Merelbeke van de jaren 1930, en probeert hij te achterhalen wie de inwoners waren, wat zij deden, hoe ze leefden. Gebaseerd op oude kranten, boeken, archiefbronnen en getuigenissen. Geïllustreerd.

4152. VAN DER FRAENEN J., *Voor den kop geschoten. Executies van Belgische spionnen door de Duitse bezetter*, Roeselare, 2009, 480 blz. Over de Grote Oorlog, gezien als een kruistocht tegen de Duitse barbaarsheid. Het is tegen die achtergrond dat het burgerverzet van de Eerste Wereldoorlog wordt ontleed. Het smokkelen van brieven naar het Belgische front, de verzetspers, het over de grens smokkelen van gestrande geallieerde soldaten, het bijeenprokkelen van informatie over de Duitse legers: allemaal oorlogsinspanningen geleverd door een grotendeels ongewapend verzet (in tegenstelling tot de Tweede Wereldoorlog). De oorlog, die ontaardde in een meedogenloze stellingenoorlog, plaatste de Duitsers voor de moeilijke opgave het bezette gebied

te besturen. Vermits het gros van de plaatselijke bevolking niet happig was met de bezetter mee te werken, waaide algauw een terreurwind door België, waarbij elke vorm van weerspanningheid werd bestraft, ook met de doodstraf. Meer dan driehonderd Belgen, Fransen en Britten werden terechtgesteld, in Gent en de andere provinciehoofdsteden van het land. Dit boek gaat over deze burgers die 'wegens diensten aan het vaderland' werden geëxecuteerd. Geïllustreerd.

4153. VANDERSTEENE L., *De geschiedenis van de Rechtsfaculteit van de Universiteit Gent. Van haar ontstaan tot aan de Tweede Wereldoorlog (1817-1940)*, (*Verhandelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, nr. XXXIII), Gent, 2009, 253 blz. De verhandeling bespreekt het juridische onderwijs aan de Universiteit Gent vanaf het begin van de 19de eeuw. In dit historische overzicht besteedt de auteur aandacht aan de relaties van de faculteit rechten met de samenleving, met (inter)nationale en stedelijke context evenals met de gebeurtenissen en processen die ermee verband hielden, met staats- en natievorming, ten aanzien van de Belgische onafhankelijkheid, confessionele en sociale polarisatie, democratisering, de Eerste Wereldoorlog, vernederlandsing, vrouwenemancipatie, maatschappelijke diversificatie en specialisering, andere instellingen zoals de kerk, andere universiteiten, het gerecht en de rechtswereld. Ook gaat de aandacht uit naar de faculteit zelf: de opleiding, de docenten en de studenten. Het overzicht is chronologisch opgebouwd. Bij de indeling in hoofdstukken vormden de belangrijkste (wettelijke) hervormingen van het universitaire onderwijs en van de opleiding in de rechten, de breuklijnen. Geïllustreerd.

4154. VANDE WINKEL R. & D. BILTEREYST, *Filmen voor Vlaanderen. Vlaamse beweging, propaganda en film*, (*Bijdragen van de Vlaamse Sociale Strijd*, nr. 23), Antwerpen, 2008, 220 blz. Deze publicatie kadert in een reeks, een initiatief van de provincie Oost-Vlaanderen, en plaatst de cinematografische productie van Clemens De Landtsheer, secretaris van het IJzerbedevaartcomité, in een historisch perspectief. De Landtheer en zijn bedrijf Flandria Film maakten tientallen films voor en over Vlaanderen. Vooral de politieke films zijn een unieke bron over de Vlaamse beweging en het Vlaams-nationalisme. Verwijzingen naar Gent. Geïllustreerd.

4155. VERHOEVEN P., *Docks & Dockers. 1900-1970. De Belgische zeehavens*, s.l., [2008]. In tekst en dvd's probeert de auteur een antwoord te bieden op de vraag hoe mensen in de loop van de tijd getracht hebben hun tijd te documenteren, hem vast te leggen voor het nageslacht. De eerste beelden gaan terug tot 1897. Ze tonen duidelijk hoe de havens grote technologische ontwikkelingen hebben doorstaan en de perfecte spiegel vormen voor de geschiedenis van de samenleving in dezelfde periode. De films op de dvd komen bijna allemaal uit het Koninklijke Filmarchief. De film over de Gentse haven komt uit het Stadsarchief Gent. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4156. VIAENE V., D. VAN REYBROUCK & B. CEUPPENS (eds), *Congo in België. Koloniale cultuur in de metropool*, (University Press), Leuven, 2007, 352 blz. Deze bundel waaraan meerdere auteurs meewerkten, belicht de invloed van de kolonie op de Belgische cultuur en samenleving. Politiek, media, kunsten, missieverhalen en speelfilm, samenstelling van gezinnen en herinneringen van gewone mensen aan de voormalige kolonie, behoren tot de behandelde themata.

4157. WEBER D., 'Le souci du pittoresque'. *Wielertoerisme en de bescherming van het landschap, 1895-1914*, in *Brood en Rozen*, (2009), nr. 3, p. 55-81. In deze bijdrage komen een drietal grote items naar voren: de komst van de fiets en de geboorte van de 19de-eeuwse fietsersbeweging, de culturele wortels van deze beweging, de strijd tussen twee rivaliserende fietsersorganisaties en tenslotte de brug naar een bredere culturele beweging in de toenmalige samenleving van burgers die ijverden voor de bescherming van pittoreske landschappen, een verre voorloper van de ecologische beweging.

Industriële archeologie

4158. ANTOINE F. & T. LEMOINE, *Het belang van dossiers van geleden oorlogsschade voor de studie van ons industrieel erfgoed*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 108, p. 40-47. Met betrekking tot het industriële patrimonium bevatten de archiefdossiers oorlogsschade inlichtingen over gebouwen en infrastructuur maar ook over de aanwezigheid of de opslag van producten die giftig of gevaarlijk waren. De bijdrage geeft een toelichting over het ontstaan en de vorming van dossiers 'Oorlogsschade'. Voorts gaat het algemeen over de inhoud. Met verwijzing naar Gent en Wondelgem. Geïllustreerd.

4159. DE HERDT R., *Bedrijvig Gent. Gent op geporseleinde kaarten*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 107, p. 36-37. Beknopt overzicht ter gelegenheid van een gelijknamige tentoonstelling die van 12 juni tot 18 oktober 2009 in het M.I.A.T. was opgebouwd. Geïllustreerd.

4160. DE HERDT R., *Bedrijvig Gent. Gent op geporseleinde kaarten*, Gent, 2009, 288 blz. Catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling over de geporseleinde kaarten in het bezit van het MIAT. Er wordt informatie verschaft over het productieprocédé van de geporseleinde kaart, over het stadsbeeld in die periode (1840-1875), over het gebruik ervan, over de iconografie en over de verschillende bedrijfstakingen die figureren op deze reclamekaarten. Geïllustreerd.

4161. DE HERDT R. (red.), *Armand Heins. Etser, lithograaf en de drukker. De technische wereld van een kunstenaar*, Gent, 2009, 270 blz. Naar aanleiding van een tentoonstelling die op 21 november 2009 opende in het Gentse Museum voor Industriële Archeologie en Textiel, werd een overzichtswerk uitge-

geven rond het veelzijdige personage Armand Heins. Met de medewerking van verschillende auteurs (A. DE SEYNE, E. LEVIS, M.C. LALEMAN, L. DAE-NENS & F. HUYGENS) werden onder meer de bijdragen van Armand Heins als kunstenaar, oudheidkundige en initiator van het *Musée de Modèles* en de *Bibliothèque speciale d'art décoratif* (1904-1931) toegelicht. De klemtoon ligt echter op zijn werk als etser, lithograaf, tekenaar en aquarellist. Geïllustreerd.

4162. DE MEYER B., *Bibliografie Industriële Archeologie & Industrieel Erfgoed in België 18*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 108, p. 1-24. Selectief bibliografisch overzicht over de periode van juli 2008 tot en met juli 2009. Met register op auteursnaam.

4163. DE MEYER B., *Selectieve Bibliografie Industriële Archeologie en Industrieel Erfgoed in België-Deel 17*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 25, (2008), nr. 104, afzonderlijk katern, 24 blz. Met talrijke verwijzingen naar Gent of onderwerpen die ook voor Gent belangrijk zijn.

4164. DE PAEYE K., *De Gentse katoennijverheid op de internationale katoenmarkt in de 19de eeuw*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 108, p. 2-31. Toen in de tweede helft van de 18de eeuw de industriële revolutie in Groot-Brittannië op gang kwam, was dit het snelst merkbaar in de textielnijverheid. Het Engelse succes waaide over naar het vasteland. Gent slaagde er snel in om de textielindustrie te mechaniseren en werd zo de eerste continentale stad met een bloeiende katoennijverheid, ook Manchester van het vasteland genoemd. Een aantal vragen lagen aan de basis van het onderzoek waarvan dit artikel de resultaten beknopt weergeeft. Zo werd onderzocht waar het katoen vandaan kwam en waar het naartoe ging. Welke betekenis speelde overheid versus private sector? Hoe slaagde Gent erin om te overleven ten opzichte van andere concurrentiële steden in West-Europa? Hoe kan de internationale positie van Gent worden geëvalueerd. De analyses zijn chronologisch geordend en behandelen respectief de Franse, Hollandse en Belgische periodes. In de laatste hoofdstukken worden de overgang naar de markteconomie in 1850 en de periode van de Amerikaanse burgeroorlog (1860-1869) toegelicht. De bijdrage wordt onderbouwd met grafieken, tabellen en kaarten van K. WAEGEMAN. Ook rijk geïllustreerd.

4165. DE PORRE A., *Nieuw materiaal over beluiken in het Stadsarchief*, in *@rchieflink*, 9, (2009), nr. 4, p. 4-6. Beknopt overzicht van archief dat vanuit het MIAT naar het Stadsarchief in De Zwarte Doos werd overgebracht en dat vooral betrekking heeft op 19de-eeuwse beluiken.

4166. DESEIJN G., *Gent. Een stad ooit onder de rook van schoorstenen. Een parcours langs overgebleven fabrieksschoorstenen*, in *Interbellum*, 29, (2009), nr. 3, p. 9-15.

4167. DESIMPELAERE N., *De fabriek Desmet-Guequier en een conciërgereelaas uit de jaren 1940-1950*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26,

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

(2009), nr. 107, p. 42-47. Van uit de geschiedenis van het bedrijfspand waar het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel is gevestigd, wordt de overgang gemaakt naar de conciërges, in het bijzonder Louise De Buck (1904-1958) en haar familie die voor het UCO-bedrijf van de Oude Vest werkten. Een mondelinge getuigenis vormt de basis voor dit stukje menselijke fabrieksgeschiedenis. Geïllustreerd.

4168. DESIMPELAERE N., *Een stukje geschiedenis in woord en beeld*, in *Tijdschrift voor Industriële Archeologie*, 26, (2009), nr. 106, p. 40-48. In 1907 richtte Ernest De Porre een katoenweverij op aan de Jules de Saint-Genoisstraat in Gentbrugge. Het bedrijf groeide uit tot een groot textielcomplex en genoot onder meer bekendheid door de productie van flanelen lakens, beddengoed en soepele katoenen weefsels. In 1980 ging het bedrijf in falen en startte de teloorgang van het industriële patrimonium. De bijdrage is onder meer uitgewerkt aan de hand van mondelinge getuigenissen van een voormalig werknemer. In 2000 werd een renovatieproject, met integratie van enkele fabrieks-onderdelen, opgemaakt, maar dat wacht nog op uitvoering. Geïllustreerd.

4169. DESIMPELAERE N., L. DENYS & I. AHMED, *De (stam)boom in! De invloed van de industriële revolutie op de eigen familiegeschiedenis*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 25, (2008), nr. 104, p. 40-47. Voorstelling van een bekroond werk voor de EUSTORY geschiedeniswedstrijd die in België georganiseerd werd door het Belvuemuseum in Brussel. Aan de hand van de eigen familiegeschiedenis en via interviews onderstreept het onderzoek de grote veranderingen inzake woning, voeding, kledij en consumptiegoederen. Geïllustreerd.

4170. D'HONDT M., *Het verhaal van de Louisiana, (Uni-look)*, 2009, 169 blz. Romanverhaal gebaseerd op een Gentse arbeidersfamilie uit de tweede helft van de 19de eeuw.

4171. GOEMINNE L., *Vergunningen voor molens in Oost-Vlaanderen, 1830-1870*, in *Molenecho's*, 37, (2009), nr. 1, p. 27-32. Overzicht van de vergunningen die werden verleend door de Bestendige Deputatie in de periode 1830-1870 voor het bouwen van een molen in Oost-Vlaanderen. De vergunningen worden geklasseerd per jaar, op gemeentenaam en per molensoort en molenfunctie.

4172. GOUBLOMME A., *Maalderij Capiteyn, een verhaal van een plek die de zinnen streelt*, in *Vlaamse Molens*, 3, 2009, nr. 2, p. 4-10. Geschiedenis van de plek waar zich de oude specerijen- en kruidenmaalderij Capiteyn bevindt (Halvemaanstraat in Gent), vanaf het midden van de 16de eeuw.

4173. GOUDET-HEMELAER L., *De firma Bolle*, in *@rchieflink*, 9 (2009), nr. 2, p. 6-7. Beknopte geschiedenis van het hoedenmakersbedrijf Bolle dat in 1915 werd opgericht en vooral met de tweede vestiging aan de Onderstraat – thans onderdeel van het Hof van Ryhove – bekendheid genoot. De bewaar-

de archiefdocumenten geven een inzicht in de organisatie van het bedrijf, de producten, de internationale uitstraling en de betrokken familieleden. Geïllustreerd.

4174. HANSON M., *Brouwers en brouwerij van 1824 tot 1918 aan Apostelhuizen/Koepoortkaai in Gent voor de komst van brouwerij Meiresonne*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 106, p. 12-33. De gegevens over brouwerijactiviteiten op de locatie van de latere brouwerij Meiresonne worden geduid binnen een ruimere economische tijdssituering voor de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Geïllustreerd.

4175. *Leven in de brouwerij*, in *Tijdschrift voor industriële cultuur*, in *Tijdschrift voor industriële cultuur*, 26, (2009), nr. 106, p. 2-11. Voor de vzw Tafelen in Vlaanderen vormt *Leven in de brouwerij* de centrale themalijn 2009. De sector van de Gentse industriële archeologie vult dit onder meer in met een brouwerijwandeling in Gent, die in dit tijdschrift wordt voorgesteld en aan de hand van een plan geduid. Geïllustreerd.

4176. MERTENS R., *Mondelinge getuigenissen uit het Zottegemse textielleven*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 107, p. 20-27. Bij de in schrift vastgelegde mondelinge getuigenissen behoort ook het verhaal van een Zottegemnaar die bij de UCO-fabrieken gewerkt heeft, waarvan de administratieve zetel in de UCO Bellevue van Ledeberg was gevestigd. Het relaas gaat over de periode 1954-1985. Geïllustreerd.

4177. NEIRINCKX P., *Ironbridge Gorge. Bakermat van de Industriële Revolutie*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 25, (2008), nr. 104, p. 2-29. Geïllustreerd.

4178. RYCKAERT T. & F. TILLEMEN, *Reconversie Galveston. Ontwerpend onderzoek*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 105, p. 2-33. De Galvestonfabriek werd als katoenspinnerij in het begin van de 20ste eeuw opgericht aan de hoek van Nieuwevaart en Wiedauwkaai. De auteurs ontleenden de inplanting, de bedrijfsgeschiedenis en de architectuur van dit industriële complex. De kern van de bijdrage, resultaat van een eindschrijft in de opleiding ingenieur-architect, gaat over de mogelijkheden tot reconversie. Geïllustreerd.

4179. VAN BOOM N. & H. MOMMAAS (red.), *Comeback Cities. Vernieuwingsstrategieën voor de industriestad*, (NAI Uitgevers), Amsterdam, 2009, 256 blz. Door de teloorgang van de textielindustrie kregen steden zoals Gent het moeilijk. Hoe reageerden ze op het zoeken naar andere economische bestaansvormen en welke bestemmingen kregen de verlaten fabriekspanden. Het boek bevat de resultaten van een grootschalig onderzoeksproject rondom de steden Enschede, Manchester, Leeds, Luddersfeld, Tampere, Fossa, Chemnitz, Lódz, Prato, Roubaix, Gent en Tilburg. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4180. *Vrachtwagen Bovy*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 107, p. 32-33. Naar aanleiding van de schenking van een Bovy-vrachtwagen aan het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel wordt een stukje van de Belgische auto-industrie uit de doeken gedaan. De door Luc en Maurice Rogge geschonken auto dagtekt van 1925. Geïllustreerd.

4181. ZENNER D. & P. VIAENE, *Bruggen over Gentse wateren. Een fotokatern*, in *SIWE Magazine*, (2008), nr. 35-36, p. 53-59. Geïllustreerd.

4182. ZENNER D. & P. VIAENE, *Textielerfgoed in Gent. Fotokatern*, in *SIWE Magazine*, (2009), nr. 37-38, p. 56-64. Geïllustreerd.

Kerkgeschiedenis, kloosters

4183. BOUDIN M. & M. VAN STRYDONCK, *Dateren van beenderen met de radiokoolstofmethode*, in *Onder het Sint-Pietersplein Gent. Van hoogadellijke begraafplaats tot parking*, Gent, 2009, p. 102-113. Resultaten van het C14-onderzoek op skeletresten uit de graven bij de westelijke ingang in de middeleeuwse monnikenkerk van de Sint-Pietersabdij. Geïllustreerd.

4184. BRU M.A., M.C. LALEMAN & G. VERMEIREN, *Het archeologische onderzoek*, in *Onder het Sint-Pietersplein Gent. Van hoogadellijke begraafplaats tot parking*, Gent, 2009, p. 12-87. Verslag van het archeologische onderzoek op de plaats van de middeleeuwse monnikenkerk en het atrium, en met de mogelijke interpretatie voor de bouwgeschiedenis van de Sint-Pieterssite. De kerk vormde ook de context voor zeven hoogadellijke graven op een rij, vlak bij de westelijke ingang. Geïllustreerd.

4185. CORBELLINI S. & J. DEPLOIGE (red.), *De middeleeuwse klooster-geschiedenis van de Nederlanden*, (Waanders), Zwolle, 2009, 240 blz. Geïllustreerd.

4186. DECAVELE J., *Heiligendevotie in het Bisdom Gent*, Gent, 2009, 79 blz. Publicatie door het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen als participatie in de viering van het 450-jarig bestaan van het bisdom Gent. Het boek brengt het verhaal van de gewone man versus katholieke vroomheid, dus geen kerkelijke instellingengeschiedenis maar volksdevotie, belicht aan de hand van processies, bedevaarten, ommegangen, Mariakapellen en andere populaire kapellen. Geïllustreerd.

4187. DECAVELE J., *Kerk en geloofsbeleving in Vlaanderen onder druk aan de vooravond van de Reformatietijd (ca. 1500 - ca. 1566)*, in *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge*, 146, (2009), nr. 1, p. 3-92. In 1963 verscheen een uitgebreid proefschrift van de Franse priester Jacques Toussaert

waarin hij, gebaseerd op serieel onderzoek, tot de conclusie kwam dat het laat-middeleeuwse Vlaanderen helemaal niet zo christelijk was als men doorgaans had aangenomen. Hoewel gelauwerd in Frankrijk, stootte de studie in Vlaanderen op veel onbegrip en kritiek. In deze bijdrage probeert de auteur een genuanceerder beeld naar voren te brengen. Hij wijst er op dat het beeld dat Toussaert heeft opgehangen van het religieuze gevoel in Vlaanderen té negatief was, zonder echter uit het oog te verliezen dat de studie toch als eerste de vinger heeft gelegd op 'onvroomheid' en dat ze als eerste ook een sociografische invalshoek bood.

4188. DECLERCQ G. & A. DIERKENS, *De abdijkerk van Sint-Pieter in Gent als hoogadellijke begraafplaats*, in *Onder het Sint-Pietersplein Gent. Van hoogadellijke begraafplaats tot parking*, Gent, 2009, p. 114-134. Op grond van schaarse gegevens in geschreven bronnen trachtten deze historici te achterhalen wie bij de westelijke ingang van de middeleeuwse abdijkerk van Sint-Pieters eventueel kon begraven zijn en wie zeker niet.

4189. DE RYNCK P., *De Heuvel in Tegenlicht. Over bezieling en verlangen*, in *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 1, themakatern, 40 blz. De bijdrage begeleidde een tentoonstelling ter herdenking van vierhonderd vijftig jaar aartsbisdom Mechelen. Centraal in deze evocatie staan de mensen en hun manier om hun geloof te beleven in de periode van de 16de tot de 21ste eeuw. Geïllustreerd.

4190. DIEMEL B., *Herinneren en herdenken. Identiteitsvorming bij de Moderne Devotie in de Zuidelijke Nederlanden*, in *Trajecta*, 17, (2008), nr. 4, p. 353-376. De auteur wil ingaan op de rol en de vorm van de collectieve herinnering binnen de Moderne Devotie, waartoe ook de regularissen van het Gentse Sint-Agneteklooster behoorden. Het doel van dit artikel is om duidelijk te maken op welke wijze teksten binnen een kleine gemeenschap werden geïnterpreteerd, ingepast en gebruikt ter aanscherping van de groepsidentiteit. Naast de vernoemde kroniek van Sint-Agnete gebruikt de auteur eveneens de kroniek van het regularissenklooster Bethanië van Mechelen en de geschiedenis van het Roklooster (Rode Klooster) in Brussel, drie gemeenschappen die nauw met elkaar verbonden waren.

4191. POELMAN R., *Het Liber Memorialis van de parochie Desteldonk*, in *De Oost-Oudburg*, Jaarboek XLV, (2008), p. 217-247. Het Liber Memorialis is een register dat in 1886 werd opgestart door Pastoor Henricus Lodens bij zijn aankomst in Desteldonk. Eugène Lemmens was de laatste die het boek bijhield tot aan zijn benoeming tot pastoor in Mariakerke in 1975.

4192. QUINTELIER K. & M. VANDENBRUAENE, *Fysisch-antropologisch onderzoek van de opgegraven skeletten*, in *Onder het Sint-Pietersplein Gent. Van hoogadellijke begraafplaats tot parking*, Gent, 2009, p. 88-101. De resultaten van onderzoek op de skelettenresten in de graven bij het westportaal van de middeleeuwse monnikenkerk van de Sint-Pietersabdij. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4193. STOOPS G., *Fulco uten Hove in de Bijloke te Gent (O.VI.)*, in *Archaeologia Mediaevalis*, Gent, 2009, nr. 32, p. 152-154. Verslag van het onderzoek van het graf van Fulco uten Hove, beschouwd als één van de 13de-eeuwse stichters van de Bijloke-abdij. Geïllustreerd.

4194. VANDERSTRAETEN M., *Zes obiits in de Sint-Amanduskapel te Sint-Amandsberg*, in *De Oost-Oudburg*, Jaarboek XLV, (2008), p. 207-216. Obiits zijn vierkante schilderijen in de vorm van een ruit waarop het wapen van een overledene is afgebeeld. De auteur probeert te achterhalen naar welke families de wapenschilden van de Sint-Amanduskapel verwijzen en waarom ze daar werden opgehangen.

4195. VAN STRYDONCK M., A. ERVYNCK, M. VANDENBRUAENE & M. BOUDIN, *Anthropology and 14C analysis of skeletal remains from relic shrines: an unexpected source of information for medieval archaeology*, in *Radiocarbon*, (Proceeding of the 5th Radiocarbon & Archaeology International Symposium), 51, (2009), nr. 2, p. 569-577. Sinds de vroege middeleeuwen bekleedden relieken een belangrijke plaats in de religiebeleving in Europa. De schrijnen met botmateriaal van 'heiligen' werden zelden bestudeerd. De kennis beperkte zich veelal tot een kunstwetenschappelijke benadering van de schrijnen. Sinds 2006 bestudeerde een interdisciplinair onderzoeksteam de inhoud van een twintigtal schrijnen of relieken waaronder een reliek van Bavo uit de Gentse Sint-Baafskathedraal. Deze bijdrage belicht de methode, met onder meer de toepassing van radiokoolstofdatering en isotopenanalyse op het menselijke botmateriaal. Het tweede gedeelte van de samenvatting gaat over de resultaten en de discussies waartoe ze aanleiding geven. Voor de vermelde Bavoreliek kan gesteld dat de reliek afkomstig is van een man die met 95% zekerheid overleed tussen 600-665. Dit gegeven is in overeenstemming met historische gegevens die stellen dat Bavo gestorven is tussen 651/655 en 659. Geïllustreerd.

4196. VERDEE J., *De betekenis en de rol van de Gentse dominicanen in de bestrijding van de reformatie*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), nr. LXII/2, p. 259-289. Heel wat bedelmonniken waren verwoede tegenstanders van de reformatie. In deze bijdrage wordt nagegaan hoe de Gentse dominicanen reageerden op die reformatie. Zij bewandelden daarvoor verschillende wegen: prediking, publicaties, broederschappen als middel om de lekendevoitie richting te geven, actieve participatie in censuur en inquisitie. Tenslotte gaat de auteur na welke invloed dit had op de populariteit van de dominicanen en hoe de Gentse situatie in internationale context te evalueren is. Onderbouwd met grafieken en tabellen.

4197. VLOEMANS G. & K. LAUWERS, *Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen*, in *Van Mensen en Dingen*, VI, (2008), nr. 1-2, p. 41-56. De auteurs onderzoeken hoe de band is ontstaan tussen het lied 'Liefde gaf u duizend namen' en

het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen, in 1844 geschonken door Mevrouw d'Hane Steenhuyze- de Potter aan de nieuwe kerk van de jezuïeten aan de Posteernestraat.

4198. WILSON G.A. & G.J. ETZKOZU (eds), *Henricus de Gandavo Quodlibet IV*, (University Press), Leuven 2009, 450 blz. Henricus de Gandavo was een invloedrijke filosoof en theoloog die in Parijs in de late 13de eeuw leefde en onder meer in 1279 vier volumes *Quodlibet* afleverde. Aan de hand van zevenendertig vragen wordt de hele samenleving onder de loep genomen. Er zijn drieëndertig afschriften bekend van de *Quodlibet IV*. De studie brengt een kritische analyse van dit werk.

Gebouwen, monumenten & stadsbeeld

4199. ANNEMANS F., *Beestig Gent. Culturele en wetenschappelijke aspecten van de Gentse dierentuin*, in *@rchieflink*, 8 (2008), nr. 4, p. 1-3. Van 1851 tot 1903 had Gent een dierentuin in de Muinkmeersen. Deze bijdrage geeft een samenvatting van hoe het dierenpark tot stand kwam en wat het omvatte. Geïllustreerd.

4200. ANTHEUNIS G., *Charles de Kerchovelaan, Citadelpark*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 18-23. Duiding van een belangrijk aantal onderdelen in het Citadelpark die verwijzen naar het 17de-eeuwse Fort van Monterrey, de 19de-eeuwse Citadel en 20ste-eeuwse oorlogsinfrastructuur. Geïllustreerd.

4201. ANTHEUNIS G., *Jozef Kluyskensstraat, Bijloke*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 37-39. Lokalisatie en beschrijving van het 20ste-eeuwse oorlogspatrimonium in de Bijlokesite. Geïllustreerd.

4202. ANTHEUNIS G., *Mendonk, Spanjeveerstraat & Windgat*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 168-171. Met duiding over schuilstructuren uit de Eerste Wereldoorlog, die tot de *Hollandstelling* behoorden. Geïllustreerd.

4203. ANTHEUNIS G., *Schuurkensstraat 4*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 90-92. Over de aanpassingen van het bestaande gebouw tot 20ste-eeuwse oorlogsschuilplaats. Geïllustreerd.

4204. ANTHEUNIS G., *Het vliegveld van Sint-Denijs-Westrem en het de Ghellinckdomein te Zwijnaarde tijdens Wereldoorlog I en II*, in *Jaarboek*

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

Heemkring Scheldeveld, (2007, nr. XXXVI, p. 5-24. Samenvatting van archeologische prospecties en nieuw bronnenonderzoek. Geïllustreerd.

4205. ANTHEUNIS G., *Zuidtragel, Fort Rodenhuize*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 163-166. Met toelichtingen over een reeks militaire structuren uit de Eerste Wereldoorlog, die deel uitmaakten van de *Hollandstelling*. Geïllustreerd.

4206. AUDOOREN F. & J. VAN SEVEREN (red.), *De burenen en de Abdij. Monniken, Vikings, soldeniers en slachters. Tweeduizend jaar verhalen over de Gentse Sint-Baafssite*, Gent, 2009, 95 blz. Een boek over de site van de Sint-Baafsabdij, dat tot stand is gekomen door een groep vrijwilligers uit de Marchariusbuurt, 'de Buren van de Abdij'. De opzet van de Buren is de ontsluiting van de Sint-Baafssite. In het boek wordt ingegaan op het project van de Buren en wordt er een korte schets gegeven van de geschiedenis van de abdij vanaf haar ontstaan tot de huidige monumentensite. Met bijdragen van schrijvers, dichters en fotografen uit de buurt. Geïllustreerd.

4207. BAILLIEUL B., *Wonen in Gent*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 2-17. In deze bijdrage wordt het huis Seriacop aan de Coupure Links 697-703 onder de loep genomen. Het huis wordt beschreven als een directeurswoning bij een cichoreifabriek. Dokter Edgard Seriacop gaf in 1899 aan architect Emile De Weerd de opdracht om de woning te bouwen. Edgard Seriacop was gehuwd met Alice De Ronne, dochter van de eigenaar van de fabriek. Het huis behoorde tot 2006 toe aan de nakomelingen van de familie Seriacop-De Ronne. Ook bij het interieur en de gevel van het huis wordt kort stilgestaan. Geïllustreerd.

4208. BAILLIEUL B., *Wonen in Gent (deel 2) Huis van Rekum-Kunstlaan 41*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p. 110-118. Dit huis in de Kunstlaan werd in 1903 gebouwd, in opdracht van Wilhelmina van Rekum en ontworpen door architect Achille van Hoecke-Dessel. In het artikel worden kort de verschillende bewoners van het burgerhuis opgesomd. Uitgebreider wordt stilgestaan bij de beschrijving van de woning die een combinatie is van eclecticisme en art nouveau-stijl. Geïllustreerd.

4209. BAILLIEUL, B. *Wonen in Gent. Deel 3. Huis Mulle. Hoogstraat 21*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 38, (2009), nr. 3, p. 169-180. Het huis Mulle werd in 1802 gebouwd op grond die toebehoorde aan de vroegere Ursulinnen. Bouwheer was Pieter Bernard Mulle. In het artikel wordt verder stilgestaan bij de opeenvolgende eigenaars, het interieur en de architectuur van de woning. Geïllustreerd.

4210. BAILLIEUL B., *Wonen in Gent. Een bescheiden burgerhuis uit de 18de eeuw. Nederpolder 6 (slot)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 272-283. Over het huis De gulde Mauwe, gelegen aan de Hoogpoort. Bouwmeester

David 't Kindt kocht dit pand aan, liet het afbreken en diende een bouwaanvraag in voor een nieuwbouw, vermoedelijk omdat het vorige huis een kwalijke reputatie genoot. Geïllustreerd.

4211. BAILLIEUL B. (dir.), *Gent 2009 7 & 14 juni Tuinenpad*, (Stad Gent, Dienst Monumentenzorg), Gent, 2009, 48 blz. Voor het Tuinenpad 2009 werden de volgende tuinen voor het publiek opengesteld: Begijnengracht 9, Bernard Spaelaan 111, Forelstraat 60, Koning Albertlaan 29, Lange Violettenstraat 208 en 255, Molenaarstraat 26, Nieuwebosstraat 64, Vaderlandstraat 90, Visserij 17 en Zinniastraat 39. Die tuinen worden in deze brochure, waaraan diverse auteurs hun medewerking verleenden, bondig toegelicht. Geïllustreerd.

4212. BAILLIEUL B. & E. HOOFT, *Heirnis vol vis*, Gent, 2008, 40 blz. Brochure uitgegeven door de Dienst Monumentenzorg over de kleine wijk omheen de kerk van Sint-Antonius van Padua, gelegen in het voormalige meersengebied van de Heirnis. Een eeuw geleden nog zo goed als onbebouwd zorgden de binnenvaart en de industrie voor een grote bedrijvigheid en werd de wijk in een snel tempo volgebouwd. Met aandacht voor de meersen, de kerk, de scholen, bouwmeesters, kunstenaars, de sociale woningbouw, de industriële bedrijvigheid, de binnenvaart en het verkeersnet. Geïllustreerd.

4213. BEKAERT G., M. DE KOONING, B. VERSCHAFFEL & K. BORRET, *Stéphane Beel Architect (Ludion)*, Gent-Amsterdam, 1999, 188 blz. Overzichtswerk van het architectonische oeuvre van Stéphane Beel (°1955), met verwijzing naar realisaties in Gent, zoals het Gerechtsgebouw aan de Opgeëistenlaan. Geïllustreerd.

4214. BEKAERT G. & R. DE MEYER, *Onverklaarbare pracht van Ionisch wit en goud. De Onze-Lieve-Vrouw-Sint-Pieterskerk in Gent*, (Stuurgroep Van Peteghem Orgel), Gent, 2009, 32 blz. Becommentarieerde architectuurevocatie van de gerestaureerde koepel van de voormalige monnikenkerk van de Sint-Pietersabdij. De kerk waarvan de koepel deel uitmaakt, wordt beschouwd als het meesterwerk van jezuïetenbroeder Pieter Huysens (1577-1634) en als de meest Italiaanse barokkerk van de Lage Landen. Rijk geïllustreerd.

4215. BERGMANS A., *De restauratie van middeleeuwse muurschilderingen in België tijdens de negentiende eeuw*, in *Trajecta*, 17, (2008), nr. 2, p. 216-226. De auteur poogt na te gaan wat de relatie is tussen het corporatisme en de restauratie van muurschilderingen. Vooraleer conclusies te trekken worden de restauraties die plaatsvonden in de 19de eeuw en zijn uitvoerders bestudeerd.

4216. BISSCHOPS T., *De methodes van het historisch huizenonderzoek, sleutels tot de ontwikkeling van stedelijke GIS voor de prekadastrale periode. Casus: laatmiddeleeuws Antwerpen en vroegmodern Leiden*, in D'HONDT J. (red.), *Huizenonderzoek & Stadsgeschiedenis. Colloquium Brugge 28 novem-*

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

ber 2008, Brugge, 2009, p. 25-40. Met verwijzingen naar het Gentse interdisciplinaire huizenonderzoek. Geïllustreerd.

4217. BOCKSTAEL P., *Archiefbeelden Gent*, Gent, 2009, nr. 7, 128 blz. Het zevende deel in deze reeks van dezelfde auteur omvat vier wandelingen aan de west- en noordzijde van de stad: van Ekkergem, over het Rabot, naar Muide en Meulestede. Geïllustreerd.

4218. BOMBAY J., *De Sint-Theresiakapel in Baarle*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009), p. 235-237. Over een dankkapel ter ere van de Heilige Theresia in de Baarleveldstraat te Baarle (Drongen).

4219. BONCQUET D. (dir.), *INKIJK*, Gent, 2009, 155 blz. Bundel naar aanleiding van tien jaar Dienst Monumentenzorg en Architectuur in het Hotel d'Hane Steenhuyse aan de Veldstraat. Het in beeld geduide overzicht van de werkzaamheden handelt over de volgende themata: monumenten en beheer, publieksmomenten, restauraties van beschermde monumenten, subsidies als belangrijke stimulans, renovatie en herbestemming, verbouwing van winkelpanden, nieuwe architectuur en stedenbouwkundige ontwikkelingen. Geïllustreerd.

4220. BONCQUET D. & L. DEVRIESE, *Gent. Bouwsporen in gemene muren*, (*Erfgoedmemo*, nr. 38), Gent, 2009, 4 blz. Aan de hand van een aantal voorbeelden in de Waterwijk tonen de auteurs aan hoe bouwkundige sporen kunnen bijdragen tot de kennis en/of de bouwgeschiedenis van een huis. De voorbeelden overbruggen de periodes van de 16de tot de 18de eeuw. Geïllustreerd.

4221. BOONE V., *Multidisciplinair bruggen bouwen. Het verbinden van de publieke ruimte*, in *Vlaanderen*, 58, (2009), nr. 4, p. 214-219. Bijdrage in een themanummer 'Stedelijke Dynamiek. Stedenbouw, architectuur en design'. Tot op heden werden bruggen, tunnels en sluizen gebouwd zonder rekening te houden met de impact op de omgeving. De auteur geeft een aantal voorbeelden van een andere aanpak met de inbreng van de Vlaamse bouwmeester. Ook Gentse voorbeelden. Geïllustreerd

4222. BOUCKAERT C. & P. VAN AALST, *Tolhuis, Sluizeken, Ham... kortom 't Seleskest*, Gent, 2008, 186 blz. Over de wijk Heilige Kerst, in de volksmond 't seleskest genoemd. Eén voor één komen de straten in deze wijk aan bod en wordt stilgestaan bij de geschiedenis van de straat, noemenswaardige personen die er hebben gewoond, gebouwen die er staan, instellingen en verenigingen die er zijn gevestigd. Het laatste hoofdstuk handelt over de textielindustrie in deze wijk. Geïllustreerd.

4223. BRION M., P. PYPE & G. VERMEIREN, *Sint-Veerleplein 5, Oude Vismijn & Rekelingenstraat 5*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*,

(*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 100-118. Verslag van onderzoek op deze plek met gegevens over het grafelijke hof, de Sint-Veerlekerk en het bijbehorende kerkhof, het Wenemaersgodshuis met diverse bouwfazen, de 17de-eeuwse vishal en de 19de-eeuwse overdekte hal. Geïllustreerd.

4224. BRU M.A., G. STOOPS & G. VERMEIREN, *Onderzoek van de Bijloke voor het STAM in Gent: 2007-2008 (O.VI.)*, in *Archaeologia Mediaevalis*, Gent, 2009, nr. 32, p. 97-100. Met bijkomende gegevens over de bouwgeschiedenis en de gebouwen van de Bijloke-abdij. Geïllustreerd.

4225. BRU M.A. & G. VERMEIREN, *Hoogstraat 51 & Rasphuisstraat. Het Brouwershuis*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 22-27. Met gegevens over de bouwgeschiedenis van het brouwerhuis in het voormalige Dominicanen klooster. Geïllustreerd.

4226. BRU M.A. & G. VERMEIREN, *Sint-Amandsberg, Verkortingstraat, Campo Santo*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 123-125. Met gegevens over de 17de-eeuwse kapel. Geïllustreerd.

4227. BRU M.A. & G. VERMEIREN, *Sint-Veerleplein 5, Oude Vismijn*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 119-133. Met gegevens over de opeenvolgende kerken van Sint-Veerle. Geïllustreerd.

4228. BUYASSE A., *Over het Belfort en den beyaerd te Gend*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p. 120-134. Heruitgave van een bijdrage die in 1830 verscheen.

4229. CAEN J., B. MUNCK & L. LANGOUCHE, *Het verleden herschepen. De restauratie-ethiek en -praktijk in de negentiende-eeuwse glasatelier Bethune-Verhaegen*, in *Trajecta*, 17, (2008), nr. 2, p. 145-162. Vanaf de 19de eeuw werd aandacht besteed aan het behoud en de restauratie van monumentaal erfgoed. Er waren echter verschillende visies over de manier waarop restauraties dienden te gebeuren. De enen baseerden zich op esthetische criteria terwijl de anderen een meer conserverende restauratie-ethiek nastreefden. Met betrekking tot de restauratie van glasramen bestond deze tweedeling eveneens. De auteurs onderzoeken of in het glasatelier Bethune-Verhaegen wel degelijk de conserverende restauratie-ethiek werd gehanteerd.

4230. CASSIMAN A., *Gent. Gewad 7, (Erfgoedmemo*, nr. 37), Gent, 2009, 4 blz. Beknopte bouwgeschiedenis van dit huis, ook bekend als 'De Tap en de Tepel'. De oudste gegevens handelen over een 14de-eeuws houten huis. Ge-

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

leidelijk aan werden huisvolumes toegevoegd. Het optrekken van een nieuwe gevel met dakvensters in 1662, de vernieuwingen op initiatief van de familie Limmander in de 18de eeuw en het optrekken van de bepleisterde lijstgevel in 1828 vormen slechts enkele hoogtepunten uit de bouwevolutie. Geïllustreerd.

4231. CHARLES L., M.C. LALEMAN, D. LIEVOIS & P. STEURBAUT, *Nieuwewandeling, Spiegelhof*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 66-67. Lokalisatie van de middeleeuwse walsite, bekend als het Spiegelhof. Geïllustreerd.

4232. CHARLES L., M.C. LALEMAN, D. LIEVOIS & P. STEURBAUT, *Raveschootstraat, Hof van Raveschoot*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 76. Met de localisatie van het middeleeuwse Hof van Raveschoot in het hedendaagse Gent. Geïllustreerd.

4233. CHARLES L., M.C. LALEMAN, D. LIEVOIS & P. STEURBAUT, *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, (*Stad Gent, De Zwarte Doos*), Gent, 2008, 240 blz. De kaart die Jacques Horenbault in 1619 in opdracht van de Stad Gent vervaardigde en die deel uitmaakt van de collecties van het Stadsarchief, vormde het uitgangspunt van een project dat tot doel had de kaart beter te leren kennen en haar betekenis te vatten. De voorstelling die Horenbault van Gent en het omringende Vrije van Gent weergeeft, wordt ontleed en geplaatst binnen de ontwikkeling van de cartografie van de 16de-17de eeuw. In deze context waren in Gent verscheidene landmeters Horenbault en De Buck actief. Het hoofdthema dat verder werd uitgediept, is te omschrijven als de walsites buiten de gebastioneerde stadsvesting. Met 19de-eeuwse kaarten als tussenstap werden de sites gelokaliseerd in het hedendaagse Gent. Prospecties en waarnemingen hielpen de conserveringstoestand en de mogelijkheden voor toekomstig onderzoek in te schatten. De inventaris die in een eerste onderzoeksfase 65 sites omvatte, werd aangevuld met gegevens uit geschreven bronnenmateriaal, iconografie en cartografie. Op die manier werd een basis gecreeërd die tot verder onderzoek kan aanzetten. De inventaris kan verder als nuttig beheersinstrument voor stedenbouw, ruimtelijke ontwikkeling, monumenten- en landschapszorg worden benut. Geïllustreerd.

4234. CNUUDE V., J. DEWANCKELE, M. DE CEUKELAIRE, G. EVERAERT, P. JACOBS, M.C. LALEMAN (red.), *Gent... Steengoed!*, (*Academia Press*), Gent, 2009, 412 blz. Handleiding over de aanwezigheid en het gebruik van natuursteen in Gent, voornamelijk in gebouwen. De uitgave omvat twee grote delen. In een eerste gedeelte wordt een samenvatting gebracht van wat bekend is uit archeologisch en bouwhistorisch onderzoek en uit de geschreven bronnen die voor bepaalde gebouwen (onder meer het Stadhuis) in detail werden ontleed. In het tweede gedeelte ligt de klemtoon op de geo-

logische situering en de context van de talrijke natuursteensoorten die in het Gentse stadslandschap geattesteerd werden. Met verklarende woordenlijsten, een uitgebreide bibliografie, registers op plaatsnamen (in Gent) en natuursteensoorten. Rijkelijk geïllustreerd.

4235. CNUUDE V., J. DEWANCKELE, M. DE CEUKELAIRE, G. EVERAERT, P. JACOBS & M.C. LALEMAN (red.), *Gent... Steenroute*, (Academia Press), Gent, 2009, 32 blz. Parallel aan de handleiding over natuursteen in Gent *Gent... Steengoed!* ontstond een gids met een aantal 'steenroutes' die op kaart worden geduid en met korte toelichtingen over de monumenten en de natuursteensoorten die men op de routes kan tegenkomen. Geïllustreerd.

4236. CORNILLY J., *Tussen traditie en moderniteit. De wederopbouw van parochiekerken in West-Vlaanderen na de Eerst Wereldoorlog*, in *In de steigers*, (Provincie West-Vlaanderen), 15, (2008), nr. 3, p. 71-95. Met verwijzing naar de heropbouw van de 11de-eeuwse benedenkerk of crypte in Zonnebeke volgens ontwerp van de Gentse architect Stephan Mortier (1857-1934). Geïllustreerd.

4237. DE BAETS A., *Nog over het goed De Varens of ter Heiden*, in *De Gonde*, 37, (2009), nr. 2, p. 7-8. Hoewel thans op het grondgebied van Melle wordt het vermelde goed ook voorgesteld op de geschilderde kaart van Gent van Jacques Horenbault (1619). Met een overzicht van de eigenaars. Geïllustreerd.

4238. DE GRYSSE J. & J. VANDEVELDE, *Kleinveeshuissteeg, Wolweversite*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 43-65. Het archeologische onderzoek op een bouwterrein aan de Kleinveeshuissteeg, tussen de Kortedagsteeg en de Kouter, leidde tot een volledig nieuw inzicht in de ontwikkeling en de bouwgeschiedenis van het godshuis van de wolwevers. Een aantal gegevens zijn duidelijk ouder dan het 14de-eeuwse godshuis. Geïllustreerd.

4239. DE KEUKELEIRE E., *Het "Flandria Palace Hotel" (1911-1939)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 266-282. Excerpten uit de *Gazette van Gent* geven de tijdslijn aan voor de bouwgeschiedenis van het Hotel Flandria Palace op de beeldbepalende plek tussen Koningin Astridlaan, Koningin Maria Hendrikaplein en Prinses Clementinalaan. Geïllustreerd.

4240. DE KEUKELEIRE E., *De urbanisatie rond Gent-Zuid-Deel I 1837-1845*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 6, p. 353-370. Een overzicht van de urbanisatiegeschiedenis op basis van vermeldingen in de *Gazette van Gent*. Centraal in dit verhaal staat de aanleg van een station in de Muinkmeersen. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4241. DE KEUKELEIRE E., *De urbanisatie rond Gent-Zuid. Deel II 1846-1856. Voor u verzameld uit 31600 edities van de "Gazette van Gent", in Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 53-69. Uittreksels uit de *Gazette van Gent* met betrekking tot de stedenbouwkundige veranderingen en openbare werken in de omgeving van Gent-Zuid, met onder meer dierentuin en station, in de periode 1845-1856.

4242. DE KEUKELEIRE E., *De urbanisatie rond Gent. Zuid-Deel III 1857-1865*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p. 94-109. Bijdrage samengesteld aan de band van excerpten uit de *Gazette van Gent*.

4243. DE KEUKELEIRE E., *De urbanisatie rond Gent-Zuid. Deel IV. Slot. 1866-1886*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 3, p. 191-207. Uittreksels uit de *Gazette van Gent* met betrekking tot stedenbouwkundige veranderingen en openbare werken rond Gent-Zuid (o.a. overwelling van de Reep en werken aan het Zuidstation) in de periode 1866-1886.

4244. DE KEUKELEIRE E., *Wegeniswerken en tramverkeer op de Korenmarkt (deel I: 1874-1896)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 242-258. Een overzicht van berichten in de *Gazette van Gent*. Geïllustreerd.

4245. DE KEUKELEIRE E., *Wegeniswerken en tramverkeer op de Korenmarkt (deel II: 1897-1903)*. *Voor u verzameld uit 31600 edities van de "Gazette van Gent"*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 5, p. 335-352. Uittreksels uit de *Gazette van Gent* met betrekking tot de openbare werken rond de Korenmarkt.

4246. DE KEUKELEIRE E., *Wegeniswerken en tramverkeer op de Korenmarkt (deel III: 1904-1914)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 406-422. De gebeurtenissen en transformaties op de Korenmarkt in het begin van de 20ste eeuw worden weergegeven aan de hand van excerpten uit de *Gazette van Gent*. Geïllustreerd.

4247. DE KEYZER L., *De geschikte plek, (Lannoo)*, Tielt, 2009, 240 blz. In deze uitgave worden het werk en de betekenis toegelicht van het architectenbureau Patrick Lefebure (°1958) uit Gent en Zelzate. Als vertegenwoordiger van een vierde generatie van bouwvaklieden en architecten, wordt de betekenis van zijn oeuvre vooral aangegeven door ontwerpen voor psychiatrische instellingen van de broeders van liefde. Tot die realisaties behoort onder meer een verzorgingshuis aan de Lorkenstraat. Geïllustreerd.

4248. DE MAEYER J. & J. DEFERME, *Ultramontaans corporatisme en Sint-Lucasneogotiek. Ideologie en praktijk in de ateliers rond Bethune en Helleputte*, in *Trajecta*, 17, (2008), nr. 2, p. 109-128. De auteurs bespreken in het artikel de rol van het 19de-eeuwse corporatisme als gedachtegoed en de

invloed van het corporatisme in de organisatie en de restauratiepraktijk van neogotische ateliers. Als casus gaat men dieper in op een atelier in Gent, atelier Bressers-Blanchaert, en een atelier in Leuven. Jean-Baptiste Bethune en Joris Helleputte waren twee belangrijke ultramontaanse corporatisten.

4249. DE MECHELEER L., *Extra Muros. Het Prinsenhof in het archief van de Rekenkamer*, in @rchieflink, 9 (2009), nr. 1, p. 1-3. In deze bijdrage wordt de klemtoon gelegd op de portefeuille in het Algemeen Rijksarchief van Brussel, waarin het gaat over restauratiewerken en herstelwerkzaamheden in het Prinsenhof in het begin van de 17de eeuw. In het bijzonder is de aanleg van het motte-eiland te volgen en te reconstrueren, onder meer in vergelijking met het plan van P.C. Mercx (1649) uit de Archives Départementales du Nord in Lille (Rijsel, Noord-Frankrijk), een iconografische bron die sinds 2000 al bij alle onderzoek in het Prinsenhof werd benut. Geïllustreerd.

4250. DENEWETH H., *De wisselwerking tussen bouwtechnische veranderingen en evoluerende samenlevingsvormen in drie Brugse buurten, late middeleeuwen tot negentiende eeuw*, in D'HONDT J. (red.), *Huizenonderzoek & Stads geschiedenis. Colloquium Brugge 28 november 2008*, Brugge, 2009, p. 41-55. Met verwijzingen naar het Gentse interdisciplinaire huizenonderzoek. Geïllustreerd.

4251. DEPUYDT K., *Gent. Pastoriewoningen van de Sint-Niklaasparochie in Zwijnaarde*, (Erfgoedmemo, nr. 34), Gent, 2008, 4 blz. Beknopt bouwhistorisch overzicht met duiding van de bouwkundige ontwikkeling en de overgebleven restanten van de verschillende bouwcampagnes die de merkwaardige pastoriesite van Zwijnaarde karakteriseren. Geïllustreerd.

4252. DEPUYDT K., *De pastoriewoningen van de Sint-Niklaasparochie in Zwijnaarde*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), nr. LXII/2, p. 185-221. Bouwhistorische ontwikkeling van het complexe pastoriecomplex in het centrum van Zwijnaarde, voornamelijk vanaf 1656 tot de 20ste eeuw. Geïllustreerd.

4253. DE REU P., *De Gentse Velodroom (1892-1894). Van 'foule nombreuse et avide' naar 'léthargie puissante'*, in @rchieflink, 8, (2008), nr. 4, p. 6-7. Deze bijdrage evocert een passage uit het sportieve verleden van de stad, namelijk de velodroom die architect Adrien Ledoux ontwierp voor de Véloce Club Gantois en die slechts enkele jaren aan de rand van de Bijlokesite sportievelingen en publiek aantrok. Geïllustreerd.

4254. DESEIJN G., *Rodelijvekensstraat*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008*, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 77-80. Een nieuwbouwproject leidde tot enkele waarnemingen over het middeleeuwse Hof van Blaisant. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4255. DESEIJN G., *Volkshuisvesting in Gent 1914-2000*, in *Stadsmussen onder dak*, (*Stad Gent, Dienst Monumentenzorg*), Gent, 2008, nr. 2, p. 18-35. Belangrijke onderwerpen in de ontwikkeling van de 20ste-eeuwse sociale huisvesting zijn de verdichting van de tuinvijkgedachte, het ontstaan van sociale huisvestingsmaatschappijen, individuele woningen versus hoogbouw, de urbanisatie van de Meermeersen. De auteur sluit de bijdrage af met de voorstelling van enkele recente projecten van sociale huisvesting, evenals met een beknopte schets van interieur en meubilair sinds de jaren 1950. Geïllustreerd.

4256. DESIMPELAERE N., *Dat een bezoek aan het MIAT de moeite loont...*, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 26, (2009), nr. 105, p. 36-37. Duiding bij het zicht op de Stad Gent, dat men heeft van op de bovenste verdieping van het MIAT of Museum voor Industriële Archeologie en Textiel. Geïllustreerd.

4257. DESPODT V., *Iets over het verdwijnen van grafmonumenten uit Gentse religieuze instellingen*, in *Gandavum*, 14, (2008), nr. 1, p. 13-17. Fragment uit de scriptie van de auteur "Dat du best, was ic ende wat ic bem, dat sal tu werden". *Gentse grafmonumenten en grafschriften tot het einde van de Calvinistische Republiek (1584)*. Specifiek in dit fragment komen de oorzaken van het verdwijnen van grafmonumenten aan bod, gestaafd door enkele getuigenissen van tijdgenoten.

4258. DEVRIESE L., *De berm op en de put in? Hoe klein het Gentse Sint-Niklaaskerkhof wel was in de jaren 1600-1700*, in *GOV-Heraut*, 44, (2009), nr. 2, p. 3-14. De ontleding van de kerkhofsites rond de Sint-Niklaaskerk in de 17de en de 18de eeuw wordt voorafgegaan door enkele algemene beschouwingen over begraafplaatsen in stedelijk milieu. Daarbij wordt er ook verwezen naar de verdwenen kerkhoven rond de Sint-Michielskerk, de Sint-Niklaaskerk en de Onze-Lieve-Vrouwekerk op Sint-Pieters. Geïllustreerd.

4259. DEVRIESE L., *Gentse stadspoorten en vesten. De gevelsteen uit de Keizerpoort: keizerlijk en Gents*, in *GOV-Heraut*, 44, (2009), nr. 1, p. 3-15. In het museum van de Sint-Baafsabdij wordt een gevelsteen bewaard waarvan de auteur de herkomst probeert te achterhalen. Gaat het om de Keizerpoort of de Spitaalpoort? De herkomstbepaling laat toe een stukje stadsgeschiedenis te achterhalen en de vermoedelijke schepper ervan, Jan de Smytere, kort toe te lichten.

4260. DEVRIESE L., *Gentse stadspoorten. 'Achterpoortjes' van zeer verscheiden aard*, in *GOV-Heraut*, 43, (2008), nr. 4, p. 3-12. In de reeks over de Gentse stadsversterkingen gaat het in deze bijdrage over enkele ongewone exemplaren, namelijk de poorten die niet gelegen waren op belangrijke toegangswegen en wel eens secundaire poorten worden genoemd, hulppoorten, dienstpoorten of veelal in het Frans 'poterne'.

4261. DEVRIESE L., *De Posteerne: simpel achterpoortje of vernuftige verdedigingsconstructie?*, in *G.O.V.-Heraut*, 43, (2008), nr. 4, p. 4-12. Behalve over de Posteernepoort worden in deze bijdrage ook losse gegevens samengebracht met betrekking tot de Koepoort (Koepoortkaai), de Koepoort of Bijlokepoort (Bijlokekaai) en het Scheiergat (Einde Were), die alle tot verschillende stadsfortificaties behoorden. De klemtoon ligt op veepoorten en boottrekkerstoe- gangen in stadsfortificaties. Geïllustreerd.

4262. DEVRIESE L. & F. GELAUDE, *Gentse stadsversterkingen. De Vijfwindgaten en de Oude Schelde*, in *G.O.V. Heraut*, 44, (2009), nr. 3, p. 3-14 en nr. 4, p. 3. De positie van de Vijfwindgatenpoort en de vijfboogige brug over de Schelde-arm vormen de aanleiding voor een grondiger ontleding van het Gentse waterwegennet, vooral van de diverse Schelde-armen. De Oude Schelde, gekoppeld aan het niveauverschil in het waterpeil tussen Opperschelde/Leie en Neerschelde, zou zowel de rijksgrens als de bisdomgrens geweest zijn, eerder dan de Schelde-arm van de Reep. Dit is althans de hypothese die de auteurs proberen te onderbouwen. Geïllustreerd.

4263. DEVRIESE L. & F. GELAUDE, *Gentse Stadsversterkingen. De Vijfwindgaten en de Oude Schelde. Deel 2. Sporen in het landschap?*, in *GOV-Heraut*, 44, (2009), nr. 4, p. 4-17. De Vijfwindgaten, de grootste middeleeuwse brug van Gent, overspande het Scheldeken, de belangrijkste Scheldemeander op Gents grondgebied. Het poortgebouw overleefde bijzonder lang. De auteurs zoeken naar relictten in het stedelijke landschap. Geïllustreerd.

4264. DEVRIESE L. & F. GELAUDE, *Wie mondt uit in wie ... en waar?*, in *Jaarboek De Oost-Oudburg*, (2008), nr. XLV p. 261-300. De auteurs schetsen een beeld van hoe de Gentse waterlopen er uitzagen net voor men ze begon te kanaliseren. Ze proberen aan te tonen hoe ingrijpend het Gentse oppervlakte-water veranderd werd en welke enorme impact dit had op de stad.

4265. D'HOLLANDER J., *De eeuwenoude geschiedenis van Clocke Roeland*, in *Clocke Roeland. Nieuws van de Gentse beiaardkring*, 12, (2008), nr. 4, p. 3-7. De verhuis van de grote *triumphante*, bekend als luidklok Roeland die op het Emile Braunplein staat opgesteld, naar het Belfort vormde de aanleiding voor dit historische overzicht. Geïllustreerd.

4266. DUBOIS M., *De burgerwoning in Gent na 1945*, in *Stadsmussen onder dak, (Stad Gent, Dienst Monumentenzorg)*, Gent, 2008, nr. 2, p. 52-69. De auteur geeft een overzicht van het recente wonen aan de hand van drie types: de stedelijke rijwoning, de villa omgeven door groen en de gestapelde woning of appartement. Deze drie types worden tevens geschetst ten opzichte van de technische vooruitgang evenals van gewijzigde visie over wonen, comfort, architectuur en stedenbouw. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4267. DUBOIS M., *Cruciaal belang van talentvolle ontwerpers voor stedelijke dynamiek*, in *Vlaanderen*, 58, (2009), nr. 4, p. 235-244. Themanummer Stedelijke Dynamiek: stedenbouw, architectuur en design. De meeste steden in Vlaanderen doen grote inspanningen om het woonklimaat te verbeteren. De zorg voor de heraanleg van de publieke ruimte is in sterke mate toegenomen. Dubois geeft enkele bedenkingen bij geslaagde voorbeelden maar ook bij een aantal gemiste kansen. Ook Gentse voorbeelden. Geïllustreerd

4268. EVERAERT G. & G. STOOPS, *Zuidkaai 20*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 162. Met enkele gegevens over de geschilderde interieurafwerking in dit 19de-eeuwse huis. Geïllustreerd.

4269. EVRARD A.K., *Enkele herinneringen aan het Pand*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 310-317. De herinneringen evoceren het verval van het Dominanenklooster aan Onderbergen tot aan de aankoop en de restauratie door de Universiteit Gent.

4270. GAGELMANS N., *Gent. Het Hotel de Coninck*, (*Erfgoedmemo*, nr. 31), Gent, 2008, 4 blz. Beknopt bouwhistorisch overzicht van het Hotel de Coninck aan de Jan Breydelstraat, thans Design Museum. Geïllustreerd.

4271. GEERTS P., *Betekenisvol groen en publieke parken*, in *Vlaanderen*, 58, (2009), nr. 4, p. 208-213. Bijdrage in een themanummer 'Stedelijke Dynamiek. Stedenbouw, architectuur en design'. In deze bijdrage ligt de klemtoon op het openbare groen. De zorg voor de historische stadsparken is van belang, maar ook de aanleg van nieuwe parken. Ook Gentse voorbeelden. Geïllustreerd

4272. GELAUDE F., *Sanderswal 3*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 81. Met waarnemingen over het laatmiddeleeuwse Prinsenhof. Geïllustreerd.

4273. GELAUDE F. & D. LAPORTE, *Sanderswal 4*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 82-83. Met waarnemingen over de noordoostelijke hoekgebouwen van het Prinsenhof. Geïllustreerd.

4274. GELAUDE F. & D. LAPORTE, *Sandeswal 5*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 84. Met waarnemingen over het 15de-eeuwse Prinsenhof. Geïllustreerd.

4275. GELAUDE F., M.C. LALEMAN, D. LAPORTE, G. REYNIERS & G. STOOPS, *Sanderswal 6*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*,

(*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 85-89. Resultaten van het onderzoek in een noordelijke kamer van het 15de-eeuwse Prinsenhof. Geïllustreerd.

4276. *Gent. Maak kennis met de monumenten van de 20e eeuw 14 september 2008 5 Circuits Open Monumentendag*, Gent, 2008, s.p. In het kader van de 20ste Open Monumentendag Vlaanderen organiseerde de Dienst Monumentenzorg van de Stad Gent vijf bezoekcircuits rond merkwaardige, 20ste-eeuwse architectuur in Gent. Geïllustreerd.

4277. GIOT F., *Stucwerk van de 17de en 18de eeuw in de Lage Landen. Guiseppe Maria Moretti, een 18de-eeuwse stucwerker in Alden Biesen*, in *Monumenten, Landschappen & Archeologie*, 28, (2009), nr. 5, p. 42-52. De auteur die zich als kunstwetenschapper specialiseerde op stucwerken uit de Tessin, neemt het werk van Guiseppe Maria Moretti in het Limburgse kasteel van Alden Biesen als uitgangspunt voor een samenvattend overzicht over de toepassing van stucwerk van de 16de tot de 19de eeuw. In deze ontwikkeling hadden de stucwerkers uit de Tessin een hoofdrol. Daarnaast plaatst de auteur de evolutie van het stucwerk ten opzichte van de ontwikkeling van de architectuur, grosso modo vanaf de renaissance tot de empiretijd. Het overzicht wordt onderbouwd met voorbeelden. Er wordt ook verwezen naar de realisaties van Jan Christian Hansche, onder meer in Gent, en naar het stucplafond 1715 van de voormalige Bijloke-abdij. Geïllustreerd.

4278. HERREMANS D., *De burcht van Antwerpen: enkele discussiepunten*, in *AVRA-Bulletin*, (2009), nr. 9, p. 2-10. Met verwijzingen naar de Gentse middeleeuwse kasteelsites en hun relatie tot de stadsontwikkeling.

4279. HOFFSUMMER P. (ed.), *The Roof Frame from the XIth through the XIXth Century. Typology and Development in Northern France and in Belgium*, (*Architectura Medii Aevi*, nr. 3), Turnhout, 2009, 400 blz. De medewerking van dendrochronologisch onderzoek in Noord-Frankrijk en de Belgische gewesten, gecoördineerd door het Laboratoire de Dendrochronologie de l'Université de Liège, leidde tot een synthese over het timmermansvak in de middeleeuwen en de moderne tijden. Met verwijzing naar verschillende Gentse voorbeelden. Geïllustreerd.

4280. HOORNE J., *Archeologische restanten van een middeleeuwse windmolen op de hoogte van Sint-Denijs-Westrem*, in *Molenecho's*, 37, (2009), nr. 1, p. 21-26. Opgravingen in het plangebied The Loop in Sint-Denijs-Westrem brachten sporen aan het licht van een middeleeuwse houten windmolen. De archeologische sporen worden in hun ruimere context toegelicht en situeren de molen bij een nederzetting of dorp waarvan de naam voorlopig nog onbekend is. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4281. HUYS P., *De watermolen te Sint-Lievens-Houtem door brand vernield in 1607*, in *Molenecho's*, 37, (2009), nr. 3, p. 142-147. De korenwatermolen in Sint-Lievens-Houtem was van oudsher in het bezit van het kapittel van de Gentse Sint-Baafsabdij. Het oudst gekende pachtcontract dateert van 1480. Op Pinksteravond 1607 werd de molen, die toen gepacht werd door Jan van Bockstaele, grondig door een brand vernield. In de bijdrage komt het onderzoek aan bod en de getuigenverklaringen.

4282. *Inventaire archéologique – fiche n° 175*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p. 91 - 93. Heruitgave van een fiche, opgesteld door V. DE MUYNCK in de rubriek “Godsdienstige gebouwen – Volderstraat, nr. 7 – XVIIe eeuw (1642), n° 200-XVIIIe eeuw,” over Het oud klooster van de jezuiten - Ingangspoort.

4283. KANMAZ M. & DUMAN A.V., *Islamitische ruimtes in de stad. De ontwikkeling van gebedsruimtes, moskeeën en islamitische centra in Gent*, (Academia Press), Gent, 2009, 234 blz. Het boek traceert de ontwikkeling sinds de jaren 1960 en geeft voor het eerst een kijk op het islamitische landschap in een Vlaamse stad. Geïllustreerd.

4284. KUNZE B., *Hausforscher unterwegs Belgien Normandie Bretagne, (Onze Buch)*, Bruchhauzer-Vilzen, 2008, 126 blz. De publicatie geeft een beeldverslag van een studiereis, die een groep van zes Duitse *Hausforschern* van 19 mei tot 1 juni 2008 ondernamen. Zij hielden ook halt in Gent en legden dit in beelden vast van onder meer de historische gebouwen van de Bijloke, de Wolweverskapel, het Vleeshuis, het Hof van Ryhove, de Sint-Baafskathedraal en de Graslei. Geïllustreerd.

4285. LALEMAN M.C., ‘*Château et pouvoir*’. *Beschouwingen bij symbool-architectuur in de ontwikkeling van het middeleeuwse Gent*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Gent*, (2008), nr. LXII/1, p. 5-42. Vanuit resultaten van archeologisch onderzoek in Gent en de visie op de middeleeuwse stad wordt het thema *Château et pouvoir* verder ontleed en toegepast op verscheidene types van middeleeuwse kastelen in Gent. Hun betekenis is nauw verbonden met de ontwikkeling van stad en buitengebied, hoofdzakelijk in de periode 10de-14de eeuw. Geïllustreerd.

4286. LALEMAN M.C., *Columns in houses. Domestic architecture and the stone trade in late-medieval Flanders*, in CLEVIS, H. (ed.), *Medieval Material Culture. Studies in Honour of Jan Thijssen*, Zwolle, 2009, p. 179-191. De bijdrage focust vooral op zuilen van Doornikse steen, als onderdeel van middeleeuwse stadshuizen en als gidsfossiel voor handel in steen, in casu kalksteen uit de Doornikse regio. Geïllustreerd.

4287. LALEMAN M.C., *Drongen Bourgoyen*, (*Erfgoedmemo*, nr. 42), Gent, 2009, 4 blz. Beknopt overzicht van het cultuurpatrimonium in het natuurgebied van de Bourgoyen, essentieel de hoeve Valkenhuis en de restanten van de watermolen. Geïllustreerd.

4288. LALEMAN M.C., *Gent. Stenen zuilen*, (*Erfgoedmemo*, nr. 33), Gent, 2008, 4 blz. De zalen in middeleeuwse gebouwen worden vaak ingedeeld door zuilen van Doornikse kalkzandsteen. In dit beknopte overzicht worden enkele in Gent vastgestelde types toegelicht. Aan het einde van dit overzicht wordt kort ingegaan op de aanwezigheid van zuiltjes bij deur- en vensteropeningen. Geïllustreerd.

4289. LALEMAN M.C., *Graslei: laatmiddeleeuwse sculpturen*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 13-21. Werken op de Graslei brachten drie monumentale waterspuwers van hardsteen aan het licht, die wellicht van een 14de-eeuws monument afkomstig zijn. Geïllustreerd.

4290. LALEMAN M.C., *Slachthuisstraat*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 157-160. Met bevindingen over de 16de-eeuwse gebastioneerde vesting, bekend als het Spanjaardenkasteel. Geïllustreerd.

4291. LALEMAN M.C., D. LAPORTE & G. STOOPS, *Prinsenhof 105*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 71-73. Over waarnemingen in de 15de-eeuwse oostvleugel van het Prinsenhof. Geïllustreerd.

4292. LALEMAN M.C., E. RAEYMAEKERS, P. STEURBAUT & G. STOOPS, *Nederpolder 4*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 34-39.

4293. LALEMAN M.C., G. RABAU & E. RAEYMAEKERS, *Burgstraat 46, klooster van de geschoeide karmelieten*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 14-17. Verslag en localisatie van de bouwdelen die te maken hebben met het voormalige Prinsenhof, meer bepaald de omheiningsmuur en delen van het Leeuwenhof. Geïllustreerd.

4294. LALEMAN M.C. & G. STOOPS, *Baksteengebruik in Vlaamse steden. Gent in de middeleeuwen*, in COOMANS T. & H. VAN ROYEN (eds), *Medieval Brick Architecture in Flanders and Northern Europe: the question of the Cistercian Origin. Middeleeuwse baksteenarchitectuur in Vlaanderen en Noord-Europa*, (*Novi Monasterii*, nr. 7), Koksijde, 2008, p. 163-183. Voor een

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

colloquium dat in 2007 in de Duinenabdij van Koksijde plaats vond en het thema van de vroege middeleeuwse baksteenarchitectuur in Noordwest-Europa tot onderwerp had, stelden de auteurs een nieuwe synthese voor Gent samen. Uitgangspunt waren de bouwdata die het dendrochronologische onderzoek van eiken kappen boven middeleeuwse gebouwen aanreikte. Aan deze betrouwbare ruggengraat werden andere archeologische en bouwarcheologische gegevens toegevoegd, evenals inlichtingen uit geschreven bronnen. Telkens werd er ook nagegaan of er een link was met cisterciënzers, omdat zij traditioneel als bepalend worden beschouwd voor de ontwikkeling van de middeleeuwse baksteenarchitectuur, zeker in de polderstreek. Voorzichtig schetsen de auteurs de ontwikkeling van geïsoleerde toepassingen in de 13de eeuw naar een markteconomie die aan alle bouwheren leverde in de 14de eeuw. Nuancering van traditionele stellingen en nieuwe vragen vormen een aanzet voor verder onderzoek. Geïllustreerd.

4295. LALEMAN M.C. & G. STOOPS, *Sint-Pietersplein 9-14, Sint-Pietersabdij*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 94-99. Verslag van onderzoek op het oostelijke terras, in de kruisgang en het lavatorium van de abdij, met nieuwe gegevens over de bouwgeschiedenis. Geïllustreerd.

4296. LEKENS L., *Gent in 99 gedenkplaten, (Tempus the History Press)*, Chalford-Stroud, 2009, 127 blz. In dit verzamelwerk worden de gedenkplaten voor privé-personen in Groot-Gent toegelicht. Per plaat geeft de auteur de reden voor de plaat en een korte biografie van de persoon waarvoor de gedenkplaat werd gemaakt en op die bepaalde plaats aangebracht. Een reeks planetjes helpen het terugvinden van de localisaties in stad en deelgemeenten. Geïllustreerd.

4297. LIEVOIS D., *Het huizenonderzoek: een kijkvenster op de stadsgeschiedenis*, in D'HONDT J. (red.), *Huizenonderzoek & Stadsgeschiedenis. Colloquium Brugge 28 november 2008*, Brugge, 2009, p. 7-12. Beknopte schets over de ontwikkeling van interdisciplinair huizenonderzoek, voornamelijk in Gent.

4298. MACLOT P., *Geraken huisgenealogen ooit echt thuis in oude huizen? Reflecties over het colloquium Huizenonderzoek & Stadsgeschiedenis in Brugge*, in *Infoblad Antwerpse Vereniging voor Bouwhistorie en Geschiedenis*, (2008), nr. 4, p. 8-17. Met verwijzingen naar de zogenoemde Gentse methode van huizenonderzoek (L. CHARLES, M.C. LALEMAN, D. LIEVOIS) en naar onderzoek over de economische betekenis van huizenbezit door J. DAMBRUYNE.

4299. MATTELAER P., *De watermolens van het Leiegebied*, in *De Leiegouw*, 50, (2008), nr. 2, p. 325-374. De auteur bespreekt de molens die ooit aan de Leie op het huidige Belgische grondgebied stonden. Het artikel wordt aange-

vuld met een opsomming van de bekende watermolens aan de Leie op Frans grondgebied. Tevens een algemene hydrografische schets van het Leiebekken en de Leie zelf. De watermolens worden gelokaliseerd aan de hand van de bestaande literatuur. Met een aantal voorbeelden uit het Gentse.

4300. MAHIEU F., *Sint-Veerleplein 11, het noordelijke bijgebouw van het Gravensteen*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2)*, Gent, 2008, p. 134-156. Indringend bouwhistorisch onderzoek leidde tot een reconstructie van de verschillende bouwfazen voor dit bijgebouw ten noorden van de donjon in het Gravensteen. Geïllustreerd.

4301. MEES M., *Terug naar de Sint-Romboutskathedraal. Marbele beelthouwerij voor den nieuwen thuijn*, in *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 1, p. 8-10. De barokke aankleding van de Sint-Romboutskathedraal in Mechelen was voornamelijk het werk van de beeldhouwers Lucas Faydherbe (1617-1697) en Jan van den Steen (1633-1723). Ander werk van deze laatste is ook terug te vinden in het Gentse Stadhuis. Geïllustreerd.

4302. MEGANCK L., *'Naar belijfte der kliënten'. Burgerwoningen 1918-1940*, in *Stadsmussen onder dak, (Stad Gent, Dienst Monumentenzorg)*, Gent, 2008, nr. 2, p. 36-51. Tijdens het interbellum daalde het aantal inwoners van de Gentse kernstad ten voordele van de randstad of het buitengebied. De themata die in deze bijdrage worden behandeld, omvatten privé-verkavelingen, de woning als kapitaalinvestering, 'verborgen' appartementen, het sleutel-op-deur-principe, bouwtypes van het interbellum, huiselijk comfort, de planindeling en de architectuur van de huizen. Geïllustreerd.

4303. MIGNOT P., *Préservation et mise en valeur des sites archéologiques: à quoi bon?*, in *Les Cahiers de l'Urbanisme*, (2009), nr. 72, p. 73-82. De auteur toont aan hoe de idee om bepaalde archeologische sites op te waarderen en een nieuwe plaats te geven in de maatschappelijke context van vandaag nauw verankerd zitten in ideologische concepten. Het overzicht van de ontwikkelingen in het zowel unitaire als geregionaliseerde België schetst de zeer wisselende belangstelling en de uitzonderlijke realisaties, steeds geprojecteerd tegenover een evoluerende mentaliteitsgeschiedenis. Vergelijking met de buurlanden wijst erop dat het archeologische patrimonium, als unieke historische getuigenis, te weinig bescherming en (op)waardering kent en dat de betekenis ervan – niet alleen in economische zin – globaal onderschat en miskend wordt. Geïllustreerd.

4304. NEGRONI, M., *Hotel van Eersel en zijn omgeving. Van middeleeuwse 'ramen' tot textielcomplex: huisonderzoek aan de Reep*, in *Gandavum*, 14, (2009), nr. 3, p. 3-43. Bijdrage gewijd aan het Hotel van Eersel, een oud stadspaleis op het adres Reep 4 in de Overscheldewijk. De auteur probeert zo veel

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

mogelijk informatie te achterhalen over dit huis en zijn omgeving via oude rentenboeken en akten, in familiedocumenten en in bouw aanvragen.

4305. NEIRINCK P., *Herstellen van de forten op de Schelde in 1675*, in *De Gonde*, 37, (2009), nr. 2, p. 9-11. Ingevolge aanvallen van de troepen van Lodewijk XIV gingen de baljuw en de leenmannen van de kasselrij van de Oudburg over tot werken, mogelijk aanpassingswerken aan de forten langs de Schelde vanaf Gentbrugge tot aan het veer van Melle. Geïllustreerd.

4306. PAUWELS T., *Er komt schot in de Mathildisklok*, in *Clocke Roeland*, 12, (2008), nr. 3, p. 2-9. De Mathildisklok is gegoten, gestemd, gekeurd en aan de Gentenaars gepresenteerd, maar de financiering is nog niet volledig rond.

4307. PROOT H., *De Arcus Ferdinandi hangt opnieuw in het stadhuis*, in *GOV-Heraut*, 44, (2009), nr. 2, p. 17-20.

4308. RAEYMAEKERS E. & P. STEURBAUT, *Sint-Kwintensberg 84*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 93. Waarnemingen in de 19de-eeuwse, neogotische kapel. Geïllustreerd.

4309. ROSSEAU H., *De groei van de stad 1914-2000*, in *Stadsmussen onder dak*, (*Stad Gent, Dienst Monumentenzorg*), Gent, 2008, nr. 2, p. 4-17. Stedenbouwkundige visie op enkele belangrijke etappes in de 20ste-eeuwse stadsontwikkelingen van Gent. Geïllustreerd.

4310. ROELSTRAETE J., *Straatgeschiedenis*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 279-282. Binnen het geschiedenisonderzoek gaat er recent aandacht naar de geschiedenis van een gebouw of een huis en de bewoners ervan. Een andere invalshoek van de link tussen bewoning en bewoners is de straatgeschiedenis. In deze bijdrage worden methode en bronnen kort toegelicht.

4311. ROMBAUT E., *Ecologisch bouwen in Vlaanderen*, in *Vlaanderen*, 58, (2009), nr. 4, p. 228-231. Deze bijdrage in een themanummer 'Stedelijke Dynamiek. Stedenbouw, architectuur en design' belicht enkele voorbeelden die aantonen dat er in Vlaanderen door zowel privé-initiatieven als door de overheid inspanningen worden gedaan om de grote achterstand in te halen op het vlak van ecologie en duurzaamheid. Ook Gentse voorbeelden. Geïllustreerd

4312. SCHOONAERTS R., *À propos de l'origine du Cadastre parcellaire en Belgique*, in *Les Cahiers de l'Urbanisme*, (2009), nr. 27, p. 18-22. De vernieuwing die onder Napoleon werd doorgevoerd, gekoppeld aan het invoeren van het metrische stelsel, legde de basis voor het hedendaagse kadaster als juridisch en fiscaal beheersdocument. De auteur stipt aan hoe het kadastrale systeem verder evolueerde in de Hollandse tijd en hoe de bestaande documenten

aan de Belgische overheid werden overgemaakt. In die ontwikkeling wordt er even ingegaan op de rol die Paul Gerard (1796-1866), inspecteur bij het kadaster van Oost-Vlaanderen, vervulde bij het afstemmen van de basisnormen voor het Belgische kadaster in de jaren 1830. Geïllustreerd.

4313. STOOPS G., *Gandastraat 5, Sint-Baafsabdij, abdijkerk*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 25-27). Met de resultaten van waarnemingen op de plaats van de voormalige abdijkerk van Sint-Baafs. Geïllustreerd.

4314. STOOPS G., *Gandastraat 7-9*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 28-32. Verslag van bevindingen met betrekking tot de Sint-Baafsabdij en het bijbehorende kerkhof. Geïllustreerd.

4315. STOOPS G., *Prinsenhof 103*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 70. Met gegevens over het 15de-eeuwse Prinsenhof. Geïllustreerd.

4316. STOOPS G., *Prinsenhof 107*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 74. Waarnemingen in de 15de-eeuwse oostvleugel van het Prinsenhof. Geïllustreerd.

4317. STOOPS G., *Sint-Amandsberg, Duivestaartstraat, Herlegem*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 176-181. Resultaten van archeologisch onderzoek op de walsite Herlegem. Geïllustreerd.

4318. STOOPS G., *Oostakker, Oude Veldstraat 1, Het Maegher Goet*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 172-175. Waarnemingen ter gelegenheid van werken in de wettelijk beschermde walsite. Geïllustreerd.

4319. STOOPS G., *Wondelgem, Woestijnegoedlaan 14-16*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 190-191. Met gegevens over bouwfazen van het laatmiddeleeuwse huis. Geïllustreerd.

4320. STOOPS G. & G. VERMEIREN, *Botermarkt 1, Stadhuis*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 10-13. Verslag van een onderzoek in een binnenplaats van het Stadhuis, tussen de 15de-eeuwse middenvleugel in het 17de-eeuwse schepenhuis van gedele. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4321. STOOPS G. & G. VERMEIREN, *Hoogpoort 35*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 33-36. Verslag van bouwhistorische waarnemingen en vaststellingen in een huis van middeleeuwse origine. Geïllustreerd.

4322. STOOPS G. & G. VERMEIREN, *Ramen*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 75. Waarnemingen over het huis op de hoek van de Komijnstraat en de Ramen. Geïllustreerd.

4323. STORME M. (dir.), *De Coupure in Gent. Scheiding en verbinding*, (*Academia Press*), Gent, 2009, 323 blz. Een werkgroep van buurtbewoners dook de archieven in om de geschiedenis te achterhalen van het stadsdeel waarin de Coupure in het midden van de 18de eeuw werd gegraven. De algemene historische ontwikkelingslijnen worden opgesmukt met menselijke geschiedenis, bijzondere gebeurtenissen en weetjes. Geïllustreerd.

4324. TACK L. (dir.), *In ander licht. Herbestemming van religieus erfgoed*, (*M & L Cahier*, nr. 17), Brussel, 2009, 168 blz. Hoe kunnen de kerkelijke gebouwen hun historische en architectonische betekenis behouden in een steeds meer geregulariseerde samenleving? In 2008 organiseerden het Agentschap R.O. Vlaanderen en V.C.M. of het Contactforum voor Erfgoedverenigingen een tweedaags colloquium rond dit thema. De inleidende teksten geven een overzicht van het religieuze erfgoed in Vlaanderen en de partners die betrokken zijn bij behoud, beheer en bestemming. Bij de selectie van achtentwintig uiteenlopende bestemmingen die in het tweede gedeelte worden voorgesteld, behoren het Provinciaal Centrum voor Kunst en Cultuur in het voormalige klooster van de geschoeide karmelieten aan de Lange Steenstraat, de Wolweverskapel aan de Kortedagsteeg en het nieuwe Stadsmuseum of STAM in de Bijlokesite. Geïllustreerd.

4325. THEERLYNCK S., *Gerechtsgebouwen als dynamiek in hun buurt?*, in *Vlaanderen*, 58, (2009), nr. 4, p. 220-227. Bijdrage in een themanummer 'Stedelijke Dynamiek. Stedenbouw, architectuur en design'. Het inplanten van grote publieke bouwwerken zoals stations, musea, hospitalen of justitiegebouwen werd in de 19de en de 20ste eeuw de katalysator van een stedelijke ontwikkeling. De auteur stelt zich vragen bij de bouw van de nieuwe justitiehuisen in Antwerpen en in Gent. Ook Gentse voorbeelden. Geïllustreerd

4326. VAN AALST P. & L. BRANDS, *Vrijdagmarkt & Jacobsparochie*, (*Ultima Thule*), Gent, 2009, 176 blz. In alfabetische orde wordt er een overzicht gegeven van de straten met een overzicht van de gebeurtenissen die er zich afspeelden en personen die er hebben gewoond. In dit alfabetische overzicht neemt de Vrijdagmarkt, het grote stadsplein van de Sint-Jacobsparochie, een ruime plaats in. Geïllustreerd.

4327. VANDAMME G., *De refter van de Sint-Pietersabdij in de achttiende eeuw*, in *Gandavum*, 13, (2008), nr. 4, p. 5-15. De auteur gaat na hoe de refter van de Sint-Pietersabdij er uitzag in de 18de eeuw, naar aanleiding van de restauratiecampagne van het beschilderde plankengewelf waarvan de voltooiing voorzien is voor 2010.

4328. VANDENABEELE L., *Jeruzalem in de crypte*, (*Kleine Cultuurgidsen, Provincie Oost-Vlaanderen*), Gent, 2007, 80 blz. Onderwerp zijn de wand- en gewelfschilderingen in de benedenkerk of crypte van de Sint-Baafskathedraal. De gebruikte technieken, de materiaalkeuze, de typologische en stilistische kenmerken evenals duiding bij de voorgestelde heiligen en hun iconografie komen in deze publicatie aan bod. Geïllustreerd.

4329. VAN DEN BORRE P., *Sint-Denijs-Westrem.... Zo was het, zo is het*, in *Jaarboek Heemkring Scheldeveld*, Sint-Martens-Latem, 2009, nr. XXXVIII, p. 181-225. Aan de hand van foto's wordt een overzicht gegeven van de voornaamste stedenbouwkundige en architectonische ontwikkelingen die Sint-Denijs-Westrem kende in de 19de en de 20ste eeuw. Ze tonen aan hoe een kleine plattelandsgemeente evolueerde tot een typische stedelijke deelgemeente. Geïllustreerd.

4330. VAN DOORNE G. & M. VINCENT, *25 jaar visie op een stad*, in *Stadsmussen onder dak*, (*Stad Gent, Dienst Monumentenzorg*), Gent, 2008, nr. 2, p. 70-83. Beknopt overzicht van de bijdrage van de Dienst Monumentenzorg van de Stad Gent sinds 1977 in een beter en kwaliteitsvol stedelijk wonen waar historische architectuur en hedendaags concept elkaar ondersteunen. Geïllustreerd.

4331. VAN ELSLANDE R., *Het begijnhof van Sint-Aubertus, genaamd Poortakker*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 20-38. Het begijnhof van Sint-Aubertus of Sint-Obrecht is het vierde, minder gekende begijnhof van Gent, dat gelegen was aan de Oude Houtlei. In het artikel overloopt men de geschiedenis van het begijnhof vanaf de stichting in de tweede helft van de 13de eeuw tot 1998.

4332. VAN ELSLANDE R., *“Hof van Flora”: Gentse floralien en Hippoliet van Peene*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 5, p. 314-333. Thans geïntegreerd in de lokalen van het Hoger Technisch Instituut Sint-Antonius, is zaal Flora gelinkt aan de ontstaansperiode van de Floralien. Toen de zaal te klein werd en de Floralien een ander en ruimer onderkomen vonden, werd het een theaterzaal en een van de eerste filmzalen. Uiteindelijk werd de zaal omgeven door een beluik, de Braeckmancité, waar Georges Minne verbleef en er zelfs een bronsgieterij oprichtte.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4333. VANHOLME N., *Afsnee: een geïntegreerde erfgoedstudie*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 97-112. Geïllustreerd.

4334. VANNIEUWENHUYZE B., *Buren, straten en aanknopingspunten. Plaatsbepaling in het laatmiddeleeuwse Brussel (dertiende-zestiende eeuw)* in *Stadsgeschiedenis*, 4, (2009), nr. 2, p. 97-114. De stedelijke ruimte is een complex gegeven. Er bestaan uiteenlopende manieren om na te gaan hoe de laatmiddeleeuwse mens met die complexe realiteit omging. In deze bijdrage gaat de auteur dieper in op plaatsbepalingen en de gangbare lokalisatiesystemen. Hij onderzoekt in dit verband of de stelling die D. Lord Smail voor Marseille ontwikkelde, ook voor het laatmiddeleeuwse Brussel gangbaar is. De conclusies en vragen die uit dit op Brusselse bronnen gebaseerde onderzoek voortkomen, zijn eveneens bruikbaar voor andere laatmiddeleeuwse steden, onder meer in het graafschap Vlaanderen.

4335. VAN RYSSEL D., *Barakken of houten noodwoningen*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 470-473. Beknopte bijdrage over noodwoningen die na de Eerste Wereldoorlog op verschillende plaatsen in Gent werden opgetrokken om zo snel mogelijk tegemoet te komen aan het acute huizen tekort. Een lijst van 1931 toont de ligging en spreiding van 827 dergelijke houten noodwoningen. Ze verdwenen geleidelijk uit het stadsbeeld, de laatste pas aan het eind van de 20ste eeuw. Geïllustreerd.

4336. VAN RYSSEL D., *Gent, minder bekende en of verdwenen locaties*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 470-473.

4337. VAN RYSSEL D., *Het Rasphuis te Gent*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 310-312. Het Rasphuis of de provinciale gevangenis werd in 1773 gebouwd en was gelegen aan de Coupure. Geïllustreerd.

4338. VERAVERBEKE E., *Het Gentse 'Nieuw Circus'*, in *@rchieflink*, 8, (2008), nr. 4, p. 4-5. Het Huis van Alijn engageert zich in de herwaardering van het Nieuwe Circus dat in het bouwblok tussen Sint-Pietersnieuwstraat, Waalse Krook en Lammerstraat gelegen is. Dit artikel geeft een samenvatting van de bouwgeschiedenis en de betekenis, met verwijzing naar voorstellingen. Geïllustreerd.

4339. VERBIEST D., *Opmerkingen voornamelijk betreffende de pittoreske schoonheid van het Citadelpark*, Gent, 2009, 12 blz. Herdruk door het SMAK (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst) van een Engelse tekst die William GILPIN neerpande bij zijn bezoek aan het Gentse Citadelpark. De tekst werd te London gepubliceerd in 1799. Geïllustreerd.

4340. VERMEIREN G., *Oude Houtlei 56, Monasterium Poortackere*, in *Archeologisch onderzoek in Gent, 1997-2008*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 2), Gent, 2008, p. 68-69. Waarnemingen bij verbouwingen in het 19de-eeuwse kloostercomplex. Geïllustreerd.

4341. VERSTRAETEN A., D. KARELSE & A. ZWAENEPOL, *Eendenkooien in Vlaanderen: verborgen, meestal verdwenen en bijna vergeten*, in *Monumenten, Landschappen & Archeologie*, 27, (2008), nr. 5, p. 33-69. Deze bijdrage gaat indringend in op een jachtwijze die zich in de 13de eeuw in Vlaanderen ontwikkelde en waarvan uitzonderlijk nog enkele materiële relictten verspreid over de hele regio terug te vinden zijn. Het artikel legt uit hoe die jacht verliep en welke middelen daarvoor nodig waren. De Ferrariskaarten uit de late 18de eeuw tonen een concentratie in de Moervaartdepressie, onder meer in Doornzele-Evergem, Moerbeke, Sinaai en Wachtebeke. Geïllustreerd.

Kunst, cultuur

4342. BAUDOUIN A. (red.), *The power of print*, Antwerpen, 2008, 66 blz. De uitgave illustreert de tentoonstelling van de culturele affiche- en folderwedstrijd 2008, waartoe verscheidene organisaties bijdroegen. Het initiatief van het Prospekta-Centrum voor Kunstcommunicatie biedt een overzicht van de bekroonde werken. Tot deze gerealiseerde ontwerpen behoren de affiche voor *Ziek tussen lichaam en geest* door Randoald Sabbe en Jan Wouter Hespeel voor de Erfgoedcel v.z.w. Gent Cultuurstad en de folder of museumjournaal van het Huis van Alijn door Randoald Sabbe. Geïllustreerd.

4343. BEECKMAN M., *Bram Eliaert*, Gent, 2009. Elk jaar krijgt één van de Cultuurplatforms van de deelgemeenten van Gent de mogelijkheid om advies uit te brengen over de aankoop van een kunstwerk. Cultuurplatform Gentbrugge koos in 2009 voor een bronzen beeld *Een wankel evenwicht* van Bram Eliaert. Geïllustreerd.

4344. CABELL L. & J. VAN DER STOCK (dir.), *Rogier van der Weijden 1400-1464. De passie van de meester*, Zwolle-Leuven, 2009, 592 blz. Monografie over het oeuvre van Rogier van der Weijden naar aanleiding van een overzichtstentoonstelling in het M-museum in Leuven, van 20 september tot 6 december 2009. De bijdragen focussen ook op de invloed en de erfenis van de meester op tijdgenoten en navolgers, zowel boekverluchters, schilders en beeldhouwers. De inleidende hoofdstukken worden gevolgd door een catalogus van 83 tentoongestelde stukken. Daartoe behoren ook miniaturen die mogelijk in Gent of in het kader van de zogenoemde Brugs-Gentse school werden vervaardigd, evenals vorstenportretten van Filips de Goede, Isabella van Portugal en Karel de Stoute, de Bourgondische hertogen die eveneens tot Van der Weijden's opdrachtgevers behoorden. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4345. DE BISSCOP N., *De Chinese Verleiding. Chinese exportkunst van de zestiende tot de negentiende eeuw*, (Kunsthall Sint-Pietersabdij), Gent, 2009, 351 blz. Lijvige publicatie rondom het thema van de Chinese exportkunst, naar aanleiding van een tentoonstelling die van 20 november 2009 tot 25 april 2010 plaats vond in de Kunsthall Sint-Pietersabdij. De inhoud behandelt niet enkel de keramiek, maar licht alle vormen van export toe en brengt ze in beeld ten opzichte van de handelsroutes en de evoluerende handelsorganisatie met hun invloed op de complexe wisselwerking tussen oost en west. In het begin van het boek wordt er tevens kort teruggekeken op de oudste vondsten uit de 9de-12de eeuw, die door archeologisch onderzoek op de Gentse sites van Sint-Baafs en Sint-Pieters werden opgegraven. De hoofdmoot wordt in verscheidene hoofdstukken opgedeeld en behandelt onder meer de vroege export in de 16de-17de eeuw, de zuidelijke Nederlanden en de Chinahandel, de tafelopsmuk, vooral na de introductie van thee, chocolade en koffie in Europa, populaire Chinese themata in het decor van siervoorwerpen en huisraad, westerse motieven op Chinese producten, Chinese accessoires voor kantoor, opsmuk en hygiëne of als curiosa, decoratie en meubilair in interieurs. In de publicatie komt ook de 'gouden eeuw' van Canton aan bod. De auteur vestigt ten slotte de aandacht op de oorspronkelijke houten beelden van het Chinese Paviljoen in Laken, die in 1970-1971 op de kunstmarkt terecht kwamen en ter plaatse door kopieën werden vervangen. Een beknopt overzicht van de tentoongestelde objecten en de introductieteksten werd als afzonderlijke uitgave met dezelfde titel bij het tentoonstellingsbezoek ter hand gesteld. Geïllustreerd.

4346. DECORTE L., *De Leie in de Nederlandse literatuur*, in *De Leiegouw*, 50, (2008), nr. 2, p. 395-423. In alle tijden hebben schilders en schrijvers zich aangetrokken gevoeld door het bekoorlijke Leielandschap. De auteur brengt een overzicht van de schrijvers die de rivier warm bezongen hebben, met voor Gent Cyriel Buysse, Julius De Praetere, Richard Minne en Paul Rogghé.

4347. DE DONCKER T., *Gentse kunstenaars Eenheid en diversiteit*, in *@rchieflink*, 9 (2009), nr. 2, p. 1-2. Beknopte voorstelling van een onderzoek die de auteur instelde naar de sociaaleconomische positie van de Gentse kunstenaars in de periode 1574-1773. Geïllustreerd.

4348. DE GEEST, D. "Ik wil een vrije boer zijn" *De Soldaat Johan herlezen*, in *Filip De Pillecyn Studies III*, 2007, p. 85-103. Bespreking van de historische roman *Soldaat Johan* van Filip De Pillecyn. Ook de Gentenaars wordt een rol toebedeeld in de roman.

4349. DE GEEST J., *Masereel en China. Europalia in het MSK Gent*, in *Openbaar Kunstbezit Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 6, p. 14-17. De invloed van Frans Masereel op de avant-gardegrafiek van het revolutionaire China in de periode 1919-1949 vormde het onderwerp van een tentoonstelling dat het Gentse Museum voor Schone Kunsten in het najaar 2009 te kijk stelde. Geïllustreerd.

4350. DE GEEST J., *Regionale schilderscholen. Van de kunst tot de Kempen, in Openbaar Kunstbezit Vlaanderen*, 47, (2009), speciale katern, 40 blz. In de 19de eeuw gebruikte men de benaming 'school' ook voor de navolgingen van een grote kunstenaar of voor een groep kunstenaars die op een bepaalde plaats werkten. Deze bijdrage wil de artistieke densiteit van verschillende streken in de 19de en de 20ste eeuw belichten. De aandacht gaat uit naar de zeer verscheiden kunstenaars die op een bepaalde plek werkten. De auteur groepeerde de kunstenaars volgens de volgende themata: de stranden, het IJzerfront, de 'dode' stadjes en begijnhoven, de Leie en de Schelde, het Vlaamse heuvelland, het zoniënwoud en de heide. Het begijnhofthema wordt onder meer geduid met het *Klein Begijnhof te Gent* van Louis Tytgadt. De kunstenaarsgroepen van Sint-Martens-Latem komen in beeld bij de schilders van Leie en Schelde. Geïllustreerd.

4351. DELBEKE M., D. DE MEYER, B. ROGIERS & B. VERSCHAFFEL (eds), *Piranesi: de prentencollectie van de Universiteit Gent, (Museum voor Schone Kunsten A & S/books)*, Gent, 2008, 228 blz. De unieke collectie prenten van Giovanni Battista Piranesi (1720-1778), bekend als architect-kunstenaar en oudheidkundige, vormde het uitgangspunt van een tentoonstelling van het Museum voor Schone Kunsten, van 20 september 2008 tot 18 januari 2009. Een bundel opstellen van verschillende auteurs begeleidde de tentoonstelling. De themata die in het bundel worden behandeld, gaan over archeologie en inventie, de benadering van het oude, moderne en religieuze Rome, de tentoonstellingsarchitectuur, een 18de-eeuwse kurkmaquette van het Romeinse Pantheon, onbekende tekeningen in een Album van P.J. Goetghebuer, een biografie en een overzicht van de publicaties die Piranesi uitgaf, evenals een toelichting over zijn etstechniek. Het bundel sluit af met een lijst van de tentoongestelde stukken en een bibliografische verantwoording. Geïllustreerd.

4352. DENDOOVEN G. & G. DOOREMAN, *Gentse boekerijen, (VVBAD)*, Antwerpen, 2009, 96 blz. De uitgave begeleidde de gelijknamige tentoonstelling in het Museum voor Schone Kunsten en fungeerde als onderdeel van een breder project rond de diverse kunst- en erfgoedbibliotheken in Gent. Ze werden opgenomen in een parcours met aandacht voor de uitzonderlijke stukken, maar ook voor nieuwe ontwikkelingen zoals de digitale bibliotheek en Google-toepassingen (S. VAN PETEGHEM). Met de medewerking van talrijke co-auteurs. Geïllustreerd.

4353. DENEFFE D., F. PETERS, W. FREMONT & C. STROO, *Pre-Eyckian Panel-Painting in the Low Countries, (Contributions to fifteenth-century painting in the southern Netherlands and the Principauly of Liège, nr. 9)*, Brussels, 2009. De uitgave is het resultaat van zes jaar werk in het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium waarbij onder leiding van C. STROO geprobeerd werd de bevindingen over schilderkunst op paneel vóór de periode van Jan van Eyck (ca. 1390-1441) samen te brengen. Uitgangspunt

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

is een corpus van dertig werken uit uiteenlopende verzamelingen. Namen van schilders als Jan van der Asselt, Pieter van Beervelt, Melchior Broederlam en Jacob de Baerse waren in Gent en aan het in Gent gevestigde Bourgondische hof actief. De werken werden op alle mogelijke manieren en met alle beschikbare methodes technisch onderzocht. Maar ook de manier waarop de onderwerpen stilistisch werden uitgebeeld, werden in detail onder de loep genomen. Tot de werken die in het kader van dit project werden gerestaureerd, behoort een Graflegging uit het Gentse Museum voor Schone Kunsten. De pre-Eyckiaanse schilderkunst wordt tevens gesitueerd in een ruimer kader, onder meer via de opdrachten van de Bourgondische hertogen zoals de kunstwerken voor het Kartuizerklooster Champmol bij Dijon. Geïllustreerd.

4354. DEN HARTOG G., *Rekelingestraat 5, Wenemaerhospitaal: een dame-tje met een Kruseler*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stads-archeologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3). Gent, 2009, p. 69-78. Een bij opgravingen ontdekte sculptuur blijkt een heel merkwaardige voorstelling van een dameshoofdje uit de 14de eeuw te zijn. Geïllustreerd.

4356. DE RYNCK P. (red.), *Topstukken in Vlaanderen. Gids langs beschermd cultuurgoed*, Gent, 2009, 96 blz. Een Topstukkendecreet stelt de Vlaamse Gemeenschap in staat belangrijke kunstwerken in Vlaanderen te houden. Via het decreet kunnen eveneens middelen worden gebundeld om dit patrimonium beter te beheren en te conserveren. De Topstukkenraad beslist over de voorbereidende selecties en toetst aan uitgelezen selectiecriteria. De gekozen stukken moeten werken zijn van een bijzondere waarde, moeten een schakel zijn in de ontwikkeling van kunst of cultuurgeschiedenis, moeten een belangrijke bijdrage leveren voor de kennis van kunst, geschiedenis of wetenschap en moeten getuigen van een bijzondere hoge artistieke productie. Tot de geselecteerde werken behoren een hele reeks topstukken uit het Gentse Museum voor Schone Kunsten. Bij dezelfde reeks van topstukken behoren tevens het Lam Gods uit de Sint-Baafskathedraal, het Panoramisch Gezicht op Gent van 1534 uit het STAM (vroegere Bijlokecollectie), een schilderij met Christusvoorstelling van Antoon van Dyck uit de Sint-Michielskerk en het Ceremoniale Blandiniense uit de Gentse Universiteitsbibliotheek. Met praktische verwijzingen naar de bewaarplaatsen.

4357. DE SMET J., *Emile Claus & het landleven*, (*Mercatorfonds & Museum voor Schone Kunsten*), Brussel-Gent, 2009, 208 blz. Monografie over kunstschilder Emile Claus (1849-1924), uitgegeven naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling die van 21 maart tot 21 juni 2009 in het Gentse Museum voor Schone Kunsten werd georganiseerd. Tentoonstelling en monografie belichtten het oeuvre van Claus vanuit een thematische benadering. Bij deze opdeling onderscheidt men de volgende onderwerpen: Claus en zijn milieu, sociale typering, arbeid op het land, het leven met de rivier (de Leie), dorps-

leven, de ijsvogels en/of ijslandschappen en het zuivere landschap. Het boek sluit af met een biografie, een bibliografie, het overzicht van de tentoonstelling van Claus' oeuvre en een lijst van het werk van de tijdgenoten die werden aangesproken om de kunst van Claus beter tot haar recht te doen komen. Geïllustreerd.

4358. DE SMET, J., *Fernand Léger, Le grand déjeuner, een meesterwerk uit het MOMA te gast*, in *Museumkrant Museum voor Schone Kunsten Gent*, 20 (2009), nr. 3, s.p., De bruikleen van het Amerikaanse MOMA gaf het Gentse Museum voor Schone Kunsten de kans om dit hoofdwerk uit het oeuvre van Fernand Léger (1881-1955) te plaatsen ten opzichte van de Europese avantgarde in de eerste helft van de 20ste eeuw, voornamelijk van Belgische tijdgenoten. Geïllustreerd.

4359. DE SMET J., e.a., *Kinderen aan het ochtendtoilet van James Ensor. Nieuw topstuk voor het Museum voor Schone Kunsten*, in *Tijdschrift Museum voor Schone Kunsten*, 19, (2008), nr. 3, s.p. Geïllustreerd.

4360. DE SMET J., e.a., *Recente aanwinsten. Gustave van de Woestyne, werken op papier*, in *Museumkrant, (Museum voor Schone Kunsten Gent)*, (2009), nr. 4, 4 blz. De verworven werken van Gustave van de Woestyne (1881-1947) worden gesitueerd in het oeuvre en ten opzichte van de levensloop van de kunstenaar. Meer specifiek focust de bijdrage op een portret van broer Karel van de Woestyne (1878-1929), gouaches van na de Eerste Wereldoorlog en illustraties voor een Reinaert de Vos van Stijn Streuvels. Geïllustreerd.

4361. DE SMET J., B. FORNARI & H. SIMPSON, *Museumkrant 2009/2, (Museum voor Schone Kunsten Gent)*, Gent, 2009, nr. 2, 4 blz. Behalve praktisch museumnieuws geeft dit bulletin informatie over de Museumprijs 2009, die aan het Gentse Museum voor Schone Kunsten werd toegekend, de Britse kunstenaar Christopher Nevinson (1889-1946), de Antwerpse kunstenaar Georges Vantongerloo (1886-1965) en de dossiertentoonstelling die rond de Gentse caravageske schilder Jan Janssens (1590- ca. 1650) werd georganiseerd. Geïllustreerd.

4362. DE SMET J., R. HOOZEE, R. MONTEYNE & P. VAN HAUTE, *Emile Claus en het landleven*, in *Museumkrant Museum voor Schone Kunsten Gent*, 20, (2009), nr. 1, s.p. Samenvattend overzicht van wat de tentoonstelling in het Museum voor Schone Kunsten te bieden had. Geïllustreerd.

4363. DE SMET J., M. TAHON-VAN ROOSE & T. VAN POUCKE, *Aanwinsten: George Minne*, in *Museumkrant Museum voor Schone Kunsten Gent*, 20, (2009), nr. 4, s.p. Het Gentse Museum voor Schone Kunsten staat bekend om de collectie Belgische kunst uit de 19de en 20ste eeuw. Voor de periode van het fin de siècle is de Gentse beeldhouwer George Minne (1866-1941) een

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

van de centrale figuren. De bijdrage gaat in op enkele schenkingen en gerichte aankopen om de betekenis van Minne voldoende te kunnen in beeld brengen. In de toelichtingen komen behalve enkele biografische gegevens de voorstelling van De verworpingen, de schenking Oswald Colaes, schetsbladen voor onder meer een fontein met jongelingen en ineengestremgelde figuren evenals het Rodenbachmonument aan bod. Geïllustreerd.

4364. DESMET T. & A.M. MUSSCHOOT, *Kijken met Cyriel Buysse. Een fotoverhaal*, Zwijndrecht, 2009, 141 blz. Cyriel Buysse liet een omvangrijk oeuvre na waarin hij Vlaanderen met veel liefde maar ook zeer kritisch beschrijft. Hij was echter ook kosmopoliet en verbleef onder meer in de Verenigde Staten, Londen, Den Haag, Marokko, Spanje en Tunesië. Tania Desmet, fotografe, trad in het voetspoor van Buysse en liet zich inspireren door de lectuur van zijn teksten bij het maken van fotoreportages over de mens en zijn omgeving, toen en nu. Geïllustreerd.

4365. DE VOS J. *De wereld volgens Carl De Keyzer. Trinity in het SMAK*, in *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 3, p. 2-9. Ter gelegenheid van een gelijknamige tentoonstelling in het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst of SMAK stelt deze bijdrage het Trinity-epos voor van de Gentse fotograaf Carl De Keyzer (°1958). De tentoonstelling en het bijbehorende boek omvatten drie delen: *Tableaux d'Histoire*, *Tableaux de Guerre* et *Tableaux Politiques*.

4366. ELIAS W., *Aspecten van de Belgische kunst na '45*, Gent, {2009}, 280 blz. Het Belgische kunstgebeuren wordt in een breder internationaal perspectief toegelicht. De visie wordt geïllustreerd met sprekende voorbeelden van toonaangevende kunstenaars. Met verwijzingen naar Gent. Geïllustreerd.

4367. FORNARI B., *Roar China Lu Xun, Masereel en de avant-garde in China, 1919-1949*, in *Museumkrant Museum voor Schone Kunsten Gent*, 20, (2009), nr. 3, s.p. In het begin van de 20ste eeuw vonden in China historische gebeurtenissen plaats, die de loop van de geschiedenis radicaal veranderden en in 1949 leidden tot de oprichting van de volksrepubliek China. In deze ontwikkeling speelde schrijver en uitgever Lu Xun (1881-1936) een bepalende rol. Vooral het werk van sociaal geëngageerde auteurs werden door zijn toedoen vertaald en uitgegeven. De boeken kregen een aantrekkelijke vormgeving. Via het boekdesign drong de Europese avant-garde de Chinese kunst binnen. Uit het werk van Lu Xun blijkt de invloed van houtsneden van Frans Masereel. De houtsnede was een bijzonder gewaardeerd medium om het volk aan te spreken. In een tentoonstelling, opgebouwd in het Gentse Museum voor Schone Kunsten in het najaar 2009, vormde Lu Xun het uitgangspunt voor een overzicht van de Chinese grafiek tussen 1919 en 1949. Geïllustreerd.

4368. GAUBLOMME D., *Vorstelijke Vlaamse wandtapijten*, in *Openbaar Kunstbezit Vlaanderen*, 46, (2008-2009), nr. 6, p. 26-30. Voor een tentoonstelling bracht de Kunsthal Sint-Pietersabdij vijfendertig Vlaamse wandtapijten uit de 15de en de 16de eeuw samen. De Bourgondische hertogen, Karel V en Filips II, waren verwoede verzamelaars en zo komt het dat er zich talrijke Vlaamse wandtapijten nog in de Spaanse Koninklijke verzamelingen bevinden. De tentoonstelling toonde een uitgelezen keuze. Ze waren typologisch voorgesteld: mythologische taferelen, devotietapijten, historische taferelen, religieuze onderwerpen, landschappen. Een hoogtepunt van de tentoonstelling vormde de reeks die de verovering van Tunis tot onderwerp had. Ze werd in 1548 ontworpen door Jan Corneliszoon Vermeyen voor keizer Karel V. Geïllustreerd.

4369. HAGGH, B. *The Mystic Lamb and the Golden Fleece: Impressions of the Ghent Altarpiece on Burgundian Music and Culture*, in *Revue belge de musicologie/Belgisch Tijdschrift voor Muziekwetenschap*, LXI, 2007, p. 5-59. In het schilderij het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck worden verschillende thema's behandeld. In dit artikel wordt nagegaan wat de invloed was van deze thema's en dus van het Lam Gods in de kunst, de literatuur en de muziek tijdens de Bourgondische periode. Ook de invloed van de Orde van het Gulden Vlies op deze Bourgondische kunsten wordt besproken. De appendix bij het artikel bevat enkele literaire en muzikale teksten waaruit de invloed van het Lam Gods en de Orde van het Gulden Vlies blijkt.

4370. HOOZEE R., *Artist in Residence. Raoul De Keyser. Werken op papier 1964-1979*, (*Museum voor Schone Kunsten*), Gent, 2009, 4 blz. De brochure begeleidde de gelijknamige tentoonstelling die van 30 mei tot 20 september 2009 in het Museum voor Schone Kunsten werd voorgesteld. Kern van het project vormt een verzameling van honderd achtenzeventig tekeningen die De Keyser in 2008 aan het museum schonk. Dit oeuvre wordt gesitueerd ten opzichte van geschilderde werken. Ze illustreren hoe De Keyser een eigen traject ontwikkelde binnen de artistieke beweging van de Nieuwe Visie en ruimer gezien binnen de hedendaagse Belgische kunst. Geïllustreerd.

4371. HOOZEE R., *Kinderen aan het ochtendtoilet. Nieuw topstuk voor het MSK Gent*, in *Openbaar Kunstbezit Vlaanderen*, 46, (2008), nr. 5, p. 8-12. De Vlaamse Overheid kocht het schilderij 'Kinderen aan het ochtendtoilet', dat James Ensor in 1886 maakte. Het topstuk werd in bruikleen gegeven aan het Gentse Museum voor Schone Kunsten. In dit artikel wordt het werk nader toegelicht. Geïllustreerd.

4372. HUYS P., *Cyriel Buysse over de dorpsmolen van Deurle in Molen-echo's*, 36, (200), nr. 3, p.169-173. In de zomer van 1911 kocht Cyriel Buysse drie hectaren grond bovenop de Molenberg van Deurle. Hij liet er een klein werkhuis oprichten en hield er een dagboek bij, een spontane mengeling van

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

rake observaties en lyrische impressies. De windmolen zelf speelt een prominente rol in het dagboek.

4373. *Inventaire archéologique – fiche n° 174*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 18-19. Heruitgave van een fiche, opgesteld door George Hubin in de rubriek “Schilderijen – Museum van Schilderijen, nr. 95 - XVIIe eeuw (1640),” over een Damesportret door Frans Hals.

4374. *Inventaire archéologique*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p.404-405. Heruitgave van een fiche, opgesteld door Fernand Scribe in de rubriek “Schilderijmuseum, nr. 47 - XVIIe eeuw,” over een studie van Jordaens.

4375. *Inventaire archéologique*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 5, p. 334-335. Heruitgave van een fiche, opgesteld door Louis Maeterlinck in de rubriek “Schilderijen – Schilderijmuseum, nr. 23 - XVIe eeuw,” over een vrouwenportret door Willem Key.

4376. *Inventaire archéologique – fiche n° 187*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 259-260. Heruitgave van een fiche, opgesteld door Louis Maeterlinck in de rubriek “Schilderijen – Schilderijmuseum, nr. 22 - XVIe eeuw (1640),” over een mannenportret door Willem Key.

4377. *Inventaris van de zilvercollectie*, Gent, 2009, 350 blz. De publicatie biedt de inventaris van de zilvercollectie die Claude d’Allemagne tussen 1953 en 1986 verzamelde en die deel uitmaakt van de museumcollectie van het kasteel van Laarne. Deze voornamelijk met Europees zilver samengestelde collectie is één van de grootste van het land. In deze verzameling bevindt zich heel wat Gents zilver. Geïllustreerd.

4378. *Jules De Bruycker. Thuis in de Sint-Niklaaskerk Gent - 17.10.08 - 06.12.08*, Gent, 2008, 47 blz. Boek naar aanleiding van de tentoonstelling over Jules De Bruycker. Jules De Bruycker was geobsedeerd door de Sint-Niklaaskerk en maakte er verschillende tekeningen van. Naast de tekeningen van De Bruycker vinden we in dit boek een biografie van deze kunstenaar en een korte bouw- en restauratiegeschiedenis van de Sint-Niklaaskerk. Geïllustreerd.

4379. KOSTER M.L., *Hugo van der Goes and the procedures of art and salvation*, (Harvey Miller Publishers), London-Turnhout, 2008, 178 blz. De monografie rond het Portinari-altaarstuk van Hugo van der Goes (ca. 1440-1482) is gebaseerd op een doctorale scriptie rond dit enigmatische kunstwerk uit de Galleria degli Uffizi in Firenze (Italië). Het werk werd vervaardigd voor Tommaso Portinari. Ondanks het beperkte bronnenmateriaal waarover de auteur beschikt – onder meer een contract voor een huis in Gent – probeert hij het Portinari-altaar dieper te ontleden en de betekenis ervan te achterhalen binnen de ruimere context van de 15de eeuwse schilderkunst in de Lage Landen

en Italië. Via de studie van het altaarstuk probeert de auteur een nieuw of op zijn minst meer genuanceerd beeld te schetsen van de opdrachtgever en van de kunstenaar. Geïllustreerd. Met een CD-rom voorzien van fotomateriaal als bijlage.

4380. KRAMER F., *Mooi vies, krap lelijk. Grotesk realisme in rederijderskluchten*, (Uitgeverij Verloren), Hilversum, 2008, 416 blz. De auteur doorgrondde het kluchtenrepertoire van 16de-eeuwse rederijders en ging na hoe dit visueel in beeld werd gebracht, zoals onder meer in buitensporige lichaamsvoorstelling en gespierd taalgebruik. De uitgave omvat eveneens een samenvatting van de zevenenzeventig kluchten waarop de studie gebaseerd werd. Geïllustreerd.

4381. LAMARCQ D., "Plaasteren" Egmont centraal op Gents 'Salon' van 1820, in *Handelingen van het Zottegens Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, XIV, (2009), 241-244. Het standbeeld van Lamoraal graaf van Egmont werd in 1873 op de Zottegemse markt opgericht. Het pleisteren standbeeld werd op 19 juli 1820 met een versierde bargie van Brugge naar Gent gebracht waar een escorte van de *Société Royale des Beaux-Arts et de Littérature* het opwachtte met het oog op de tentoonstelling tijdens het salon van 1820.

4382. LAOUREUX D., *Maurice Maeterlinck et la dramaturgie de l'image. Les arts et les lettres dans le symbolisme en Belgique*, Brasschaat, 2008, 288 blz. Dit boek is voortgevloeid uit een doctoraatsverhandeling waarin de auteur de rol onderzoekt van de schilderkunst in het werk van een van de grootste exponenten van het symbolisme. Zo probeert hij onder andere te achterhalen welke schilderijen Maeterlinck voor ogen had in zijn imaginair museum. Geïllustreerd.

4383. LAUWAERT H., *Max Beckmann, grafiek uit het Von der Heydt-Museum Wuppertal*, in *Museumkrant Museum voor Schone Kunsten Gent*, 20, (2009), nr. 3, s.p. Over een tentoonstelling van de Duitse expressionistische kunstenaar Max Beckmann (1884-1950) die in het najaar 2009 in het Gentse Museum voor Schone Kunsten liep. Het ging voornamelijk om zijn grafische oeuvre. Geïllustreerd.

4384. MAERTENS J., *De Leie in de muziek*, in *De Leiegouw*, 50, (2008), nr. 2, p. 313-324. Bijdrage over 'de Leie in de muziek' naar aanleiding van het vijftigjarige bestaan van *De Leiegouw*. Het onderzoek is in hoofdzaak toegespitst op de kunstmuziek hoewel het repertoire heel wat liederen in de volkstrant telt. Chronologische ordening naar het geboortjaar van de componist en met korte stilistische duiding. Als Gentse componisten vermeldt hij Jef van der Meulen, Franz Uyttenhove, Ernest Devestel en Robert Herberigs.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4385. MARIJNISSEN R.H., *X-ray Authentication of paintings (Mercatorfonds)*, Antwerpen, 2009. Met de medewerking van G. VAN DE VOORDE, L. KOCKAERT, R. VAN SCHOUTE en F. CUIGNIEZ stelde de auteur een publicatie samen over zijn expertise, namelijk het onderzoek van schilderijen van oude meesters zoals het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck en werk van Pieter Paul Rubens. In het debat tussen echtheid en vervalsing, waarbij de auteur vanuit zijn functie als departementshoofd conservatie bij het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium of als expert betrokken was, pleitte hij steeds voor het diepgaande onderzoek, onder meer met elektromagnetische röntgenstralen die indringen in de genese van het werk en inlichtingen verschaffen over wat er is gebeurd tussen het paneel en wat zichtbaar is. Geïllustreerd.

4386. NYS W., *De vestiging van edelsmeden in het Land van Waas in de 18de eeuw*, in *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, (2008), nr. 11, p. 323-369. Met verwijzingen naar Gent. Geïllustreerd.

4387. PAS J., *Door beeldhouwers gemaakt? Vormen van sculptuur vandaag*, in *Openbaar Kunstbezit Vlaanderen*, 46, (2008), nr. 5, katern 40 blz. De speciale katern gaat in op kunst van de laatste drie decennia, meer bepaald op monumentaal werk dat ook onder de noemer sculptuur kan worden ondergebracht. De bijdrage vormde een aanvulling bij de tentoonstelling *Antwerpen Open Air sculpture show*, die in september 2008 werd opgebouwd. Met verwijzingen naar werk uit het Gentse Museum van Actuele Kunst of SMAK, zoals onder meer oeuvre van Jan Fabre en Thierry De Cordier. Geïllustreerd.

4388. PAUWELS J., *Selling the Book Trade: the International Distribution of Nineteenth-Century Book Auction Catalogues from the Southern Netherlands*, in *Quaerendo*, 38, (2008), nr. 4, p. 333-345. Gedurende de 19de eeuw vonden veilingcatalogi van zeldzame boeken en manuscripten uit de Zuidelijke Nederlanden hun weg over heel Europa. Gent bleek een van de grootste productiecentra van dergelijke catalogi te zijn, die voorhanden waren voor het Europese publiek van Parijs tot Sint-Petersburg en van Londen tot Napels.

4389. QUAGHEBEUR M., *De literaire werf. Twee eeuwen Franstalige literatuur in België*, Brussel, 2008, 70 blz. Catalogus bij een tentoonstelling georganiseerd ter gelegenheid van het vijftigjarige bestaan van de vzw *Archives et Musée de la littérature*, een instrument gecreëerd door Joseph Hanse ten dienste van het Franstalige letterkundige patrimonium. Geïllustreerd.

4390. RAU D., *De installaties van Lieve Van Stappen. Levende herinnering*, in *Openbaar Kunstbezit Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 6, p. 8-13. Beknopte schets van het oeuvre dat de in Gent gevestigde kunstenaar Lieve Van Stappen (°1958) realiseerde. Geïllustreerd.

4391. RAU D., *Videokunstenaar Yves Coussement. De wereld voor de eerste keer*, in *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 1, p. 2-6. Met een beknopt overzicht van het oeuvre van kunstenaar Yves Coussement (°1978). Met verwijzing naar Gent. Geïllustreerd.

4392. SAUWEN R., *De boer op met Claus & Co. Tentoonstelling in het MSK Gent*, in *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 47, (2009), nr. 1, p. 20-24. Toelichting bij het oeuvre van schilder Emile Claus (1849-1924), kenmerkend voor het illuminisme waarmee bij het eigentijdse landleven uit de Leiestreek in beeld bracht. De aanleiding was de grote tentoonstelling die het Gentse Museum voor Schone Kunsten van 21 maart tot 21 juni 2009 op de agenda had. Geïllustreerd.

4393. SCHREUDER E., e.a., *Black is beautiful. Rubens tot Dumas*, Zwolle, 2008, 336 blz. De klemtoon van dit boekwerk ligt op de voorstelling van de 'zwarte mens' in de kunst, thema van een tentoonstelling in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Het overzicht behandelt kunst in de Lage Landen van 1330 tot 2008. Geïllustreerd.

4394. STOKVIS W., *Cobra 1948-1951. Terug naar de bronnen van kunst en leven*, Zwolle, 2008, 276 blz. De Cobragroep vormde een belangrijke avantgarde-beweging in de kunst na de Tweede Wereldoorlog. Het standaardwerk gaat in op het ontstaan van de beweging in Kopenhagen, Brussel en Amsterdam, op het oeuvre van hoofdfiguren zoals Asger Jorn, Karel Appel en Pierre Alechinsky, op invloeden en beïnvloeding. Geïllustreerd.

4395. T'SJOEN Y., *Onder den Bachtenschen hemel: Richard Minne in Bachte-Maria-Leerne*, in *Interbellum*, 29, (2009), nr. 5, p. 9-15. Over het korte verblijf van Minne in Bachte-Maria-Leerne, een verblijf dat vooral als een kuur was opgevat en waar hij in de eerste plaats een nieuwe elan als schrijver vond.

4396. VANDAMME G., *Werk van de beeldhouwer Geo Verbanck (1881-1961) in de Gentse publieke ruimte*, in *Gandavum*, 14, (2009), nr. 2, p. 3-46. Overzicht van plaatsen in Gent met beeldhouwwerken van de Gentse kunstenaar Geo Verbanck. Geïllustreerd.

4397. VAN DER STIGHELEN K., *Portretschilderkunst in Vlaanderen van 1420 tot nu*, Zwolle, 2008, 320 blz. Overzicht van portretten, gemaakt zowel door bekende als onbekende meesters. Geïllustreerd.

4398. VAN MULDER W., P. DEPONDT & P. VERHULST, *Observatorium. Een synthese van het oeuvre van Johan Tahon*, Antwerpen, 2009, 240 blz. Op een heel originele wijze worden het oeuvre en de leefwereld van beeldhouwer Johan Tahon (°1965) geëvoceerd. Geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4399. VAN NEYGEN E., *In het kielzog en het voetspoor van Afrika-reiziger Pieter Fardé*, in *Filip De Pillecyn Studies III*, 2007, p. 9-58. In dit jaarboek bespreekt de auteur de roman *Pieter Fardé. De Roman van een minderbroeder* over een Gentse minderbroeder en Afrika-reiziger. Ook de historische juistheid van de roman van Filip De Pillecyn wordt bestudeerd.

4400. VAN WIJNSBERGHE D., *Autour de la Madeleine Renders. Un aspect de l'histoire des collections, de la restauration et de la contrefaçon en Belgique dans la première moitié du XXe siècle*, (*Scientia Artis*, nr. 4), Bruxelles, 2008, 307 blz. Bij de gelegenheid van het zestigjarige bestaan van het Koninklijk Instituut van het Kunstpatrimonium wordt in deze publicatie gedetailleerd weergegeven hoe de Brugse bankier Emile Renders er in korte tijd in slaagde een van de mooiste privécollecties van Vlaamse primitieven van België tijdens het Interbellum bijeen te brengen. In het werk wordt aangetoond hoe Renders stukken van geringe waarde kocht en liet opsmukken door Jef Van der Veken, wiens technische vaardigheden geleid hebben tot één van de grootste artistieke oplichterijen van de 20ste eeuw. Een deel van het verhaal speelde zich af in Gent. Geïllustreerd.

4401. VERLEYSSEN C., *Gustave Van de Woestijne*, in *Museumkrant Museum voor Schone Kunsten Gent*, 20, (2009), nr. 3, s.p. Schets van de geplande tentoonstelling die het museum programmeert in 2010, met Gustave van de Woestijne (1881-1947) als hoofdfiguur. Geïllustreerd.

Materiële cultuur

4402. BEECKMANS L., *Sint-Veerleplein 11: een muntenensemble uit de 20ste eeuw uit het Gravensteen*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3, p. 79-89). Verslag van een muntenensemble dat in de z.g. stallingen van het Gravensteen werd opgegraven. Geïllustreerd.

4403. BERKERS M., *Drongen, Wafelijzerhoeve*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 113-115. Verslag van een vondst van een vroegmiddeleeuwse fibula. Geïllustreerd.

4404. BERKERS M., *Gent. Hoogversierd aardewerk*, (*Erfgoedmemo*, nr. 32), Gent, 2008, 4 blz. Aan de hand van bodemvondsten uit verscheidene opgravingen geeft de auteur een beknopt overzicht van deze aardewerkgroepen en hun ontwikkeling. Geïllustreerd.

4405. BERKERS M., *Gent. Steengoed*, (*Erfgoedmemo*, nr. 39), Gent, 2009, 4 blz. Samenvatting van de kennis van steengoed, gekoppeld aan voorbeelden uit het archeologisch onderzoek in Gent. Geïllustreerd.

4406. BERKERS M., *In De Zwarte Doos: een fragment van een prikslee*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 178-179. Geïllustreerd.

4407. BERKERS M. & G. STOOPS, *Peperstraat 2-16 & 30-34*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 40-57. Verslag van de op deze bouwterreinen aangetroffen middeleeuwse sporen, waaronder kuilen, bakstenen structuren en houten waterputten. Geïllustreerd.

4408. DE CLERCQ W., e.a., *Living in times of war: waste of c. 1600 from two garderobe chutes in the castle of Middelburg-in-Flanders (Belgium)*, in *Post-Medieval Archaeology*, 41 (2007), nr. 1, p. 1-63. Het vondstenmateriaal afkomstig uit twee afvalkokers van het Bourgondische kasteel in Middelburg (Oost-Vlaanderen) dat in extremis gedeeltelijk kon worden gegraven, vormt de basis voor deze bijdrage, die een breed gamma van vondstengroepen in beeld brengt en de betekenis ervan in een ruim perspectief duidt. Geïllustreerd.

4409. DE GROOTE K., *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, (*Relicta Monografieën. Archeologie, Monumenten- & Landschapsonderzoek in Vlaanderen*, nr. 1), Brussel, 2008, 2 delen, 479 blz. & 246 blz. De twee boekvolumes zijn de gepubliceerde versie van een doctoraal proefschrift, voorgesteld aan de Vrije Universiteit Brussel op 24 januari 2005. Voor het diepgaande onderzoek van de keramische vondsten koos de auteur voor een regionale aanpak, ondersteund door intensief terreinwerk en vondstenstudie in de streek van Oudenaarde tot Aalst en Gent. Deze aanpak maakte het mogelijk om regionale verschillen te detecteren en deze te plaatsen tegenover de grote lijnen van de evolutie van de middeleeuwse keramiek in Vlaanderen, zoals ze al langer bekend zijn. De studie en dus ook de publicatie stellen een corpus van basisgegevens ter beschikking die kunnen bijdragen tot meer voortgezet onderzoek rond keramische vondsten uit archeologische contexten. Deel 1 bevat een achttal uitgewerkte hoofdstukken rond methodologie, de geselecteerde contexten en hun chronologische gegevens, de technische en typologische indeling van het lokale/regionale aardewerk, techniek, typologie en chronologie van de aanwezige importgroepen, de algemene evolutie van het aardewerk in de onderzoeksregio, vergelijking met de omliggende gebieden, interpretaties, discussie en interpretatiemogelijkheden. In deel 2 worden dan de overzichtstabellen, de inventarislijsten en de afbeeldingen van alle bestudeerde stukken samengebracht. Het is duidelijk dat deze uitgebreide en zeer intrinsieke studie ook een referentiewerk is voor de Gentse regio, een van de onmiddellijk aan de onderzoeksregio grenzende streken of zelfs de dichtst bijliggende grootstad. Rijkelijk geïllustreerd.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4410. HANECA K., *Peperstraat 2-16: dendrochronologie van tonputten*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 58-68. Geïllustreerd.

4411. HANECA K., *Waterputten Flanders Expo, Sint-Denijs-Westrem. Verslag dendrochronologisch onderzoek*, (Rapporten Natuurwetenschappelijk onderzoek VIOE, RNO-VIOE 2009-003), Brussel, 2009, 10 blz. Het rapport bevat de resultaten van dendrochronologisch onderzoek op eikenhout afkomstig van waterputten in het plangebied The Loop in Sint-Denijs-Westrem. Voor twee structuren leverde dit onderzoek een datering op in de late 1ste-begin 2de eeuw. Een derde structuur hoorde mogelijk in diezelfde periode thuis. Voor een vierde waterput werden de bomen geveld tussen 991 en 1016. Het hout van een vijfde structuur leidde nog niet tot chronologische situering door ontbrekende referentiecurves voor eikenhout uit Vlaanderen. Mogelijk gaat het om een structuur uit de vroege middeleeuwen. De rapportage is onderbouwd met tabellen en grafieken.

4412. LALEMAN M.C., *Gent. Een Utenhovegraf*, (Erfgoedmemo, nr. 40), Gent, 9000, 4 blz. Een fragment van een beschilderd graf uit de noordelijke kruisgang van de Sint-Pietersabdij kon op basis van de aanwezige wapenschilden worden geïnterpreteerd als een graf van een telg uit de Gentse familie uten Hove. De grafschildering wordt geplaatst in de context van laatmiddeleeuwse grafschilderingen uit de 13de-15de eeuw. Geïllustreerd.

4413. REYNS N., *Gent: consumptiepatronen in drinkglas (16de-18de eeuw)*, in *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, (Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 3), Gent, 2009, p. 180-187.

Heemkunde, volkskunde, genealogie

4414. BOMBAY J., *Obiits in de Drongense kerken*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009), p. 129-132. Bespreking van het rouwbord of obiit voor Clementine Bauwens-Serdobbel. Het rouwbord bevindt zich in de Sint-Gerolfkerk te Drongen.

4415. BRACKE L., *100 jaar geleden. Wat gebeurde in Drongen in 1909*, in *Jaarboek 2009 van de Heemkundige King Dronghine*, p. 7-26. Uittreksel uit de *Gazette van Gent* over gebeurtenissen in Drongen in het jaar 1909.

4416. BRAEM M., *'Desen Braem staet tot Elversele in de kercke ghelezen gheschildert'*. *Dubbelportret van Godevaert Braem (1395-1452) en Danneel Braem (1685-1745)*, Elversele, 2008, 201 blz. Studie over de familie Braem, van oorsprong een Gentse patriciërsfamilie, en in het bijzonder over Godevaert Braem en Danneel Braem. Godevaert leefde in de 15de eeuw, was baljuw van het Land van Waas en speelde een rol in de oorlog tussen Gent en de Bour-

gondische hertog Filips de Goede. Danneel Braem leefde enkele eeuwen later, in de 18de eeuw, en was toneelauteur en toneelregisseur en geschiedschrijver.

4417. CASSIMAN P., *Baarle Frankrijk of Baarle Vrankrijk*, in *Jaarboek 2009 van de Heemkundige Kring Dronghine*, p. 55-58. In Baarle bevindt zich de Baarle-Frankrijkstraat. In dit artikel wordt gezocht naar de betekenis van deze straatnaam die een combinatie van twee uiteenlopende gebieden.

4418. CASSIMAN P., *Baarleveer*, in *Jaarboek 2009 van de Heemkundige Kring Dronghine*, p. 41-54 De vroegere parochie Baarle wordt door de Leie in twee delen gesplitst. Een veer, het Baarleveer, verbindt de linker- en rechteroever. Deze bijdrage gaat over de geschiedenis van de parochie Baarle, het Baarleveer en zijn omgeving.

4419. CASSIMAN P. *Drongense priesters en kloosterlingen in de 19de en 20ste eeuw (tweede aanvulling)*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009) p. 238-240. Over Geert Faseur, priester en pater van de Sociëteit van Jezus en Zuster Adolpha of Suzanna De Schuyter, zuster van Sint Vincentius a Paulo van Gijzegem.

4420. CASSIMAN P., *In 't Land van Nevele*, in *Jaarboek 2009 van de Heemkundige Kring Dronghine*, p. 123-128. Over de eigenaars van de herberg *In t'Land van Nevele* in Baarle en een merkwaardige vondst die er werd gedaan, een versteend stuk hout.

4421. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 28-29-30 september – 1 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 322 - 333

4422. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 2-3-4-5-6-7-8 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 6, p. 381-394.

4423. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 9-10-11-12 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 43-52.

4424. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 15-16-17-18 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p.135-149.

4425. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 19-20-21-22 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 3, p.?

4426. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 23-24-25-26 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 291-303.

4427. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 26-27-28-29-30-31 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 5, p. 364-377.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4428. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 1-2-3-4-5-6 november*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 446-460.
4429. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 28-29-30 september-1 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37 (2008), nr. 5, p. 322-333. Geïllustreerd.
4430. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 2-3-4-5-6-7-8 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 6, p. 381-394.
4431. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 14-15-16-17-18 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p. 135-149.
4432. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 23-24-25-26 oktober*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 291-303. Met gegevens over verschillende jaren.
4433. COLLUMBIEN H., *Gentse memoriedagen: 1-2-3-4-5-6 november*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 446-460.
4434. D'ARGENT F., *François D'Argent*, in *@rchieflink*, 9 (2009), nr. 3, p. 6-7. Relas van een zoektocht naar levensgegevens over zijn in Gent geboren grootvader (1897-1949) en diens leven in de Eerste Wereldoorlog. Geïllustreerd.
4435. DE BLEECKER M., *Gentbrugge. 8 eeuwen geschiedenis*, Gent, 2009, 260 blz. Over de dorpsgeschiedenis van de randgemeente Gentbrugge: de verschillende aspecten van het maatschappelijke leven worden behandeld. Geïllustreerd.
4436. DE BLEECKER M., *Hoor! De Muzikanten! Van "Amicitia" tot "Wil-len is Kunnen". Harmonie, fanfare, symfonie, brassband, big band...in Oost-Vlaanderen 18de-20ste eeuw*, Gent, 2008, 300 blz. Overzicht van de muziekmaatschappijen in Oost-Vlaanderen, geklasseerd per postnummer. Met een lijst van de provinciale tornooien vanaf WOII en een lijst van de dirigenten. Geïllustreerd.
4437. DE BRABANDERE R., *De Brabandere, een familie van grafelijke baljuws en ambtenaren (13de, 14de en 15de eeuw)*, in *Vlaamse Stam*, 44, (2008), nr. 5, p. 464-482. Vervolg op een vorige bijdrage waarin vooral de generaties uit de 15de, 16de en 17de eeuw aan bod kwamen. Voor de 14de eeuw wordt het materiaal steeds schaarser. Op verschillende plaatsen wordt nochtans de naam aangetroffen. De studie brengt een overzicht en een structuur van al deze plaatsen. Verwijzingen naar de Baljuw van de Oudburg van Gent.
4438. DE CLERCQ D., *Een Hollandse familie de Clercq met Gentse wortels*, in *@rchieflink*, 9, (2009), nr. 3, p. 4-5. De auteur vertelt het verhaal van zijn zoektocht in de Gentse archieven naar zijn Gentse voorouders. Uitgangspunt was

de doopsgezinde Gentenaar Jacques de Clercq (1555-1609) die in maart 1585 verbannen werd en als textielkoopman in Haarlem terecht kwam. De oudste gegevens leiden naar Erondegem en dateren van 1295. De verzamelde gegevens voor Gent, vanaf het begin van de 15de eeuw en inclusief de aanverwante families zijn terug te vinden op de website www.familiedeclercq.nl. Geïllustreerd.

4439. DE CLERCQ R., *De erfenis van het pasterke van de Muide*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 298-349. Op kerstavond 1772 overlijdt het *Pasterke van de Muide* of priester Michiel Jacob Dhooghe. Vooraleer wordt ingegaan op de erfgenamen en de verdeling van de omvangrijke erfenis, wordt licht geworpen op de familiale afkomst van de priester, het familiebedrijf, een huidenveterij, en de geestelijke carrière van het pasterke.

4440. DE GROOTE S. & B. D'HONDT, *Madam De Keyser*, in *Jaarboek 2009 van de Heemkundige Kring Dronghine*, p. 65-108. Biografie van Madam De Keyser of Alice Buysse.

4441. DEKEYSER E., *De tien rosières van 1811*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 6, p. 346-351. De vermelding in de huwelijksregisters van 9 juni 1811 van *Mariages de dix rosières* vormde het uitgangspunt naar een zoektocht over de betekenis van dit fenomeen. Het gaat om een Franse gewoonte om voor jonge eerbare meisjes aan wie men een rozenkrans ten geschenke gaf, ook van stadswege het huwelijksfeest te bekostigen.

4442. DE MOERLOOSE R., *Wat kostte een begrafenis in Oostakker in 1684?*, in *Gentse Cadenas*, XXVII, (2008), nr. 4, p. 7. Weergave van een stukje tekst in een parochieregister van Oostakker waarin men komt te weten komen wat een begrafenis kostte in Oostakker 1684.

4443. DE MOERLOOSE R., *De parochieregisters van Mendonk. Toevallige vondsten*, in *Gentse Cadenas*, XXVIII, (2009), nr. 1, p. 17-18.

4444. DE POORTER A., *Archiefbeelden Gentse circusartiesten*, (Uitgeverij *Tempus*), Gent, 2009, 128 blz. Bijdrage tot het reconstrueren van de betekenis die Gent, ook op internationaal gebied, vervulde met de circussen, het circusleven en vooral circusmensen die hier in portretten en samenleving worden voorgesteld. De auteur is een van de belangrijkste Gentse verzamelaars van circusdocumenten. Geïllustreerd.

4445. DE SCHRYVER K., *Een verkenning van de Dronghense bodem*, in *Jaarboek 2009 van de Heemkundige Kring Dronghine*, p. 143-146. Overdruk van een tekst uit 1950 waarin Michel Thierry Dronghen beschrijft.

4446. DE SCHRYVER R., *Overleden militairen in Franse Dienst 1812 - 1815*, in *Gentse Cadenas*, XXVII, (2008), nr. 4, p. 9-12. Originele tekst verschenen in het Administratief Memoriaal van Oost-Vlaanderen van 1823.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4447. DE SCHRYVER X., *De lotelingen (conscriptie in de Franse tijd)*, in *Gentse Cadenas*, XXVIII, (2009), nr. 2, p. 7-11. Tussen 1794 en 1814 werden de Zuidelijke Nederlanden vanuit Parijs bestuurd. De Franse overheersing bracht vele vernieuwingen met zich mee. Zo werd in 1798 de wet op de conscriptie ingevoerd die bepaalde dat elke mannelijke burger vanaf 20 tot 25 jaar uitgeloot kon worden op de militaire legerdienst te vervullen.

4448. DE SCHRYVER X. & R. DE MOERLOOSE, *Waarom moet de bisschop van Gent toestemming vragen aan een pastoor om een doopsel te mogen toedienen in deze laatste parochie*, in *Gentse Cadenas*, XXVIII, (2009), nr. 1, p. 11-12. Vertaling van een doopakte uit Oostakker, van 1783, waaruit blijkt dat de bisschop van Gent toestemming moest vragen aan de pastoor van Oostakker om in deze parochie te dopen.

4449. DE SMET G. & R. DE VRIENDT-MORES, *Een merkwaardig detail op een menukaart*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 318-321. Een menukaart leidde naar de Gentse aanwezigheid op een internationale plantententoonstelling die in mei 1899 in Sint-Petersburg (Rusland) werd georganiseerd. Geïllustreerd.

4450. DEVOLDERE W., *Het archief van het klooster van Deinze als bron voor genealogen*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 350-360. Het archief van het klooster van Deinze is op drie plaatsen terug te vinden. Het grootste deel bevindt zich in het Rijksarchief van Gent. Enkele belangrijke archiefstukken van het klooster worden in deze bijdrage besproken. Als casus binnen dit artikel heeft men het over 'de geschiedenis van het goed ter Kerst in Gits'. De pachters van het goed uit de periode 1540-1597 komen één voor één aan bod.

4451. DEVRIESE L., *Dood en begraven*, in *Van Mensen en Dingen*, VI, (2008), 1/2, p. 57-68. De auteur analyseert twee bijzondere aspecten in verband met overlijdensrituelen: het celebreren van damesmissen bij begrafenissen in een rijk milieu en de schrik levend te worden begraven, een fenomeen dat een hoogtepunt bereikte in de 19de eeuw.

4452. DEVRIESE L., *De dubbele betekenis van "kok" in het oude Gent*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 71-75. Over Dierick Cauderlier en Nikolaas Bertram, beiden 'cock deser stede' in 1521-1522. In tegenstelling tot Dierick Cauderlier bereidde Nikolaas Bertram echter geen heerlijke maaltijden, hij was immers de stadsbeul. Deze dubbele betekenis van 'kok' kwam enkel in Gent voor in de 14de, 15de en het begin van de 16de eeuw.

4453. DEVRIESE L., *Geen verwarring mogelijk! Klinkende Gentse straatnamen gecreëerd in 1940-1943. Een alfabet*, in *Gandavum*, 14, (2008), nr. 1, p. 19-29. Tal van Gentse straten hebben hun naam te danken aan een operatie van 1940-1943. In het kader van de vernederlandsing van de straatnamen kre-

gen talrijke straten een nieuwe naam. Bij het artikel is een lijst van straatnaamveranderingen gevoegd.

4454. DEVRIESE L. *Gentse krook van Waalse origine*, in *Gandavum*, 14, (2008), nr. 1, p. 4-12. In deze bijdrage wordt gezocht naar de etymologie van de straatnaam Waalse krook.

4455. DEVRIESE L., *Gentse stadswerklieden tijdens het Interbellum*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 5, p. 378-381. De auteur bespreekt een tweetal lijsten, uit 1924 en uit 1939 met het overzicht van de functies van de werklieden in dienst van de Stad uit die periode.

4456. DEVRIESE L., *Een hoogst zonderling studiebezoek*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 303-310. Wetenswaardigheden over het bezoek dat Jozef II aan Gent bracht van 15 tot 17 juni 1781. Uitgangspunt van de analyse over dit bezoek is de troon in het stadhuis die aan bezoekers en toeristen getoond wordt als de troon van Jozef II. Geïllustreerd.

4457. DEVRIESE L., *Joseph Vermeulen en de grote Gentse straatnamenoperatie in 1940-1943*, in *Gandavum*, 14, (2008), nr. 1, p. 39-46. Joseph Vermeulen was een actief figuur in de straatnaamveranderingen die in het begin van de jaren 1940 in Gent werden doorgevoerd. In dit artikel wordt stilgestaan bij de context en het verloop van deze operatie en de persoonlijkheid van Joseph Vermeulen.

4458. DEVRIESE L., *Justitiepaleis als aardappelmagazijn*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 288-290. Een berichtje in het *Gentsch Museum* van 1895-1896 leidt tot een aantal Gentse *faits divers* die door de auteur opnieuw in de herinnering worden gebracht.

4459. DEVRIESE L., *Oudtijds zwemmen*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, 2009, nr. 3, p. 180-190. Artikel over zwemmen in de 18de en 19de eeuw, gebaseerd op een stedelijke verordening en het verhaal van een ooggetuige.

4460. DEVRIESE L., *Plechtige executie van generaal-majoor Ellenbergher buiten de Dampoort*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 461-464. Verwarde toestanden tijdens de krijgsverrichtingen van de negenjarige oorlog (1688-1697) tussen enerzijds de Engelsen en de Nederlanders en anderzijds de Fransen leidden tot de veroordeling en executie van Jan Antoon Ellenbergher. Deze bevelhebber van de Deense troepen werd op 30 november 1695 geëxecuteerd buiten de Dampoort, nadat hij in hotel De Gouden Appel, op de plaats van het huidige Design Museum, was opgehaald.

4461. ERVYNCK G., *1918 Het laatste oorlogsjaar te Melle*, in *De Gonde*, 36, (2008), nr. 3, p. 3-14. Op basis van een kopie van de politieverlagen van 1918,

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

die opgesteld werden door agent Charles Eryvynck, verantwoordelijk voor het dagelijkse rapport aan de *Zivilverwaltung* (het Duitse burgerlijke bestuur). De verslagen werden opgesteld in een ambtelijke taal en persoonlijke indrukken blijven achterwege. Toch gaat het om een samenvattend relaas van oorlogsgebeurtenissen in Melle zoals een ooggetuige ze gezien en beschreven heeft.

4462. ERVYNCK G., *Sprokkelingen uit de parochieregisters van het Spaans Kasteel te Gent*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 235-247. Het Spaans Kasteel dat na de Gentse opstand van 1539-1540 op de plaats van de Sint-Baafsabdij werd gebouwd vormde de achtste parochie van Gent. Door de ontsluiting van de parochieregisters van het Spaans Kasteel krijgt men inzicht in de bewoners van de parochie. Deze militaire nederzetting werd niet enkel bewoond door militairen. In dit artikel wordt aandacht besteed aan de gouverneurs en hun familieleden, de kapelaan en de koster, de militairen en de burgers die in het Spaans Kasteel verbleven.

4463. GOEMINNE L., *Verklarende woordenlijst van het molenmakersgerei*, in *Molenecho's*, 36, (2008), nr. 3, p. 154-165. Geïllustreerd.

4464. GOETHALS J.J., *Goethals 880-1900. The story of the Goethals story*, Baltimore, 2008, 275 blz. Overzicht van de verschillende takken van de familie Goethals.

4465. HUYS P., *Erfgenamen gezocht ... of: de Gazette van Gend als genealogische bron*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 366-370.

4466. HUYS P., *Molenaars op het bankje bij de Gentse Luitenant-Civil (1736-1766)*, in *Molenecho's*, 36, (2008), nr. 3, p. 166-168. Beknopt overzicht van vonnissen over processen waarbij molenaars betrokken waren. Het gaat voornamelijk om molenaars en molensites van buiten Gent. Met talrijke verwijzingen naar Gent.

4467. HUYS P., *Louys Bogaert, waard in Den Roden Hoed (1695)*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009), p. 229-232. Op 12 augustus 1695 wordt een 'crimineel examen' afgenomen van Louys Bogaert. Het incident dat de reden voor de ondervraging vormde, wordt in dit artikel beschreven.

4468. HUYS P., *Molenaars in de rechtspraak: de Indaginge te Gent (eind-XVIIe tot midden-XVIIIe eeuw)*, in *Molenecho's*, 36, (2008), nr. 4, p. 220-225. Overzicht van de enkwesten en vonnissen die de auteur vond in het archiefonderdeel 'vrijwillige rechtspraak' van het archief van de Luitenant-Civil of Indaginge (Rijksarchief Gent) en waarbij molenaars betrokken partij waren. Periode eind 17de eeuw tot midden 18de eeuw.

4469. HUYS P., *Molenaars op het bankje bij de Gentse Luitenant-Civil (1730-1766)* in *Molenecho's*, 36, (2009), nr. 3, p. Het onlangs ontsloten archief van de Luitenant-Civil van Indaginge in Gent bevat ondermeer een reeks vonnissen voor de periode 1728-1767 waarvan 13 processen te maken hadden met molenaars als betrokken partij.

4470. HUYS P., *Stockeren van graan binnen een versterkte stad in oorlogstijd. Proces tegen Pieter Lambrecht, molenaar te Baarle (1744-1748)*, in *Molenecho's*, 36, (2008), nr. 4, p. 226-228. Bijdrage over een moment uit de geschiedenis van de windmolen van Baarle-aan-de-Leie (bij Drongen): de periode 1744-1748. Pieter Lambrecht, toenmalig molenaar van de windmolen, was in deze periode betrokken bij een geschil voor de Luitenant-Civil van Gent waarbij Sieur Heyndrick de Moor of 'Capiteyn De Moor' eiser was. Het geschilpunt betrof de slechte bewaring van het graan van molenaar Pieter Lambrecht op de graanzolder van de Moor.

4471. HUYS P., *Twee archiefvondsten (1689 & 1748)*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009), p. 206-216. Bespreking van twee dossiers met betrekking tot Drongen en Baarle, gevonden in het archief van de *Luitenant-Civil van de Indaginge van Gent*. De dossiers handelen beide over incidenten met een molen of een molenaar.

4472. HUYS P., *Verzet van het Gents molenaarsambacht tegen de oprichting van een nieuwe molen (1759)*, in *Molenecho's*, 37, (2009), nr. 1, p. 33-41. In *Molenecho's* van januari-maart 2003 verscheen het artikel *Gentse molen(aar)s in het midden van de achttiende eeuw* waarin een lijst met Gentse molens uit 1752 werd bestudeerd. In het artikel in *Molenecho's* van januari-maart 2009 wordt een recent gevonden archiefdocument (een dossier van de Raad van Vlaanderen van 1759) besproken waarbij de voornoemde lijst van 1752 in een bredere context wordt geplaatst, namelijk het verbod om nieuwe molens op te richten waarvoor een vergunning of een octrooi nodig is.

4473. *Inventaire archeologique – fiche n° 170*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 283. Heruitgave van een fiche, opgesteld door Armand Heins in de rubriek "Loodgieterij – Oudheidkundig Museum, n° 200 – XVIIIe eeuw", over een Bokkenkop door Tiberghien.

4474. *Inventaire archeologique – fiche n° 171*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 6, p. 352-353. Heruitgave van een fiche, opgesteld door A. DIEGERICK in de rubriek "Handschriften – Archieven van het Bisdome – XVe eeuw (26 oktober 1406)" over een dodenrol.

4475. KLUYSKENS P., *De Gazette van Gent*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 260-272. Beschouwingen over een Gentse stadskrant, heruitgave van een niet gedateerde bijdrage.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4476. LEMMENS G., *Acht Gentse bedevaarders op weg naar Bottelare verdronken in de Schelde te Merelbeke in 1685*, in *Land van Rode*, 37, (2009), nr. 147, p. 82-83.

4477. LEVIS E., *'t Gentsch spant de kruune! De hedendaagsche noden of de wederzydsche spotternyen*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 6, p. 402-409.

4478. LIEVOIS D., *Speel nooit met een achtergelaten kanon!* in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p. 149-150. Anekdote uit de Gentse geschiedenis van de 15de eeuw waarbij het glasraam van de kapel van Onze-Lieve-Vrouw op de Rade aan diggelen ging doordat Pieter de Zomere al spelende een kanon liet ontploffen.

4479. LOCUFIER A. (red.), *Gent onafhankelijk. Revolutie voor het recht op een onafhankelijke Gentse vrijstaat*, Gent, 2008. In een café in oktober 2007 ontstaat het idee om Gent onafhankelijk te verklaren. De Nieuwe-Gentse Alliantie (N-GA) is geboren. Op 30 maart 2008 wordt de onafhankelijkheid van Gent uitgeroepen. Dit boek is een terugblik op deze dag en de N-GA door middel van foto's en meningen van verschillende Gentenaren. Geïllustreerd.

4480. MAES A., *Meer dan een naam: een straat in Oostakker voor Petrus Hoste (1917-1975)*, in *Heemkundig Nieuws*, 37, (2009), nr. 2, p. 4 -13. Bijdrage over het leven van Piet Hoste die 60 jaar geleden, in 1949, Chiro Oostakker stichtte. Naar hem werd de Piet Hostestraat in Oostakker genoemd. Deze straat is gelegen nabij het Chiroterrein.

4481. MAES A., *Meer dan een naam: een straat voor Charles Lebon in Heusden*, in *Heemkundig Nieuws*, 37, (2009), nr. 1, p. 4-14. De Oeverbaan in Heusden werd gewijzigd in Charles Lebonstraat naar de verzetstrijder die in 1944 in een Duits concentratiekamp is omgekomen. Deze weg loopt parallel met de straat waar het gezin Lebon woonde. De auteur brengt het precieze relaas van de evenementen waarmee de familie Lebon tijdens de gruwelijke oorlogsjaren te kampen had.

4482. MAES A., *Meer dan een naam: een laan voor Christiaan Van der Heyden en een straat voor Christiaan Brosteaux in Oostakker*, in *Heemkundig Nieuws*, s.l., s.d., p. 6-15. Het gaat hier om twee personen die een bijzondere betekenis verwierven in de geschiedenis van de Chiro in de tweede helft van de 19de eeuw.

4483. MAES A., *Meer dan een naam: een laan voor Mathias en Gustaaf Wolters in Sint-Amansberg* in *Heemkundig Nieuws*, 36, (2008), nr. 4, p. 5-14. Klein biografisch overzicht van vader en zoon Wolters die hun naam schonken aan de straat die aangelegd werd vanaf 1912 bij het overwelven van de Rietgracht, op de grens tussen Gent en Sint-Amansberg en uitgevend op de Schelde.

CHARLES, LALEMAN, MEILLANDER

4484. MATTENS D., *De hoed van Napoleon, of een licht doen schijnen over het Westveld*, in *De Oost-Oudburg*, Jaarboek XLV, (2008), p. 5-206. Geschiedenis van het Westveld bij de gelegenheid van het vijftigjarige bestaan van de Heilig-Kruisparochie met aandacht voor de wijk en de parochie, voor het kerkelijke leven, voor het grondgebied en de bevolking, voor de waterlopen, voor de land- en tuinbouw en andere beroepen, voor de cultuur en het verenigingsleven, sport en jeugdverenigingen, voor het onderwijs voor bekende personen en families.

4485. OSSIEUR E., *Lust en last in de klapper op de doopregisters van de Gentse Sint-Michielsparochie halfweg de 17de eeuw*, in *Vlaamse Stam*, 44, (2008), nr. 6, p. 586-590. Over de 44 exorcismen van 1648 en de 47 exorcismen van 1651 in de Sint-Michielsparochie.

4486. OSSIEUR E., *'Magdelaine' de Trazegnies eredame van Aartshertogin Isabella kluizenares in Gent*, in *Vlaamse Stam*, 44, (2008), nr. 6, p. 591-596. Magdelaine de Trazegnies was vermoedelijk de eerste uit de hofhouding van de infante Isabella die het leven van een eredame vaarwel zegde en een religieus bestaan ging leiden als kluizenares samen met een dienstmeid in een pand naast de Sint-Salvatorkerk.

4487. POELMAN R., *Een gouden priesterjubileum te Oostakker in 1778*, in *Heemkundig Nieuws*, 36, (2008), nr. 4, p. 15.

4488. POELMAN R., *Een gouden huwelijksjubileum te Oostakker in 1792*, in *Heemkundig Nieuws*, 36, (2008), nr. 4, p. 16.

4489. POELMAN R., *Oorlogsafrekeningen in Sint-Amandsberg in 1918*, in *Heemkundig Nieuws*, 36, (2008), nr. 4, p. 17-18.

4490. S.N., *Over het Belfort en den Beyaerd te Gend*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 120-134.

4491. S.N., *Verkeerstoezicht te Gent zeventig jaar geleden*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 119-120.

4492. STEEGHERS W., *Gentse poorters uit Middelburg (Zeeland) (1542-1796)*, in *Vlaamse Stam*, 45, (2009), nr. 3, p. 371-372.

4493. TUYTSCHAEVER R., *Pastoor Jean Colle (1809-1880) en Albert Mommens (1820-1883)*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009) p. 133-142. Over de geboorte en het overlijden van de Drongense pastoors Jean Colle en Albert Mommens. Met uittreksels uit parochieregisters, doopakten en kranten.

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4494. VAN CAENEGHEM P., *Oorlogsjournaal 1914-1918 van het 'Maison de Melle'*, in *De Gonde*, 37, (2009), nr. 2, p. 3-5. In 1920 verscheen bij A. De Scheemaeker in Sint-Amandsberg het *Journal de la Guerre de la Maison de Melle 1914-1918*. De bijdrage evoceert het relaas van de oorlogsjaren zoals ze werden beleefd vanuit het college van de jozefieten in Melle. Geïllustreerd.

4495. VAN DRIESSCHE I., *Ons dorp is het schoonste en wij zijn de beste. Volksgezegden*, in *Van Mensen en Dingen*, VI, (2008), 1/2, p. 87-117. De auteur tekende volksgezegden op die in Lochristi bekend zijn of waren en waarin een allusie wordt gemaakt op steden en gemeenten. De auteur probeert ze in een ruimere context te situeren en de oorsprong ervan te verklaren. Ook Gent komt voor in een aantal uitdrukkingen.

4496. VAN DURME L., *De naam Leie*, in *De Leiegouw*, 50, (2008), nr. 2, p. 307-312. Over de betekenis van de naam. De auteur geeft de drie opvattingen weer die gangbaar zijn en bespreekt ze kritisch, met onder meer verwijzing naar de verklaring door M. GYSSELING en de Gentse Leienamen.

4497. VANGANSBEKE J., *Arthur Vandeguchte (1910-2002): een markante Drongenaar*, in *Jaarboek 2009 van de Heemkundige Kring Dronghine*, (2009) p. 147-150. Over markante Drongenaar Arthur Vandeguchte die actief was in de plaatselijke politiek en in de *Kleurfabriek Hilaire Grootaert*, waar hij als chemicus werkte en tevens gedelegeerd bestuurder was.

4498. VANGANSBEKE J., *De auto verovert Drongen*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009) p. 27-40. Met de komst van de auto, doken ook de garages en benzinepompen in het straatbeeld op. Deze bijdrage is het resultaat van een onderzoek naar de verschillende garages die in Drongen gevestigd waren sinds 1928.

4499. VANGANSBEKE J., *Café-feestzaal Boerenhof (1880-2008)*, in *Jaarboek Heemkundige Kring Dronghine*, (2009) p. 109-122. Van 1880 tot 1924 noemde het Café Boerenhof 'Café In de Rolbaen' en behoorde het toe aan de familie De Weirdt. Er wordt uitvoerig stilgestaan bij de periode dat Alice De Weirdt, dochter van de oorspronkelijke eigenaars, en haar echtgenoot Cyriel Bytebier het Café uitbaatten.

4500. VAN HEDEN R., *De aanleg van de autostrade*, in *De Gonde*, 37, (2009), nr. 1, p. 22-23. Enkele wetenswaardigheden over de aanleg van de autosnelweg Brussel-Oostende in 1951-1956. Geïllustreerd.

4501. VAN HYFTE L., M. DETREMMERIE, K. DE WITTE & B. FORNARI, *De schilderijen, tekeningen en karikaturen uit het patrimonium van de Koninklijke en Ridderlijke Hoofdgilde van Sint-Michiel te Gent*, Gent, 2008. Sedert enkele jaren vond de collectie van de Sint-Michielsgilde een waardig

onderkomen in de Lakenhalle waar de Gilde al sedert 1613 huist. Sedert enkele jaren ondernam een ploeg vrijwilligers het initiatief om de collectie de onderhouden, te herstellen, te bestuderen en te laten ontsluiten voor het publiek. Er verscheen reeds een catalogus over de medailles, over het edelsmeedwerk en nu dus over de schilderijen en de tekeningen. Veelal gaat het om portretten van gildenkoningen over een periode die zich uitstrekt van de 17de tot de 20ste eeuw. Geïllustreerd.

4502. *Verkeerstoezicht te Gent zeventig jaar geleden*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38 (2009), nr. 2, p. 119-120. Een kleine rubriek uit 1903 handelt beknopt over verkeersproblemen en de als oplossing beschouwde innovatie door verkeerslichten aan de Peperstraat.

Biografieën (-)

4503. CLAUWAERT J., *Rond het leven en werk van Jef Crick. De oorlogsjaren van 1940-1944*, in *Heemkundig Nieuws*, 37, (2009), nr. 3, p. 14-16. Bijdrage over de medewerking van **Jef Crick** aan het cultureel Weekblad *Volk en Kultuur* dat in februari 1941 voor het eerst verscheen.

4504. DE GROOTE S. & B. D'HONDT, *Alice Buysse (° Nevele 1868-Drongen 1963) Een leven vol engagement*, in *Het Land van Nevele*, XL, (2009), nr. 1, p. 1-76. **Alice Buysse**, zus van schrijver Cyriel Buysse, was afkomstig uit Nevele en was er zaakvoerder van het familiebedrijf, een cichoreifabriek. Maar ook in het Gentse leven dook ze regelmatig op. Zij stichtte de Gentse Maatschappij voor Dierenbescherming en richtte het dierenasiel op dat zich nu in het Citadelpark bevindt. Zij was eveneens medestichter van de *Nationale Federatie van Liberale Vrouwen* en erevoorzitster van de Gentse afdeling. In 1927 legt Alice Buysse als eerste liberale vrouw de eed af als gemeenteraadslid in Gent. Liefdadigheid, dierenbescherming en sociale zaken waren haar werkerterreinen. In dit nummer van *Het land van Nevele* zijn eveneens enkele teksten opgenomen van de hand van Alice Buysse, gaande van brieven aan haar familieleden tot korte verhalen. Geïllustreerd.

4505. DESMET G. & R. DE VRIENDT-MORES, *Emile Bedinghans: een ingeburgerde 'Waal' in het 19de-eeuwse Gent*, in: *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 424-445. Het portret van **Emile Bedinghaus** (1840-1904) omvat drie belangrijke invalshoeken: zijn relatie met het milieu van hoveniers- en plantenkwekers, de oprichting op 1 juli 1865 van de Mutualité du Commerce et de l'Industrie (M.C.I.) en zijn actieve rol in het Gentse verenigingsleven van de tweede helft van de 19de eeuw. Geïllustreerd.

4506. DESMET T. & A.M. MUSSCHOOT, *Kijken met Cyriel Buysse. Een foto-verhaal*, Zwijndrecht, 2009, 141 blz. **Cyriel Buysse** liet een omvangrijk oeu-

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

vre na waarin hij Vlaanderen met veel liefde maar ook zeer kritisch beschrijft. Hij was echter ook kosmopoliet en verbleef onder meer in de Verenigde Staten, London, Den Haag, Marokko, Spanje en Tunesië. Tania Desmet, fotografe, trad in het voetspoor van Buysse en liet zich inspireren door de lectuur van zijn teksten bij het maken van fotoreportages over de mens en zijn omgeving, toen en nu. Geïllustreerd

4507. D'HOLLANDER J., *Kleine kroniek van de Gentse beiaardier (II) in Clocke Roeland. Nieuws van de Gentse beiaardkring*, 12, (2008), nr. 4, p. 15-20. In deze bijdrage komen de volgende Gentse beiaardiers aan bod: **Adriaan de Prys** (1603-1620), **Augustin de Saint-Aubert** (1620-1628), **Philippe Laloo** (1628-1640), **Lodewijk Gleize** (1640-1674), **Willem Boulanger** (1674-1695) en **Frans Schepers** (1695-1717). Geïllustreerd.

4508. D'HOLLANDER J., *Kleine kroniek van de Gentse beiaardiers (IV)*, in *Clocke Roeland. Nieuws van de Gentse Beiaardkring*, 13, (2009), nr. 2, p. 17-21. Deze bijdrage handelt over de Gentse beiaardiers uit de latere 18de en de 19de eeuw: **Jozef Egidius de Landsheer** (1765-1798), **Joris Aelsters sr.** (1798-1839), **Joris Aelsters jr.** (1839-1856), **Frans Reylof** (1856-1868) en een zekere **Mestdagh** (1868-1886).

4509. D'HOLLANDER J., *Kleine kroniek van de Gentse beiaardiers*, in *Clocke Roeland. Nieuws van de Gentse Beiaardkring*, 13, (2009), nr. 1, p. 15-21. Met biografische notities over **Peter Schepens** (1716-1745) en **Pieter Le Blan** (1745-1765). Geïllustreerd.

4510. *Frans Heymans sprak met Rik Lanckrock* (°1923), in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 283-288. De bijdrage vormt de neerslag van een interview die de voormalige Gentse stadsbibliothecaris had met letterkundige **Rik Lanckrock** (°1923). Het gesprek gaat niet alleen over het eigen literaire werk als schrijver, dichter of verslaggever, maar snijdt ook de talrijke tijdschriften en bladen aan waaraan Rik Lanckrock zijn medewerking verleende zoals *Klaverendrie*, *Arsenaal*, *Het Antenneke*, *Cyanuur*. Voorts komen literatuurprijzen, beurzen, bibliotheken en amateurtoneel aan bod, onderwerpen die men ook terugvindt op de internetsite www.literair.gent.be.

4511. HELLINCK B., *Wilfried Lammens (1930-2008)*, in *Het Ondraaglijk besef. Nieuwsbrief van het fonds Suzan Daniel*, 14 (2008), p. 5-10. Beschrijving van het levensparcours van **Wilfried Lammens** die vanaf het einde van 1960 gedurende een decennium een van de belangrijkste voorvechters was van de homo-emanipatie. Dit was revolutionair te noemen, zeker vanuit zijn positie als geestelijke.

4512. HUYS J., *Twee directeurs van het Gentse Muziekconservatorium*, in *Clocke Roeland*, 12, (2008), nr. 4, p. 20-23. Over **Joseph Mengal** en **Adolphe Samuel**.

4513. KLUYSKENS P., *Filips van Artevelde*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 2, p. 82-93. Postume uitgave van een biografische schets over **Filips van Artevelde** (1340-1371), Gentse politieke figuur uit de late middeleeuwen.

4514. KLUYSKENS P., *Geeraard de Duivel*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 5, p. 353-363. Heruitgave van een eerder verschenen artikel over **Gheeraert I van Gent** en Gheeraert II, beiden bijgenaamd de Duivel.

4515. KLUYSKENS P., *Een Gentse globetrotter in de XVe eeuw: Joos van Ghistele*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 6, p. 394-404. Postume publicatie van een bijdrage die auteur enkele decennia terug opstelde over **Joos van Ghistele**, Gentse schepen, maar vooral bekend door zijn reizen naar het Midden-Oosten in de late 15de eeuw.

4516. VANDAMME G., *Bisschop Antoon Triest (1576-1657. "Dat wandelent kerkelijk gevaart"*, in *Gandavum*, 13, (2008), nr. 3, 46 blz. Themanummer van *Gandavum*, gewijd aan het leven en het werk van Bisschop **Antoon Triest**: jeugdjaren, trouweling van de aartshertogen, het Gentse episcopaat, de visitaties, de werken aan de kathedraal, zijn mecenaat, de armenzorg, zijn dood, zijn grafmonument.

4517. VANDAMME G., *Soms overtreft de werkelijkheid de fantasie. De voorlopige biografie van Raymond De Kremer (alias Jean Ray/John Flanders*, in *Gandavum*, 13, (2008), nr. 4, p. 41-45. Tweede artikel in een lange reeks waaruit de voorlopige biografie van **Raymond De Kremer** kan groeien.

4518. VAN PARYS J., *De wereld van Cyriel Buysse*, Antwerpen/Amsterdam, 2009, 190 blz. Een paar maanden na de publicatie van de biografie van **Cyriel Buysse**, kreeg zijn biograaf, Joris van Parys, twee familiealbums in handen, vol onbekende foto's van Buysse en zijn naaste omgeving. Rond dit fotomateriaal bracht hij een verrassende collectie beelden en documenten bij elkaar die de auteur situeren in de wereld zoals hij hem heeft gekend tussen 1880 en 1930. Ook citaten uit brieven en interviews, getuigenissen van tijdgenoten en fragmenten uit zijn oeuvre die nauw aansluiten bij de beelden. Geïllustreerd.

4519. VAN RYSSEL D., *Vergeten Gentse schrijvers: Felix Boone (Gent 1821-Gent 1870)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 1, p. 69-71. Over **Felix Boone**.

4520. VAN RYSSEL D., *Jeanne Plateau (Gent 1877 - Gent 1937)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 5, p. 334-335. Korte biografische schets over dichteres en kunstschilder **Jeanne Plateau** (1877-1937).

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

4521. VAN RYSSEL D., *Vergeeten Gentse schrijvers: Achilles Gautier 2*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 5, p. 381-383 & nr. 6, p.422-424. Los geschrijf met referentie naar **Achilles** (niet Archilles) **Gautier** die naast zijn werkzaamheden als paleoloog aan de Universiteit Gent en als archeozoöloog ten dienste van archeologisch onderzoek ook literair werkzaam was.

4522. VAN RYSSEL D., *Vergeeten Gentse schrijvers Geo Bruggen (Gent, 1921)*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38 (2009), nr. 2, p. 151-153. Biografische schets van **Georges Emiel Verbruggen** (°1921) die verschillende teksten, waaronder vooral gedichten naliet.

4523. VAN RIJSSEL D., *Vergeeten Gentse schrijvers: Judocus de Hoon (Gent 1787-Evergem 1867)*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 3, p. 228-229. Korte biografische schets van **Judocus de Hoon**, een arts die ook om zijn literaire geschriften enige bekendheid genoot.

4524. VAN RIJSSEL D., *Vergeeten Gentse schrijvers: Julien de Valckenaere*, in *Ghentsche Tydinghen*, 38, (2009), nr. 4, p. 303-305. De grote verdienste van **Julien De Valckenaere** ligt vooral aan het feit dat hij bekendheid heeft gegeven aan een literaire vorm die tot dan toe weinig bijval kende, met name het gebruik van aformismen.

4525. VAN RYSSEL D., *Vergeeten Gentse schrijvers. Simone Bergmans (Gent 1892-Sint-Lambrechts-Woluwe 1976)*, in *Ghentsche Tydinghen*, 37, (2008), nr. 6, p. 399-401. **Simone Bergmans** (1892-1976), dochter van de beter bekende Paul Bergmans, kende een muzikale opleiding en studeerde kunstgeschiedenis en archeologie aan de Universiteit Gent. Onderwijs en methodiek, evenals literaire fictie blijken uit de geschriften die zij naliet.

4526. VAN VELTHOVEN H., *Het tumultueuze politieke leven van Leo Augusteyns*, in *Wetenschappelijke Tijdingen*, LXVIII, (2009), nr. 2, p. 163-173. Artikel over **Leo Augusteyns**, een radicaal-liberaal en Vlaamsgezind volksvertegenwoordiger, activist, Vlaams-nationalist en antifascist. De auteur bespreekt in feite een boek van D. VANACKER over Leo Augusteyns en de historiek van de liberale arbeidersbeweging.

4527. WAUTIER K., A. JONCKHEERE & D. SEGERS, *Joseph Plateau (1801-1883)*, in *De Oost-Oudburg*, Jaarboek XLV, (2008), p. 301-370. Over **Joseph Plateau**, de vader van de (animatie)film en over zijn rol binnen de jonge Universiteit van Gent.

CHARLES, LALEMAN, MEILLANDER

Index bibliografie 2009

AHMED I.	4169	CEUPPENS B.	4156
ALLEGAERT P.	4047	CHARLES L.	4231, 4232, 4233, 4298
ANNEMANS F.	4114, 4199	CHRISTIAENS K.	4122
ANTHEUNIS G.	4031, 4032, 4115, 4116, 4200, 4201, 4202, 4203, 4204, 4205	CLAUWAERT J.	4503
ANTOINE F.	4158	CNUDDE V.	4234, 4235
AUDOOREN F.	4206	COENE A.	4016
BAILLIEUL B.	4207, 4208, 4209, 4210, 4211, 4212	COIGNEAU D.	4078
BALCI K.	4130	COLLUMBIEN H.	4421, 4422, 4423, 4424, 4425, 4426, 4427, 4428, 4429, 4430, 4431, 4432, 4433
BALDUCK J.	4048	COMPAGNE K.P.	4123
BALTHAU E.	4077	COOMANS T.	4294
BARTHOLOMIEUX B.	4064, 4065, 4066	CORBELLINI S.	4185
BAUDOUIN A.	4342	CORNILLY J.	4236
BEECKMAN M.	4343, 4402	COUCKHUYT A.	4047
BEKAERT G.	4213, 4214	CUIGNIEZ F.	4385
BERENDSE M.	4015	DAENENS L.	4161
BERGMANS A.	4215, 4215	DAEM G.	4130
BERKERS M.	4033, 4034, 4035, 4403, 4404, 4405, 4406, 4407	DAMBRUYNE J.	4101, 4298
BEYAERT M.	4049	D'ARGENT F.	4434
BEYEN M.	4117	DEBAENST B.	4124
BILTEREYST D.	4154	DE BAETS A.	4237
BISSCHOPS T.	4216	DE BIE A.	4102
BOGAERT D.	4050	DE BISSCOP N.	4345
BOMBAY J.	4217, 4218, 4414	DE BLEECKER M.	4435, 4436
BONCQUET D.	4219, 4220	DE BRABANDERE R.	4437
BONCQUET T.	4066, 4067, 4070	DECAVELE J.	4186, 4187
BOONE M.	4075, 4118	DE CEUKELAIRE M.	4234, 4235
BOONE V.	4221	DE CLERCQ D.	4438
BORCHERT T.H.	4095	DECLERCQ G.	4188
BORREMANS P.	4076	DE CLERCQ R.	4439
BORRET K.	4213	DE CLERCQ W.	4408
BOSSAERT S.	4119	DE COIGNIES G.	4127
BOUCKAERT C.	4222	DE CONINCK R.	4017
BOUDIN M.	4064, 4183, 4195	DECORTE L.	4346
BRACKE L.	4415	DE CRAENE T.	4125
BRAEM M.	4416	DE DECKER C.	4116, 4137
BRANDS L.	4326	DEDOBBELEER W.	4126
BRION M.	4223	DE DONCKER G.	4068
BROOD P.	4015	DE DONCKER T.	4347
BRU M.A.	4034, 4036, 4184, 4225, 4226, 4227	DEFERME J.	4248
BRUYNEEL E.	4120	DEFOORT H.	4054
BUYLAERT F.	4077	DEFORCE K.	4059
BUYSSE A.	4228, 4504	DE GEEST D.	4348
CAEN J.	4229	DE GEEST J.	4349, 4350
CAILLIAU A.	4047	DE GROOTE K.	4409
CALDERON A.	4051	DE GROOTE S.	4440, 4504
CAMBELL L.	4344	DE GRYPE J.	4238
CARLIER J.	4121	DE HAAN A.	4025
CASSIMAN A.	4230	DE HERDT R.	4159, 4160
CASSIMAN P.	4100, 4417, 4418, 4419, 4420	DE JAEGHER L.	4087
CASSIMAN R.	4100	DE KEUKELEIRE E.	4239, 4240, 4241, 4242, 4243, 4244, 4245, 4246
		DEKEYSER E.	4441
		DE KEYZER L.	4079, 4247
		DE KOONING M.	4213
		DELBEKE M.	4351
		DE MAESSCHALCK E.	4080

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

DE MAEYER J.	4248	DONCHE P.	4077, 4085
DE MECHELEER L.	4249	DOOREMAN G.	4352
DE MEY L.	4081	DOUXCHAMPS H.	4077
DE MEYER B.	4162, 4163	DUBOIS M.	4266, 4267
DE MEYER D.	4351	DUMAN A.V.	4283
DE MEYER R.	4214	DUMOLYN J.	4077
DE MOERLOOSE R.	4442, 4443, 4448	ELIAS W.	4366
DE MULDER G.	4064	ERVYNCK A.	4195
DEN HARTOG G.	4354	ERVYNCK G.	4020, 4461, 4462
DENDOOVEN G.	4130, 4352	ETZKOZU G.J.	4198
DENEFFE D.	4353	EVERAERT G.	4234, 4235, 4268
DENEWETH H.	4250	EVRARD A.K.	4269
DENYS L.	4169	FINDLING J.E.	4131
DE PAEYE K.	4164	FORNARI B.	4361, 4367, 4501
DEPLOIGNE J.	4185	FRAEYMAN N.	4132
DEPOND P.	4398	FREMONT W.	4353
DE POORTER A.	4444	GAGELMANS N.	4270
DE POORTER M.	4082	GAUBLOMME D.	4368
DE PORRE A.	4052, 4165	GEERTS P.	4271
DEPUYDT K.	4251, 4252	GELAUDE F.	4055, 4262, 4263, 4264, 4272, 4273, 4274, 4275
DE REU P.	4253	GEVAERT L.	4050
DE RYNCK P.	4189, 4356	GIOT F.	4277
DE SCHRYVER K.	4445	GOEMINNE L.	4171, 4463
DE SCHRYVER R.	4446	GOETHALS J.J.	4464
DE SCHRYVER X.	4447, 4448	GOOSSENS P.	4133
DESEIJN G.	4166, 4254, 4255	GOUBLOMME A.	4172
DE SEYNE A.	4161	GOUDET-HEMELAER L.	4173
DESIMPELAERE N.	4167, 4168, 4169, 4256	GROENVELD S.	4103, 4104
DE SMAELE H.	4128	HAEMERS J.	4086, 4087, 4088
DE SMET G.	4449, 4505	HAGGH B.	4369
DE SMET J.	4357, 4358, 4359, 4360, 4361, 4362, 4363	HANECA K.	4061, 4410, 4411
DESMET T.	4364, 4506	HANSON M.	4174
DESPODT V.	4257	HELLINCK B.	4511
DESSAUX N.	4083	HENDRICKS F.	4050
DETREMMERIE M.	4501	HENDRIKS K.F.E.	4123
DEVOLDERE L.	4053	HERREMANS D.	4278
DEVOLDERE W.	4450	HEYN M.	4025
DE VOS J.	4365	HOFFSUMMER P.	4279
DE VOS S.	4060	HOOFT E.	4212
DE VRIENDT-MORES R.	4449, 4505	HOORNE J.	4037, 4038, 4062, 4063, 4064, 4280
DEVRIESE L.	4055, 4220, 4258, 4259, 4260, 4261, 4262, 4263, 4264, 4451, 4452, 4453, 4454, 4455, 4456, 4457, 4458, 4459, 4460	HOOZEE R.	4362, 4370, 4371
DEWANCKELE J.	4234, 4235	HUYGENS F.	4161
DE WEERDT C.	4054	HUYS J.	4512
DE WILDE D.	4071	HUYS P.	4281, 4372, 4465, 4466, 4467, 4468, 4469, 4470, 4471, 4472
DE WILDE S.	4129	JACOBS P.	4234, 4235
DE WITTE K.	4501	JANSENS S.	4105
DEWULF B.	4130	JOHAN F.	4106
DE ZUTTER J.	4084	JONCKHEERE A.	4527
DHAENE S.	4130	KARELSE D.	4341
DHANENS P.	4116	KANMAZ M.	4283
D'HOLLANDER J.	4265, 4507, 4508, 4509	KECK G.	4095
D'HONDT B.	4440	KEPPENS K.	4066, 4069, 4070
D'HONDT M.	4170	KETELAAR E.	4022, 4089
DIEMEL B.	4190, 4504	KEYMEULEN S.	4134
DIERKENS A.	4188	KLUYSKENS P.	4090, 4091, 4092, 4475, 4513, 4514, 4515
		KOCKAERT L.	4385

CHARLES, LALEMAN, MEILLANDER

KOSTER M.L.	4379	NEIRINCK P.	4305
KRAMER F.	4380	NEIRINCKX P.	4177
KUNZE B.	4284	NOENS G.	4072
LABBEKE L.	4135	NOTTEBOOM H.	4056
LALEMAN M.C.	4023, 4034, 4039, 4040, 4041, 4161, 4184, 4231, 4232, 4233, 4234, 4235, 4275, 4285, 4286, 4287, 4288, 4289, 4290, 4291 4292, 4293, 4294, 4295, 4298, 4412	NYS W.	4386
LAMARCQ D.	4381	OSSIEUR E.	4110, 4485, 4486
LAMBERT V.	4093	PAS J.	4387
LANGOUCHE L.	4229	PAUWELS J.	4388
LAOUREUX D.	4382	PAUWELS T.	4306
LAPORTE D.	4273, 4274, 4275, 4291	PEETERS J.	4141
LAUWAERT H.	4383	PEIREN L.	4142
LAUWERS K.	4197	PELLE K.D.	4131
LEEUWENBERG H.L.P.	4104	PETERS F.	4353
LEKENS L.	4296	POELMAN R.	4191, 4487, 4488, 4489
LEMMENS G.	4476	POELS V.	4135
LEMOINE T.	4158	PROOT H.	4307
LEVIS E.	4161, 4477	PYPE P.	4223
LEYER D.	4106	QUAGHEBEUR M.	4389
LIEVOIS D.	4094, 4231, 4232, 4233, 4297, 4298, 4478	QUINTELIER K.	4192
LOCUFIER A.	4479	RABAU G.	4293
LUYTEN J.	4024	RAEYMAEKERS E.	4032, 4040, 4293, 4308
MACLOT P.	4298	RAU D.	4390, 4391
MADDENS N.	4107	REYNIERS G.	4275
MAERTENS J.	4384	REYNS N.	4413
MAES A.	4480, 4481, 4482, 4483	ROELSTRAETE J.	4310
MAES D.	4108	ROGIERS B.	4351
MAHIEU F.	4300	ROMBAUT E.	4311
MAREEL S.	4078	ROMBOUTS L.	4117
MARI S.	4095	RONSE S.	4143
MARIJNISSEN R.H.	4385	ROSSEAU H.	4309
MARIUS B.	4047	RYCKAERT T.	4178
MARTENS M.	4025	RYCKBOSCH W.	4027
MATTELAER P.	4299	SAUWEN R.	4392
MATTENS D.	4109, 4484	SCHOONAERTS R.	4312
MEES M.	4301	SCHREUDER E.	4393
MEGANCK L.	4025, 4302	SEGERS D.	4527
MEILLANDER V.	4023	SERGANT J.	4064
MEIRESONNE L.	4133	SIMPSON H.	4361
MERTENS M.	4136	STEEGHERS W.	4492
MERTENS R.	4176	STEURBAUT P.	4034, 4041, 4042, 4231, 4232, 4233, 4292, 4308
MESSIAEN L.	4065, 4066, 4067, 4068, 4069, 4070	STOKVIS W.	4394
MEURIS L.	4050	STOOPS G.	4034, 4035, 4043, 4044, 4045, 4193, 4224, 4268, 4275, 4291, 4292, 4294, 4295, 4313, 4314, 4315, 4316, 4317, 4318, 4319, 4320, 4321, 4322, 4407
MEYLEMANS E.	4071	STORME M.	4323
MIGNOT P.	4303	STROO C.	4353
MOMMAAS H.	4179	SUENENS K.	4026
MONTEYNE R.	4362	TACK L.	4324
MORTIER E.	4130	TAHON-VAN ROOSE M.	4363
MORTIER S.	4137	TANGHE J.	4096
MÜLLER A.	4073	THERLYNCK S.	4325
MUSSCHOOT A.M.	4364, 4506	THEUNISSEN E.M.	4073
MUSSCHOOT D.	4139	THYSSENS J.	4144
NEGRONI M.	4304	TILLEMANS F.	4178
		TOLLEBEEK J.	4145

BIBLIOGRAFIE VAN GENT

TOLLET A.	4146	VAN ROYEN H.	4294
T'SJOEN Y.	4147, 4395	VAN RYSSSEL D.	4519, 4520, 4521, 4522, 4523, 4524, 4525, 4335, 4336, 4337
TUYTSCHAEVER R.	4493		
UYTTENHOVE P.	4118	VAN VELTHOVEN H.	4520
VAN AALST P.	4222, 4326	VAN SCHOUTE R.	4385
VAN BOOM N.	4179	VAN SEVEREN J.	4206
VAN CAENEGHEM P.	4494	VAN STRYDONCK M.	4064, 4183, 4195
VAN DAELE K.	4071	VAN WIJNSBERGHE D.	4400
VANDAMME G.	4327, 4396, 4516, 4517	VEKEMAN C.	4130
VAN DAMME E.	4147	VERAGHTERT K.F.E.	4123
VAN DE PUTTE F.	4151	VERAVERBEKE E.	4338
VANDENABEELE L.	4328	VERBEKE A.	4130
VANDEN BAVIERE P.	4148	VERBIEST D.	4339
VAN DEN BORRE P.	4329	VERBIST B.	4088
VANDENBROUCKE M.	4028	VERDEE J.	4196
VANDENBRUAENE M.	4192, 4195	VERGRACHT P.	4111
VAN DEN EECKHOUT P.	4149, 4150	VERHOEVEN P.	4155
VAN DER FRAENEN J.	4152	VERHULST P.	4398
VANDERHAEGEN G.	4130	VERLEDEN F.	4129
VANDER LINDEN F.	4097	VERLEYSEN C.	4401
VANDERSTEENE L.	4153	VERMEIREN G.	4034, 4036, 4042, 4046, 4184, 4223, 4224, 4225, 4226, 4227, 4320, 4321, 4322, 4340
VAN DER STIGHELEN K.	4397		
VAN DER STOCK J.	4344	VERMOESEN R.	4102
VANDERSTRAETEN M.	4194	VERSCHAFFEL B.	4213, 4351
VAN DER WEEL H.B.	4104	VERSTRAETEN A.	4341
VANDEVELDE J.	4130, 4238	VERTRIEST N.	4047
VAN DE VOORDE G.	4385	VERVAET L.	4112
VANDE WINKEL R.	4154	VIAENE P.	4181, 4182
VAN DIJCK M.F.	4027	VIAENE V.	4156
VAN DOORNE G.	4330	VINCENT M.	4330
VAN DRIESSCHE I.	4495	VLEESCHOUERS- VAN MELKEBEEK M.	4098, 4099
VAN DURME L.	4496	VLOEMANS G.	4197
VAN ELSLANDE R.	4331, 4332	VOS B.	4113
VANGANSBEKE J.	4497, 4498, 4499	VOS S.	4117
VAN HAUTE P.	4362	WAALWIJK H.	4022
VAN HEDEN R.	4500	WEBER D.	4157
VAN HERREWEGHE J.	4029	WETERINGS J.	4022
VANHOLME N.	4333	WIDDERSHOVEN B.E.M.	4123
VAN HYFTE L.	4501	WILSON G.A.	4198
VANMAELE N.	4057	WOLF R.	4135
VAN MULDER W.	4398	WOUTERS P.	4058
VAN NEYGEN E.	4399	ZENNER D.	4181, 4182
VANNIEUWENHUYZE B.	4334	ZWAENEPOEL A.	4341
VAN PARYS J.	4518		
VAN PETEGHEM S.	4030		
VAN POUCKE T.	4363		
VAN REYBROUCK D.	4156		